Mgr. Drs. H. van der Mühlen

Mgr. Drs. H. van der Mühlen 70 jaar

De bouwheer die, Gods huis voltooid,
De stenen stil ziet wijzen,
Als handen tot gebed geplooid,
Naar 's hemels paradijzen,

Hij jubelt dat tot Godes eer
Het schepsel meê mocht werken
Aan Scheppers werk, en dankt de Heer,
Hij, need'rige, d'Alsterke.

Zo jubelt gij op 't huidig feest,
Nu 't bouwwerk van Uw leven
– Een kathedraal van d'Heil'ge Geest –
Naar 't hoogtepunt gaat streven.

Zo jub'len wij, en danken luid,
Wijl talloos' kathedralen
Gij beelddet, schoon en deugdlijk, uit
De levende materialen.

Vier, Roda, feest, want zeventig jaar
Bereikte, der sterken rangen,
Onz' onvolprezen Jubilaar,
Schalmeien, galmt, klinkt, zangen!

Presidentsfeest, 19 mei 1957.

1956 – 1957

En hier begint dan weer het verslag van alles wat we dit jaar wel en van wat we niet gedaan hebben.

8 juli. Tussen twee regenbuien in trachten sommige optimisten in deze vakantie toch nog 'n uitstapje te maken. Zo brengen enige van deze zondagskinderen onder leiding van R. D. J. Stassen een bezoek aan de Rembrandttentoonstelling en de musea te Amsterdam.

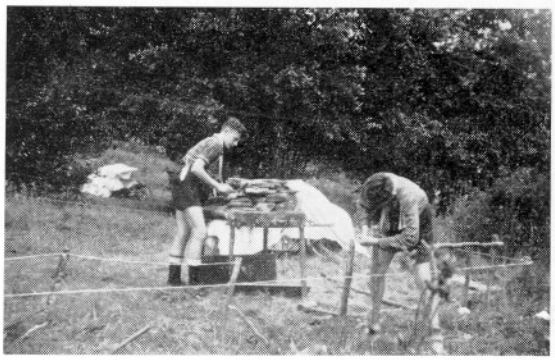

14 juli. „'n Pionier heeft altijd goede zin", zegt de vaandrig als hij de wet opzegt en daarom wagen ze er maar een kamp aan. De jongeren slaan hun tenten op te Meijel, de

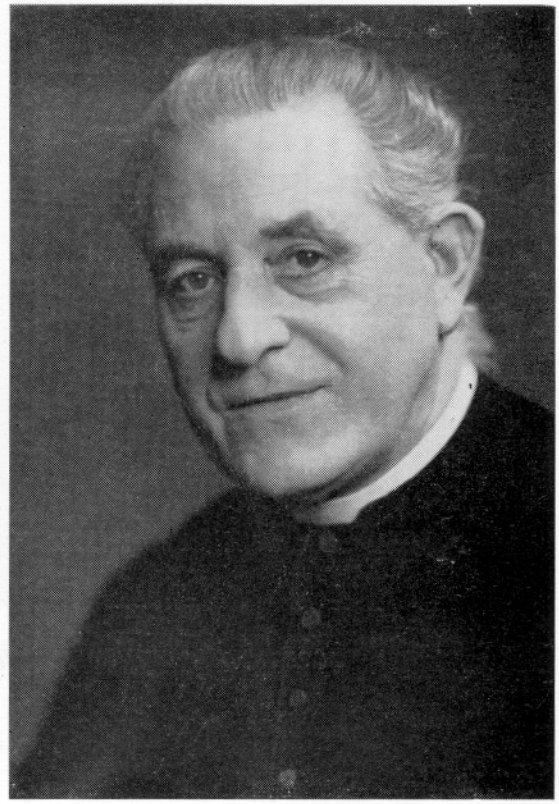

P. J. Nijssen †
Leraar Rolduc 1905—1925

doorgewinterden nemen hun parapluies mee naar Ruhrberg in de Eifel. En . . . . of ze deze instrumenten nodig hebben ! ! !

27 juli. Met vreugde enz., enz., geven we kennis van het feit dat we een nieuwe kollega en leraar hebben gekregen. Hij heet R. D. W. Poulssen en komt vers van het Seminarie. Proficiat en welkom !

29 juli. De Eerwaarde Zusters beginnen hun retraite.

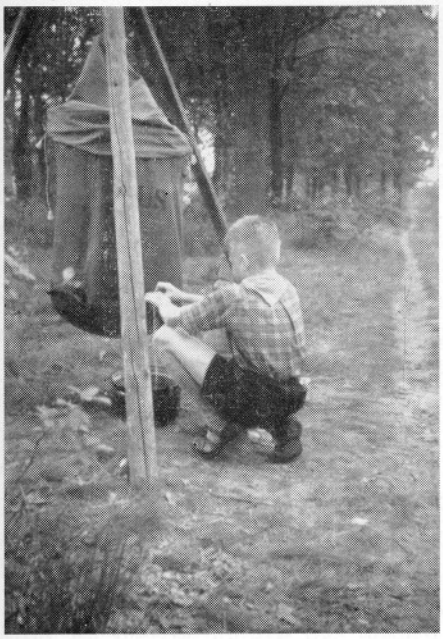

13 augustus. Mijnheer Smeets van de voorbereidende klas behaalt zijn hoofdakte. We wensen hem en zijn verloofde geluk en verder een prettige vakantie.

15 augustus. De traditionele processie trekt naar de Lourdesgrot in het bosquet.

6 september. De heren priesterleraren beginnen hun retraite onder leiding van de eerwaarde pater Vogelaar O.P.

8 september. Voor het eerst brandt de oliestookverwarming, waarvan voorlopig alleen de keuken nog profiteert. We laten deze eer natuurlijk graag aan de Zusters.

11 september. „Veni Creator Spiritus . . . ." Zo beginnen we nu als altijd het nieuwe jaar.

We vernemen ook hoe we dit jaar de uren zullen doorbrengen.

In het lerarenkorps missen we twee tekenleraren: de heren drs. D. Hupperts, die ons tijdelijk uit de nood hielp door enige franse lessen te geven. Hij was geen onbekende, omdat hij van 1910-1912 ook reeds aan onze scholen verbonden was.

De andere kracht die wij missen is drs. A. Ruyters, die zijn kundigheden en krachten aan de Eindhovense jeugd zal gaan geven.

R. D. J. Notermans gaat te Nijmegen klassieken studeren.

17 september. Tot nieuwe direkteur van de Mariakongregatie van III en IV gym. wordt R. D. M. Berkels benoemd. We wensen de drie- en viergymmers proficiat met deze nieuwe leiding.

20 september. De Regionale Omroep Zuid bespreekt in haar uitzending de voorganger van dit jaarboek.

Vandaag en morgen moeten we onze longen weer eens aan een kontrole onderwerpen.

23 september. Pastoor M. Partouns preekt in de hoogmis voor zijn nieuwe kerk in Schaesberg.

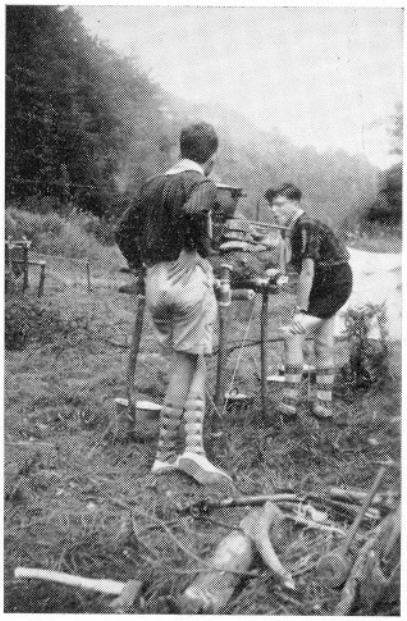

25 september. Onze prefekt feliciteren we bij gelegenheid van zijn koperen priesterfeest.

26 september. Het ons aangeboden congé wordt niet afgeslagen.

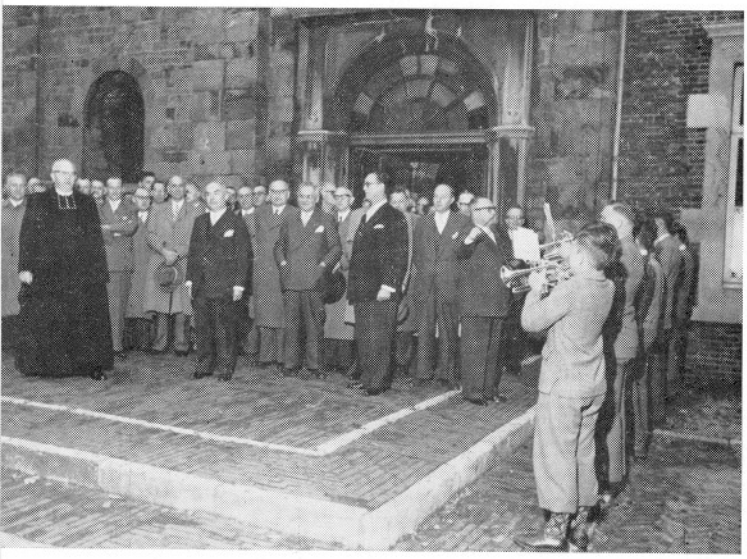

27 september. De Kulturele Kring „Het Land van Rode" biedt aan de leerlingen van de lagere klassen een aangename middag door de pantomimist Rob van Reijn voor hun te laten optreden.

4 oktober. Zuster Peregrina is 40 jaar geprofest. De harmonie brengt haar een serenade voor het zustershuis. Al wil zij altijd maar op de achtergrond blijven, vandaag moet zij zich dit laten welgevallen.

7 oktober. Onze natuur-historieleraar H. van Wersch heeft in Alsdorf een aanrijding met zijn auto.

13 oktober. Onder oorverdovend gejuich worden na het diner de datums van halftrimester meegedeeld.

De nieuwe verwarming toont haar kunnen door in het gehele huis te gaan branden.

Jo Couwenberg wordt in het ziekenhuis ter observatie opgenomen.

14 oktober. De leerlingen die dit jaar voor het eerst gekomen zijn, krijgen bezoek van hun ouders. Het is opmerkelijk hoeveel ouderejaars zich nog als nieuweling beschouwen.

17 oktober. Vandaag vieren de stenen feest. Onze gebouwen zijn namelijk 125 jaar in dienst van het Klein Seminarie, eerst van het bisdom Luik, later van het onze.

De Afdeling Limburg van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten vergadert te Kerkrade. Op een van hun bijeenkomsten voert ook R. D. L. Augustus het woord en houdt een interessante en boeiende lezing over de steenkoolontginningen door de monniken van Rolduc.

Later op de dag bezoeken de burgemeesters ons huis. Burgemeester Coenders van Sittard, voorzitter van de afdeling, biedt aan de President het originele stempel aan van abt Johannes Bock. Dit stempel heeft tot nu toe behoord aan de burgemeester van Hunsel, onze oud-leerling, B. von Schwartzenberg, die het gaarne aan Rolduc afstaat als blijk van erkentelijkheid.

21 oktober. Missiezondag. De plechtige hoogmis wordt door de moderator van de Missievereniging opgedragen.

In de algemene vergadering tijdens de middaguren in de aula wijst de voorzitter op de taak die we allen ten opzichte van het missiewerk hebben.

Vervolgens spreekt de edelachtbare heer Burgemeester mr. C. Becht over de Libanon. Hij geeft een overzicht van zijn bevindingen opgedaan tijdens zijn verblijf in dit Arabische land met zijn westers karakter. Hij schetst de levenswijze, de middelen van bestaan, de politieke situatie in het land zelf en zijn plaats in de politiek van het nabije oosten. Op meer specifiek missiegebied wijst hij op het grote belang van internationale organisaties en researchwerk.

Tot besluit van de dag draait vanavond „Mensen in nood", een film met sociaal-religieuze strekking.

23 oktober. Na de tweede studie geven solisten van de stichting „Het Schoolconcert" uit Amsterdam een uitvoering van de opera van Mozart: Bastien en Bastienne. Jan Geurts van de filosofie geeft ons de muziekverslagen.

„Het stuk zelf heeft geen enkele pretentie. Mozart is vooral in zijn werken, die hij geschreven heeft voor zijn huwelijk, onontwikkeld. Hij was ingenieus in het vinden van melodieën, die zuiver melodisch gezien, prachtig zijn, maar het lijkt alsof hij componeert zonder bezieling. Mozart heeft niet de diepte en de kracht van een Beethoven. Men kent er eigenlijk zo'n beetje de man in, die componeert om zijn brood te verdienen. Behalve op het laatst van zijn leven, wanneer hij, door zijn vader verstoten, doodgewerkt, financieel aan de grond en praktisch zonder opdrachten meer, de veelbeproefde man wordt, dan kan hij een Requiem schrijven, dat de bezeten-

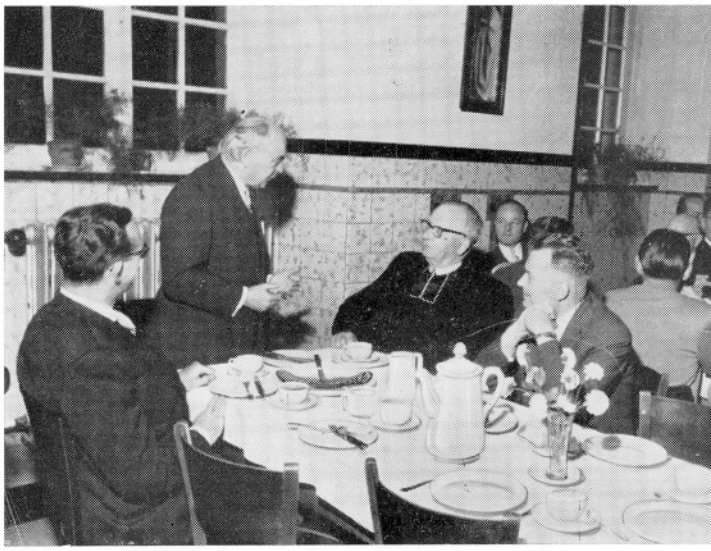

heid van een Tsjaikowski en een Berlioz nog overtreft.

Pretentieloos mag men ook de uitvoering noemen: pianist en solisten begrepen elkaar niet altijd; Vooropgesteld, dat de piano een heel orkest moest vervangen, was hij toch vaak nog te hard.

Alles bij elkaar mogen we zeggen dat het een vrolijk gezellig uurtje was."

27 oktober. De juniores van de R.T.V. treden voor ons op met enkele niet onverdienstelijke nummertjes.

29 oktober. We vernemen dat onze Bisschop in het ziekenhuis te Roermond is opgenomen.

30 oktober. We gaan deze maand nog op halftrimester en komen pas de volgende maand op . . . .

5 november . . . . terug.

7 november. De filosofen brengen een bezoek aan de K.R.O.-studio te Hilversum.

8 november. In het Roxytheater gaan we kijken naar: Marcellino, brood en wijn.

10 november. In het klasje van VI gym ontstaat een begin van brand.

11 november. Pater Jac Dirkse spreekt voor de hogere klassen over de ontwikkeling van de film als kunstvorm.

12 november. Kapelaan A. Houben, sekretaris van de Liturgische vereniging, spreekt voor de kongregatie van V en VI gym over de achtergronden van de liturgische vernieuwing.

16 november. De filosofen wonen de vergadering van de St.-Adelbertvereniging bij, waar een spreekbeurt wordt gehouden over „Europese kultuur en mogelijkheid tot wereldkultuur".

25 november. Feest van Sint Katrien.

Het toneelspel dat de filosofen ons dit jaar bieden en waarvan — het begint traditie te worden — de titel weer is uitgelekt, is: De S. 14 over tijd.

Leden van de Shore Staff:

Commander Gates (Submarine Flotilla, Weymouth)	*J. Turlings*
Captain Fenton (Salvage Officer, Admirality)	*A. Thewessen*
Commander Whately (Salvage Depot, Devonport)	*J. Geurts*
Captain Marshall (Director of Naval Salvage, Admirality, Whitehall)	*L. Muytsens*
Telephone Operator of the Flotilla Headquarters, Weymouth	*C. Vossen*

Regie L. Wijnen. Souffleur Th. Stenzel, P. Stevens. Toneelbouw en decor: de R.T.T., onder leiding van de heer A. Timmermans en de bedrijfsleider.

MUZIEKPROGRAMMA

verzorgd door de Rolducse harmonie
o.l.v. de heer E. J. Gerards

vóór het 1e bedrijf:

Camouflage (mars)	*E. J. Gerards*
Ouverture Romantique	*Cordonnier*

na de pauze:

Mosaïque sur opéra Martha	*Flotow*

Onze toneelkritici — dit jaar vonden we P. Berends en M. Geelen daartoe bereid — geven als hun mening:

„De inhoud is summier als volgt: 'n Engelse duikboot is in het Kanaal gezonken na een explosie aan de achtersteven. Op het vasteland en in de duikboot worden verwoede pogingen aangewend om het wrak te redden. De bergingsmaatschappij is vanwege de slechte outillage en drukke werkzaamheden niet in staat de lichting uit te voeren. De kustwacht voert een felle strijd om de nog overlevenden — bij de ontploffing zijn 30 be-

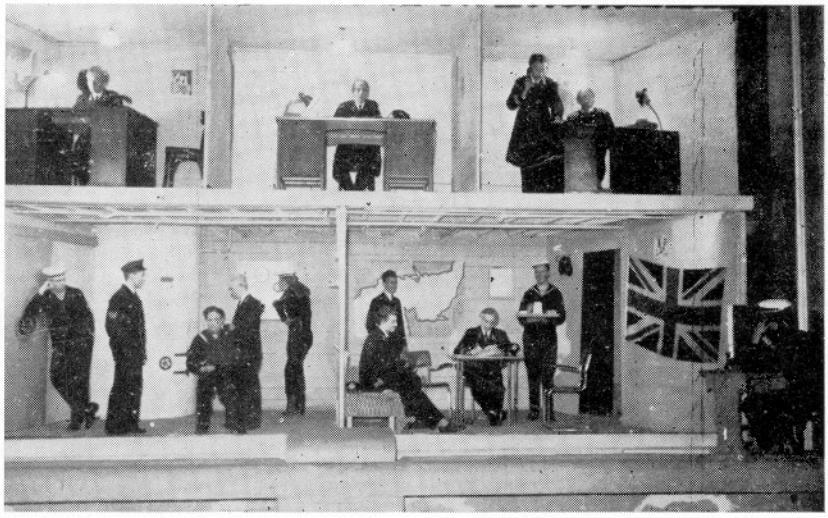

Leden van de bemanning van de S 14:

Lt. Cdr. Stanford (Captain of the S 14)	*P. van Can*
Lt. Manson (First Officer)	*B. Cartigny*
Lt. Mc.Fee (Engineer Officer)	*H. De Rouw*
Lt. Oakley (Navigation Officer)	*W. Raedts*
Petty Officer Barlow	*P. Curvers*
Leading Seaman Hillbrook	*H. Dings*
Stoker Snipe	*A. Goossens*
Stoker Marks	*L. Crombach*
Able Seaman Higgins (Mess Orderly)	*L. Arts*

manningsleden omgekomen — veilig aan land te brengen.

Het decor is als volgt opgelost: boven drie kantoren op het vasteland, beneden twee vertrekken van de duikboot. De telefooncentrale is voor het doek opgesteld.

Het contact tussen de kustwacht en de

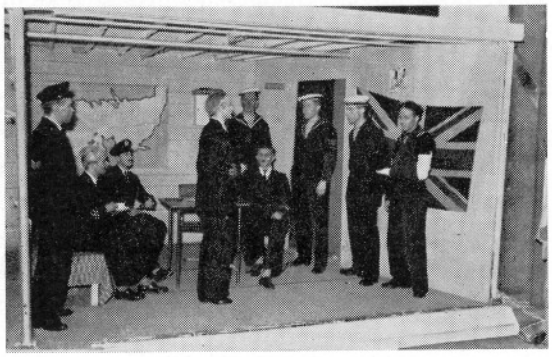

bergingsmaatschappij wordt via de telefooncentrale onderhouden. Kennelijk was deze omstandigheid door de schrijver bedoeld om „de spanning er in te brengen". Dat dit maar gedeeltelijk lukt, is te wijten aan het feit dat de krachten van de spelers niet toereikend zijn. Door het wat stugge spel op de bovenverdieping zijn de scenes die daar spelen, niet wat ze kunnen zijn en wat ze trouwens voor de overzichtelijkheid van het stuk ook moesten zijn. Een ongelukkige omstandigheid is voorts dat er vrij veel getelefoneerd wordt, waardoor het stuk niet aan dynamiek wint ! De duikboot biedt een aantrekkelijker beeld. Hier krijgen we een kijk op de karakters van de duikboot-gevangenen; zoals de beheerst-kalme kapitein, 'n cynische technicus, een altijd opgewekte, luchtige scheepskok, een hysterische matroos. Ondanks het feit dat we in het programma gewaarschuwd waren te letten op het opbloeien van een kameraadschappelijke geest tussen de in twijfel en hoop levende bemanning, mogen we dit niet bespeuren: de zwakke punten van het stuk.

Het spel is, gezien de speelbaarheid van het stuk, niet onverdienstelijk. De kapitein levert een fraaie prestatie en verdient extra lof.

De technische afwerking van het toch al eigenaardige decor was bijzonder goed".

27 november. Het L.S.O. treedt op met een schoolconcert voor de jongeren.

30 november. Om de spanning op Klein Rolduc niet al te lang te laten duren, komt Sinterklaas hun vanavond al bezoeken.

2 december. Vioolrecital door mhr. Gerards.

Mhr. Gerards bewees dat virtuositeit niet

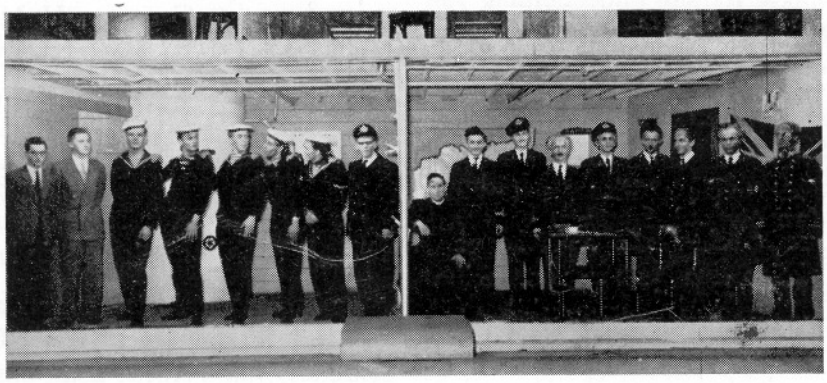

wezenlijk gelegen is in vingervlugheid maar in een kunstzinnige verzorging en uitvoering van zorgvuldig uitgekozen nummers.

Er bestond een uitstekende samenwerking tussen de violist en de pianiste, die hem volkomen tot in de laatste en meest verfijnde afwerkingen volgde. Elke stuwing naar een bepaald hoogtepunt, elke nadruk van een bepaalde noot, elk ritenuto en elk crescendo werden volkomen samen uitgevoerd. Opvallend was dat het maatgevoel volkomen er

uitgewerkt was en geheel omgewerkt tot een prachtig ritme.

Dit recital mag wel als de hoogststaande uitvoering van dit jaar worden genoemd.

5 december. Pakjesavond. Voor het eerst komt de H. Man deze plechtigheid zelf voorzitten. Hij arriveert op het voorplein. Met schrik konstateren we dat onze devotie tot deze heilige mistekend is. We stelden ons een oude man voor en nu blijkt hij nog fris en flink ter been te zijn, slechts aan zijn slapen begint hij ietwat te grijzen. Onze President begroet hem en maakt op geestige wijze onze wensen bekend. In de aula krijgt de hoge gast zelf het woord en blijkt goed van de Rolducse toestanden op de hoogte. Daarna bieden we hem een revue aan. We hopen voor hem dat hij wel eens betere voorstellingen gezien heeft.

Tot besluit van de dag draait na het souper: 5000 vingers van dr. T.

6 december. Omdat het aan het begin van het jaar niet goed mogelijk was, houden we nu onze jaarlijkse retraite onder leiding van enige eerwaarde paters Redemptoristen.

9 december. Bezield van de beste voornemens sluiten we de retraite.

R. D. P. Slangen wordt tijdelijk voor drie maanden benoemd tot waarnemend direkteur van Huize Mariënwaard, internaat voor verwaarloosde jeugd. R. D. J. Penders zal hem zolang vervangen als onderprefect en R. D. W. Poulssen vervangt deze op Klein Rolduc. R. D. J. Lenders moet tijdelijk zijn studie in Nijmegen onderbreken.

11 december. Brand in het laboratorium van de amanuensis. De brandweer rukt zelfs uit, maar dank zij het ingrijpen van de prefekt en de tweede koster is alles hals over kop geblust.

Het Aachener Zimmertheater brengt Minna von Barnhelm.

Onze toneelcritici schrijven: „Minna von Barnhelm, een jonge „mutwillige" adellijke dame neemt met haar kamermeisje Franziska de hotelkamer over van een afgedankte majoor, die haar geliefde von Tellheim blijkt te zijn. Er volgt een reeks verwikkelingen: von Tellheim is finantieel berooid en, op en top edelman als hij is, acht hij zich geen partij meer voor de rijke Minna. Het meisje houdt voet bij stuk en om Tellheims bezwaren uit de weg te ruimen, doet ook zij zich berooid voor, door te zeggen dat zij onterfd is door haar oom. Als de majoor in zijn eer hersteld wordt, draait ook Minna bij en niets staat een happy ending in de weg. Om de verwikkeling niet al te eenvoudig te maken krijgen we nog een romance toe, tussen Franziska en een vriend van de majoor, wachtmeester Werner.

In al deze intrigues beheerst Minna de situatie door haar berekende doortastendheid enerzijds en de argeloosheid van de hoofse von Tellheim anderzijds.

Over het algemeen een vlotte opvoering, waarbij vooral Minna en Franziska goed uit de verf kwamen. Voorts waren er enkele verdienstelijke bijrollen. Rest nog op te merken dat vooral in de tweede helft van het stuk te sterk op de zaal gespeeld werd".

13 december. Gezongen H. Mis ter ere van St. Lucia.

17 december. In de morgenstudie doet VI gym een beetje zenuwachtig. Ze willen laten merken dat vandaag de tentamens beginnen.

19 december. We zingen de Gulden Mis en laten ons daarna los op de komposities.

23 december. Al is het zondag, toch hebben we een kompositie. Harie Loontjens, de sekretaris van Veldeke komt ons later vertellen hoe de Limburgse schrijvers en dichters het kerstgebeuren zien.

We besluiten de dag met enige films: Ritme van een grootstad; Duivelsmolen; Maggie.

24 december. Het ketelhuis van de verwarming loopt onder water.

Maar wij gaan op vakantie!

30 december. Vrij plotseling overlijdt onze oud-leraar de heer J. Eck.

Roda-bloem speelt een wedstrijd tegen

Kessel. Ondanks het ongunstige weer is het volledige elftal naar Kessel gefietst. Dank zij de goede kombinaties in het Roda-team winnen zij met 7—2.

14 januari. We maken een einde aan de vakantie.

15 januari. De dansgroep Marjo uit Den Haag treedt op voor de jongeren.

17 januari. Een eerwaarde pater Redemptorist komt enige uitleg geven van de zgn. Pausmis.

19 januari. Lumière organiseert de eerstvolgende dagen een filmtentoonstelling.

20 januari. Als waardig begin van deze Pausdag, die we vieren ter ere van het jubileum van Zijne Heiligheid, draagt Mgr. dr. A. Hanssen een pontifikale hoogmis bij ons op.

Als Monseigneur ons aan tafel komt begroeten en toespreken, benadrukt hij vooral, dat we ons goed bewust moeten zijn van onze verbondenheid met Rome.

In de middaguren wonen we in de kerk van Nulland een plechtige pausmis bij. Dit is een liturgisch spel, uitgevoerd door de fraters van Wittem, waarin zij ons tonen hoe ten tijde van paus Gregorius de Grote de H. Liturgie te Rome werd gevierd.

Tot slot van deze dag draait in de aula „Mensen kijken niet naar de hemel", waarin het leven van een van de grootste pausen van de laatste eeuw, de H. Pius X, wordt uitgebeeld.

21 januari. We kunnen de schaatsen onderbinden, want het ijs draagt.

23 januari. Daarom komt het congé dat de Bisschop ons beloofde, goed van pas.

Op het telegram dat we bij gelegenheid van de pausdag aan de H. Vader stuurden, ontvangt onze Bisschop vanavond laat nog een antwoord uit Vaticaanstad: „Sa Sainteté sensible filial telegrame Seminaire Rolduc invoque abondantes graces sur chers seminaristes celebrant mois papal envoie tout coeur superieur professeurs élèves benediction apostolique implorée. Dellacqua Substitut".

25 januari. Weer treedt het Aachener Zimmertheater bij ons in de aula op. Het brengt voor bezoekers uit Kerkrade: Het dagboek van Anne Frank. De ouderen wonen deze voorstelling ook bij.

27 januari. Onze pingpongers gaan naar het College van Roermond om hun kunnen te tonen op de pingpong-intercollegiale. Zij eindigen jammer genoeg op de vierde plaats.

31 januari. Het L.S.O. geeft een schoolconcert voor de jongeren.

Het concert vertoont hetzelfde beeld als altijd. Eerst een muzikaal-pedagogisch woordje van A. Rieu, vervolgens een opvallend kort concert met repetitiekarakter, dat deze keer ook nog buitengewoon slecht was. Geen samenspel, vlakheid. Uitzonderen moeten we hier het hoboconcert van Haijdn, dat bijna volmaakt gespeeld wordt. Na de 5de Simfonie van Tsjaikowski, — zeer vlak gespeeld —, wordt het L.S.O. een toegift afgedwongen, n.l. een deel van de Jupiter-simfonie van Mozart, die ze veel beter hadden kunnen weglaten. Het was niet alleen vlak, maar zelfs eentonig, ongelijk, ruw.

Over het algemeen was men op Rolduc niet tevreden over het L.S.O.

2 februari. De pingpongclub uit Maasbree komt zich met ons meten.

Lumière vergast ons op Politiepost Wijk VI.

En: „De Kemediespeulers bringe: In de Gouwe Lanterie, kemedie in drei bedrieve door Bèr Hollewijn, met leuke leedsjes vaan Haric Loontjens". Er staat een zinnetje in het ons aangeboden programma, dat het hele stuk typeert: „De lach is kostbaar in 't leve".

3 februari. Weer een film: Quax de brokkenpiloot.

De missieklub van de heren filosofen heeft de eerwaarde zuster dr. Lippitz van de Medische Missiezusters als gaste. Zij kiest als onderwerp van haar spreekbeurt: Ontmoetingen

in de missie. Al verandert de methode van de missieaktiviteiten, doel en idee moeten dezelfde blijven.

7 februari. Roda-Bloem speelt tegen het internaat van Bleijerheide en wint met 3—2.

12 februari. De Kulturele Kring laat in de zaal van het Hubertushuis voor ons optreden het gezelschap „Puck" met „De knecht van twee meesters".

„Dit is een voorbeeld van het toneelgenre comedia dell'arte, opgekomen in Italië in de 16e eeuw, waarbij de tekst niet vast is voorgeschreven, maar naar believen kan geïmproviseerd worden door bepaalde typen, in casu bijv. Pantalone, de oudere zakenman, Il Dottore, de eigenwijze geleerde, Il Capitone, de snoevende kapitein.

Truffaldino, de knecht van twee meesters speelde een prettige en frisse, onvervaard fantaserende, draaiende en dravende kwajongensachtige rol.

Het is geen groot oeuvre, maar een gezellig, onderhoudend, satirisch zedenspel, oppervlakkig van karakteristiek en met een echte 18e eeuwse ondergrond van braafheid en gevoeligheid. Vaak neigt het tot gevoelig realisme.

Het stuk speelt in Venetië. Het decor, compleet met bruggetje, gondel en Venetiaans kanaal verdient een kompliment. Door middel van klapdeuren kon het decor bij open doek in een handomdraai veranderd worden.

Het is, weliswaar in een onplezierige zaal, een plezierige opvoering, welke „Puck" met verve geeft."

16 februari. Het muziekkorps Staatsmijn Emma biedt ons een koncert aan.

PROGRAMMA

1. Arromanches, Marsch . . . . A. E. Kelly
2. 1e symphonie . . . . . C. Saint-Saëns
   adagio - allegro arr. P. Stalmeier
3. Le Cid ballet . . . . . J. Massenet
   I Castillance arr. N. Lejeune
   II Andalouse
   III Aragonaise
   IV Aubade
   V Madrilène
   VI Navaraise
4. Estudiantina, Wals . . . . Lacome-Waldteufel
   arr. A. Thiry
5. Undine, ballet . . . . . A. Lortzing
   I Allegro arr. P. Stalmeier
   II Allegretto
   III Pas Serieux
   IV Allegro
5. Concertino . . . . . M. Boekel
   voor piano en harmonieorkest
   a. Moderato - Andante - Allegro
   b. Larghetto quasi recitative
   c. Allegro spirituose

dirigent en solist:
de heer P. Stalmeier.

Het concert dat de Staatsmijn Emma ons aanbiedt, mag op het gebied van de concertmuziek wel als het beste beschouwd worden van dit jaar.

Het interessantste is het laatste nummer: een concertino voor piano en harmonie-orkest. Goed samenspel. Het heen en weerlopen van de dirigent-solist van piano naar lessenaar gaf wel enige storing. De heer Stalmeier laat zich hier echter zien als een vlot pianist, die blijkbaar ook goed de moderne harmonieën en vooral het moderne ritme verstaat.

Ook het ballet le Cid wordt goed gespeeld. Het is alleen jammer dat in een harmonieconcert zo weinig werken worden gespeeld die echt voor harmonie geschreven zijn. Van de 5 gespeelde stukken zijn er 4 gearrangeerd. Een clarinet kan echter nooit een viool vervangen en de „paarse kleur" van een cello vindt men in geen enkel blaasinstrument terug. Niettemin moet dit concert geslaagd heten!

17 februari. Onze beste lopers nemen deel aan de veldloop van A.V.K.'54 Kerkrade.

Bij de nieuwelingen senioren slepen Nico Dobbelstein, Huub van de Loo, Jan Moonen en Harrie Valkenburg de eerste vier prijzen naar Rolduc.

Bij de junioren is de vierde prijs voor Theo Peeters.

Onder leiding van R. D. C. Coenen wordt ons vanavond een Soirée française aangeboden.

PROGRAMME

1. La Marseillaise, chantée par la Vième.
2. Petit discours d'ouverture.
3. Le Cid (Pierre Corneille), Acte I, scène III, IV, V, VI.
   Don Diègue: . . . . . Pierre van Can
   Le Comte: . . . . . Henri de Rouw
   Rodrigue: . . . . . Bas Cartigny

4. Gavotte en rondeau, extrait d'un des ballets du roi, de Jean Baptiste Lully.
Piano: . . . . . Henri de Rouw
5. Fables de La Fontaine:
Le corbeau et le renard: . . Wim Pluimakers
Le loup et l'agneau: . . . Jan Seegers
La laitière et le pot au lait: Pierre van Dijk
6. Sonate en e-mineur, de Jean Baptiste Loeillet.
Flûte: : . . . . . Bas Cartigny
Piano: . . . . . Henri de Rouw
7. L'Avare (Molière), Acte IV, scènes III, IV, V, VI, VII.
Harpagon: . . . . . Willy Huyts
Cléante . . . . . Jan Peters
Maître Jacques: . . . . Jan Peters
La Flèche: . . . . . Rob Waltmans
8. Choeur des Petits Chanteurs, sous la direction de M. H. Schrijen.
Là-haut dessur les roches.
La Normandie.
Chanson de Marche.
9. L'expiation (V. Hugo): . . Gerry Caldenborg
10. Choeur des Petits Chanteurs:
Canon des Cathédrales.
Le Bourdon.
11. Lorsque l'enfant paraît: . . Peter Wouters
12. Rossignols du Casino, sous la direction de M. Jean Geurts.
Au clair de la lune (mélodie du XVII ième siècle): . . Wim Raedts
Pierre Stevens
Au joli son du sansonnet (Jean Géro, XVI ième siècle): . Felix Peters
Pierre Stevens
13. L'Albatros (Ch. Baudelaire): Marius Nagels
La Vase brisé (Sully Prudhomme)
14. Je ne fus jamais si aise (P. Certon, XVI ième s.)
André Thewessen
Pierre Stevens
Antoine Goossens
La Mariée: . . . . . Felix Peters
André Thewessen
15. Paul Verlaine:
Chanson d'automne
Le ciel est pardessus le toit
Ariette Colla Bemelmans
16. Chante, c'est ton destin (L. N. Clérambault 1676-1749): . . . . . Felix Peters
Pierre Stevens
17. Prière pour nous autres charnels (Ch. Péguy)
Gerard Geelen
18. La farce du pendu dépendu (H. Ghéon), Acte III, scène III, Monologue: . . Ivo Postma
19. Duet: „Oui, c'est elle, c'est la déesse" avec récitatif que précède: „C'est toi qu'enfin je revois" (Pêcheurs de perles, opéra de George Bizet).
Nadir: . . . . . Felix Peters
Zurga: . . . . . Antoine Goossens
20. La Vierge à Midi (Paul Claudel)
Jo Kock
21. Choeur des Soldats (Faust, opéra de C. G. Gounod), chanté par le grand choeur de Rolduc, sous la direction de M. H. Schrijen.

24 februari. De St.-Vincentiusvereniging houdt haar jaarvergadering. Als spreekster treedt op mej. mr. A. Hommes.

26 februari. Te Maasbree, waar hij sinds enige jaren pastoor is, overlijdt onze oudleraar W. Hillebrandt.

27 februari. Wij feliciteren onze Bisschop Mgr. dr. G. Lemmens, omdat hij wordt benoemd tot Chanoine d'honneur van de Basiliek van Lourdes. Deze eretitel zal, zoals het schrijven van Mgr. P. Théas vermeldt, de officiële en iuridische uitdrukking zijn van de band die onze Bisschop verbindt met het heiligdom van de Onbevlekte Maagd, die hij bemint en dient met een tegelijk liefdevolle en vurige ijver.

2-6 maart. Gesloten niet alleen wegens karnaval, maar ook wegens halftrimester.

W. M. A. Hillebrandr †
Leraar Rolduc 1925—1932

6 maart. Als we vanavond terugkeren, missen we Wim Snijders die tijdelijk rust moet nemen.

7 maart. Ons elftal ontmoet in de Heerlense M.T.S. een gelijkwaardige tegenstander (5—5).

9 maart. Provisorisch worden enige luidsprekers in de kerk aangebracht.

10 maart. In het College te Roermond

vindt de volley-intercollegiale plaats. We komen als tweede uit de bus.

Vandaag en morgen worden selektiewedstrijden gehouden voor de deklamatoren die deze week aan de deklamatiewedstrijd in Kerkrade zullen deelnemen.

12 maart. Onder de jubilarissen, die vandaag hun zilveren priesterfeest vieren feliciteren we onze oud-leraren Mgr. dr. J. Damen, procurator van het Nederlands Episcopaat en rector van het Nederlands College te Rome, R. D. J. Janssen, pastoor te Eckelrade, R. D. H. Vliegen, pastoor te Nulland en R. D. J. Wintjens, rustend te Nijmegen.

16 maart. Onze deklamatoren vertegenwoordigen ons te Kerkrade.

Als jurieleden bij de wedstrijd fungeren: de heren F. Kraat, leraar H.B.S., Hans Berghuis, literator en journalist, en R. D. L. Wijnen.

Bij de leerlingen-junioren behaalde Colla Bemelmans de 4e prijs met een gemiddelde van 76 punten, terwijl Bert Creemers een eervolle vermelding ontving (72 punten).

Bij de leerlingen-senioren was het succes groter:

1e prijs: Willy Smeets (84 p.) met: Gevraagd: Net persoon, van Annie Schmidt (proza).

3e prijs: Toon Jacobs (75 p.) Voordracht: Van de vrouw die de Knaap Vrede zocht, van H. R. Holst.

5e prijs: (gedeeld) Guus Kitzen (72 p.) met: Het Beeld, van Paul Rodenko.

Verder waren er eervolle vermeldingen voor Bas Cartigny en Gerrie van Caldenborg.

17 maart. Pater dr. Anton Freitag S.V.D. houdt voor de filosofen een causerie. „We leven in een humanistische en technische eeuw, die steeds meer God afwijst. In alle missiegebieden leven de moderne atheistische en materialistische heidenen. Een grote oppervlakkigheid en religieuze ongeinteresseerdheid, welke werkt als een epidemie, heeft zich van de mensen meester gemaakt. Slechts een instinctieve neiging verenigt hen allen tegen het Christendom." De gespletenheid binnen het Christendom, de Islam, de Vrijmetselarij, het Communisme, de vaak anti-christelijke wereldorganisaties en gezondheidsorganisaties, al deze moeilijkheden, waarmee het moderne missiewerk te doen heeft, worden in een universele blik gezien en naar voren gebracht.

19 maart. Bij de grootse huldiging, welke onze Bisschop ten deel valt bij gelegenheid van zijn zilveren bisschopsjubileum, bieden de President en enige Heren onze gelukwensen aan.

De Missievereniging geeft ons een film: Waar de hemel zong.

22 maart. Ir. Edm. Nicolas spreekt over „Humor". We kunnen in deze Humor helaas geen humor ontdekken.

24 maart. Algemene Missievergadering in de aula. Dr. W. P. Theunissen houdt een voordracht: „Zwerftocht door het christelijke Oosten". Onderdelen van deze voordracht zijn: onze verbondenheid met Z. H. de Paus; Constantinopel, van waaruit het christendom Europa binnendrong; De geschiedenis van het Russische christendom. Het geheel wordt omlijst met lichtbeelden en byzantijns-slavische muziek. In de kruisgang wordt bovendien nog een tentoonstelling gehouden van Ikonen.

25 maart. Omdat alleen de Zusters in de Karnavalsdagen de traditionele aanbidding hielden, vervullen wij vandaag deze taak.

Het elftal van Klein Rolduc heeft de misdienaars van Spekholzerheide te gast.

Vanmiddag meten we ons met Bernardinus uit Heerlen; in voetballen zijn we hun de baas (8—1), maar niet in volleyen (3—4), noch in pingpongen (3—7).

31 maart. Halfvasten. Het grote stuk van het jaar is: Muiterij op de Caine, toneelspel in 2 bedrijven (3 taferelen) van Herman Wouk.

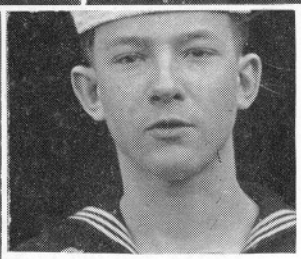

PERSONEN

Kapt. t. Zee	*Blakely, U.S.N.,* President	Ton Goossens
Lt. t. Zee	*Stephen Maryk, U.S.N.R.,* Beklaagde	Ger van Caldenborgh
Lt. b.d. Luchtm.	*Barney Greenwald,* Verdediger	Jo Kock
Lt. t. Zee	*John Challee, U.S.N.,* Advocaat-fiscaal	Ivo Postma
Kapt. t. Zee	*Philip Francis Queeg, U.S.N.*	Pierre van Can
Lt. t. Zee	*Thomas Keefer, U.S.N.R.,* Getuige	Bas Cartigny
Seiner 3 kl.	*Junius Urban, U.S.N.,* Getuige	Herman Veugelers
Lt. t. Zee	*Willis Seward Keith, U.S.N.R.,* Getuige	Frans Frenken
Kapt. t. Zee	*Randolph Southard, U.S.N.,* Getuige	Noud Franssen
Kapt. t. Zee	*Dr. Forrest Lundeen, U.S.N.,* Getuige	Guus Kitzen
Lt. t. Zee	*Dr. Bird, U.S.N.R.,* Getuige	Jo Ummelen
Stenograaf		Jos. van Velsen

Leden van de Krijgsraad
Officieren van het U.S.S. Caine

Decors: R.T.T.
Grime: L. J. J. de Serno
Costuums: D. van Nooyen, Rotterdam
Regie: A. H. Chr. Meertens

PROGRAMMA

HARMONIE ROLDUC, o.l.v. E. Gerards:

Loncin, mars . . . . . F. Rousseau
Les Camélias, Suite de Ballets . Alph. Charnier
a) Valse lente
b) Parade des Mannequins
c) Danse espagnole
d) Concours hippique

1e Bedrijf:
De Aanklacht
Rechtszaal in San Francisco

PAUZE

HARMONIE ROLDUC:

Entrée du Défilé, mars . . C. J. N. Cori

2e Bedrijf:
1e Tafereel: De Verdediging
Rechtszaal in San Francisco
2e Tafereel: Privé-zaal in Fairmount Hotel

Tijd: Februari 1945

„Op 18 december 1944 wordt, tijdens een hevige tyfoon op de Stille Oceaan, Kapitein Queeg van het U.S.S. Caine van het commando ontheven door een van zijn officieren, Luitenant Maryk, op grond van artikel 184 van de U.S. Navy Regulations. Terecht of ten onrechte? De Krijgsraad dient dit uit te maken.

De moeilijkheden die zich hierbij voordoen, vormen het onderwerp van dit stuk, dat zich niet alleen bezig houdt met wetsartikelen, maar ook met karakters, invloeden, verborgen motieven, die een mens tot bepaalde daden kunnen aanzetten. Het bezit een grote psychologische diepgang en getuigt — ondanks de rauwheid en de meedogenloze ontrafeling van de menselijke psyche — van een diepe eerbied voor de menselijke persoon.

De spanning die het opwekt, wordt niet veroorzaakt door uiterlijke gebeurtenissen, maar komt voort uit innerlijke conflicten, zowel in één mens als in de betrekkingen tussen verschillende mensen, die gedwongen zijn in uiterst moeilijke omstandigheden samen te leven.

Niet schuldig is degene die, tengevolge van geestelijke afwijkingen, op het kritieke ogenblik in zijn hoge taak tekort schiet; evenmin degene die, met de beste bedoelingen bezield, tot daden komt waartoe hij misschien niet volkomen gerechtigd is. Schuldig is hij, die wetens en willens de samenleving vergiftigt, zodat op de duur samenwerking onmogelijk wordt.

„Ondanks het statische karakter van het stuk en de moeilijke speelbaarheid, die er het gevolg van is, beleven we een uitbeelding die het ons mogelijk maakt, het psychologische geredeneer zoniet over de hele lijn te begrijpen, dan toch zeker te volgen. De regisseur heeft zijn keuze verantwoord gemaakt".

1 april. De eindexaminandi gaan Antoon Coolen beluisteren, die bij gelegenheid van de Boekenweek 'n spreekbeurt houdt.

3 april. Een congé verschaft ons de gelegenheid de voetbalwedstrijd Nederland—Duitsland te beluisteren.

7 april. Een van de neomisten die gisteren gewijd werden, onze oud-koster No Quaedvlieg, draagt zijn eerste H. Mis bij ons op. Voortrekkers uit Kerkrade begeleiden hun oud-stamlid naar het altaar.

De R.T.V. bezorgt ons een paar genoeglijke uurtjes, door onder leiding van Piet van Montfort een detective op te voeren: „De Schaduw".

13 april. We onderwerpen ons aan een geestelijke doorlichting: de kompositie.

16 april. In de juiste sfeer van de Goede Week voeren de leerlingen van I gymnasium een passiespel op: Het is volbracht. We zien verschillende mooie momenten en goed beleefd spel. De regisseurs R. D. M. Berkels en R. Salemans, evenals de spelers, die na het spel geen applaus wensten om de sfeer niet te breken, mogen hier dan toch wel beapplaudiseerd worden.

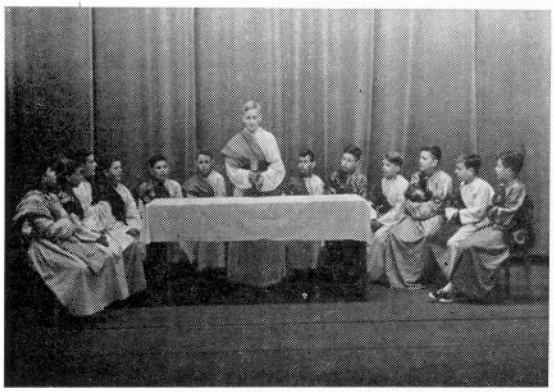

19 april. Na de middagdienst begint de vakantie.

26 april. Roda-Bloem speelt tegen Mariënwaard en wint de wisselschaal door de direkteur beschikbaar gesteld.

8 mei. Het wordt tijd dat we weer eens beginnen te studeren en dus maken we een einde aan de vakantie. In de afgelopen weken is in huis hard gewerkt, want het personeel van aannemer, verwarmingsinstallateur, enz. is grotendeels verdwenen.

14 mei. Met lof doktoreert R. D. J. Lenders aan de Universiteit te Nijmegen in de Franse taal en letteren.

16 mei. Met enig ceremonieel wordt de 125e koster bekend gemaakt. Het is H. Valkenburg. Van verschillende oud-kosters komen gelukwensen binnen. De honderdste komt persoonlijk feliciteren: aalmoezenier E. Vallen.

17 mei. Ter ere van R. D. J. Lenders kijken we naar Fietsendieven.

18 mei. De traditionele bedevaart naar Schaesberg heeft plaats.

Het Muziekkorps „Maurits" komt met een concert het Presidentsfeest inluiden.

PROGRAMMA

1. Aromanche, mars
2. Martha-ouverture . . . . . Flotow, arr. P. Stalmeier
3. Fète polonaise . . . . . Chabrier
4. Undine ballet . . . . . Lortzing, arr. P. Stalmeier
5. The Thin Red Line, mars
6. La Forza del Destino . . . . Verdi, arr. P. Stalmeier
7. Czardas uit de opera Der Geist des Wojewoden . . . . . L. Grossman, arr. P. Stalmeier
8. Estudiantina, wals . . . . . Waldteufel
9. Grote taptoe.

De Martha-ouverture als stuk op zichzelf voldoet minder, maar de orchestratie van Stalmeier is bijzonder goed. De Fètepolonaise was verward, de polonaise zelf werd enigszins gerekt door te veel of te lange vertraging. Het was geen ritme, geen dans. Het Undine-ballet was buitengewoon goed, evenals de Czardas. Verdi werd enigszins stroef en metrisch uitgevoerd. Maar tot zover mogen we het een geslaagd concert noemen.

De Estudiantina echter maakte een zeer slordige indruk, clarinetten struikelden en renden meest boven het tempo, de fluit kon niet mee, het slagwerk bleef achter. De taptoe had hetzelfde bezwaar. Over het algemeen kan men dit een mooi concert noemen, iets minder fijn echter als dat van de Emma.

De taptoe wekt het idee, ook de Rolducse harmonie vier diepe trommen te bezorgen.

19 mei. Op de zeventigste verjaardag van de President vieren we dit jaar tegelijk het Presidentsfeest.

Het weer, dat gisteren al dreigend uitzag, doet vandaag het défilé en de uitvoeringen op de cour gedeeltelijk uitvallen.

Aan de feesttafel voeren de vertegenwoordigers van de drie standen het woord: namens Klein Rolduc is dit Wim Pluimakers,

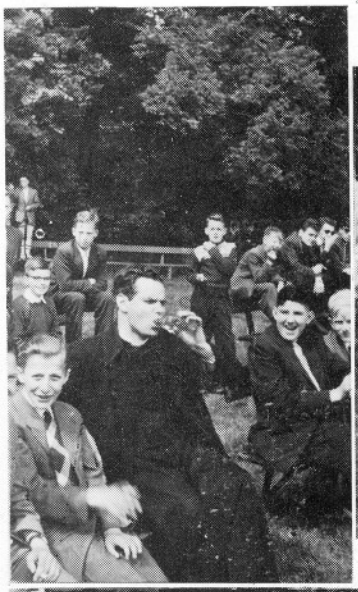

namens Groot Rolduc de praeses van de filosofen Jo Frantzen en namens de heren en allen R. D. A. Timmermans. Hij neemt op een geestige manier de gebeurtenissen van het afgelopen jaar op de korrel.

Tegen de avond verschijnt onze harmonie op de cour en de stemming zit er zo in, dat heren en jongens spontaan achter de muziek aanhossen.

Tot slot geeft Albert Vogel een deklamatie-avond in de aula.

De Commissaris van de Koningin, vergezeld van Mgr. P. Jenniskens komen nog laat in de avond hun gelukwensen aanbieden; in de voormiddag is de Burgemeester met het dagelijks Bestuur van de Gemeente zijn opwachting komen maken, evenals het reüniebestuur.

21 mei. Ons elftal speelt een oefenwedstrijd tegen Roda-sport II. Rolduc geeft goed partij, maar verliest met 3—4.

22 mei. De schriftelijke eindexamens beginnen.

Voor de filosofen van de supérieur zijn vandaag en morgen de zangers-examens.

25 mei. Wij zijn de gastheren van de voetbal-intercollegiale. Onze harmonie begeleidt onze gasten naar het veld. Van de Colleges te Sittard en Weert zijn veel supporters meegekomen om hun mannen aan te moedigen.

Achtereenvolgens zien we de wedstrijden:

Weert—Roermond	2—0
Rolduc—Sittard	1—0
Weert—Rolduc	1—4
Roermond—Sittard	0—2
Weert—Sittard	1—0
Roermond—Rolduc	1—4

De eindstand wordt dus: Rolduc 6 punten, Weert 4 p., Sittard 2 p., Roermond 0 p., waardoor wij als kampioenen van het veld komen.

26 mei. Onze gelukwensen voor Paul Schnitzler, die 50 jaren lang de hongerende Rolducse magen van vlees heeft voorzien.

27 mei. Onze harmonie acht het wel de moeite waard hem hiervoor een serenade te brengen.

8 juni. De zomersport begint.

9 juni. Atletiekwedstrijden.

Weer biedt Lumière een filmavond: Engelenkleedje, Fantasie, A matter of life and death, welke laatste film wordt ingeleid door de heer Bonekamp.

Bij het tennissen scheurt R. D. Timmermans een spier in zijn voet.

15 juni. Voor de hogere klassen draait Le défroqué. R. D. P. Slangen leidt hem in.

16 juni. Ondanks hun goede bedoelingen komen onze tennissers als laatsten op de ranglijst te staan van de intercollegiale tennissen, die te Weert plaats heeft.

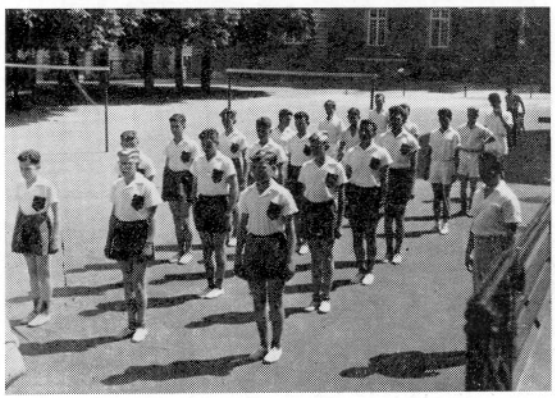

21 juni. De eerste groep kandidaten onderwerpt zich aan de mondelinge eindexamens.

22 juni. Enige sportfilms brengen ons in de juiste stemming voor de jour des jeux van overmorgen. Het lijkt alsof er veel plaatsen in de aula onbezet zijn. Alleen eindexamens?

23 juni. We trekken mee met de processie naar Kerkrade.

24 juni. Jour des jeux. In de namiddag tracht de regen spelbreker te zijn, maar dat mag de stemming niet drukken. In de speelzaal, onder de beugelbaan, in de kruisgang worden de volksspelen voortgezet.

27 juni. Een buis van de brandleiding op slaapzaal III springt stuk en R. D. R. Salemans moet zijn kamer ontruimen.

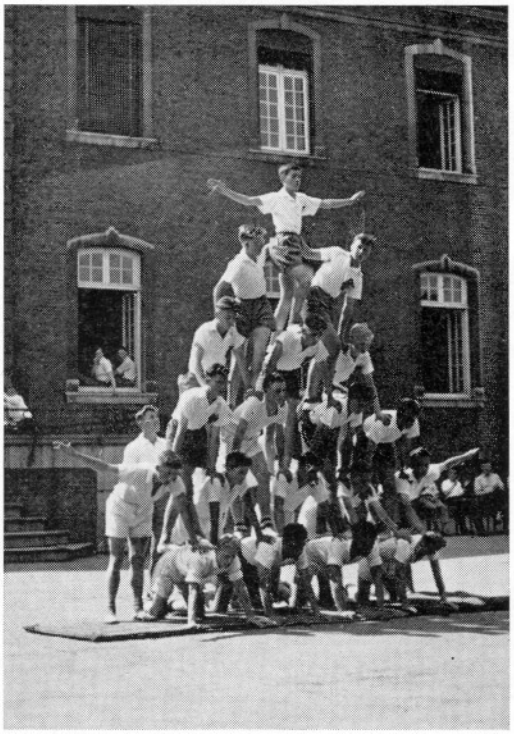

29 juni. Vandaag en morgen oudersdag. We bieden onze ouders een gymnastiek- en muziekuitvoering aan. Later spreekt Mgr. Janssen, pastoor te Maarssen, over problemen van de hedendaagse jeugd.

2 juli. Als de bêta's vanavond de uitslag bekend gemaakt wordt, zijn de eindexamens beëindigd. We mogen tevreden zijn over de resultaten: 30 van de 31 geslaagd bij afdeling alfa, 6 geslaagd voor afdeling bèta.

Zuster Hilda viert in alle stilte haar 40-jarig professiefeest. Het past geheel bij deze bescheiden figuur, die in de wasserij en op de strijk- en mangelkamer zoveel werk voor ons doet. Onze hartelijkste gelukwensen.

4 juli. R. D. H. Notermans slaagt met lof voor Paedagogie M.O. a.

5 juli. De vrije klubs houden hun uitgaansdag en zetten de bloemetjes buiten.

Trekkers en Pioniers starten voor Vijlen en hebben daar een prachtige dag in de vrije natuur: tochten voor de eersten, spelen voor de laatsten en samen zwemmen en piknikken. Wat willen ze nog meer deze natuurmensen!

De R.T.V. bezoekt de forellenkwekerij in Gulpen, waar ze ook de kosters aantreffen. Onder deskundige leiding van Ed. Vliegen bezichtigen zij de inrichting, worden daarna gastvrij onthaald bij de familie Schnackers en nemen — het is ook zo warm — tenslotte een duik in de Geul.

De boekbinderij zoekt het ook al in Epen en omgeving en heel bijzonder in de buurt van het water. Een onvoorzichtigheid van een jonge waaghals had hun hier bijna parten gespeeld.

Het poppentheater „'t Keldertje" brengt een bezoek aan Aken en Kornelimünster. Het sukses dat de moderator gisteren boekte, is een geschikte aanleiding om het er eens flink van te nemen. We zullen maar niet uitweiden over hun gastronomische genoegens, maar alleen het feit vastleggen dat ze welgedaan naar huis terugkeren.

Baas boven baas is de volièreklub. Als echte trekvogels vliegen zij naar Eupen, Monschau, Einruhr, Gemünd, Mariawald — de Trappisten schijnen goed bier te hebben —

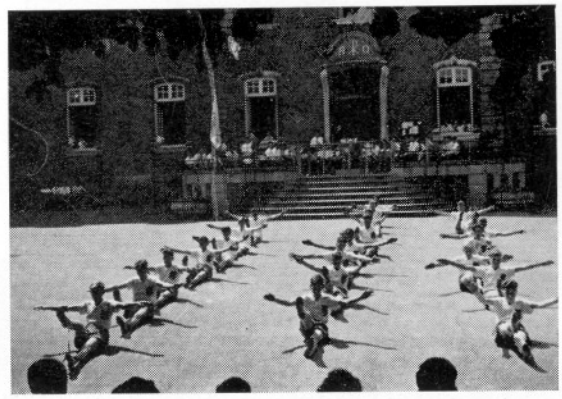

Heimbach en Schwammenauel. Maar netjes op tijd strijken ze weer neer op het oude huis.

Wie deze avond de stemming peilt, bemerkt algemene tevredenheid. De uitgaansdag begint zo stilletjes een hoogtepunt in het klubleven te worden.

6 juli. Het is vandaag zo warm dat de middaglessen uitvallen.

8 juli. Helaas, helaas, waar is ons heil gevaren! Zo'n hitte en dan kompositie.

9 juli. II gymnasium, afdeling b wint de wisselzuil van de coursport.

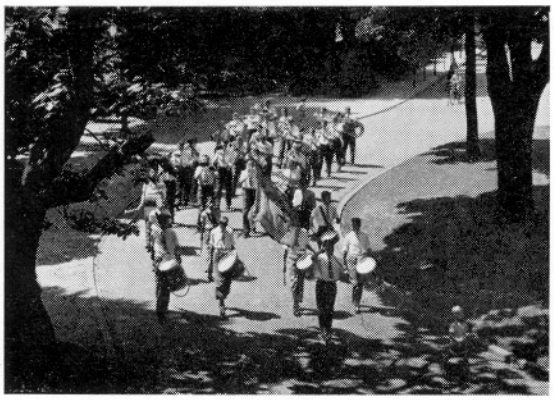

13 juli. De hitte viel toch nog mee gedurende de kompositiedagen, maar niettemin zuchten we om half vijf toch even diep. We zijn klaar.

Onze harmonie brengt de stemming erin door een concert, dat op grootse wijze eindigt met een taptoe, Lève Rolduc en Bengaals vuur.

14 juli. De leraren wikken en wegen in vele vergaderingen. Wij komen al echt in vakantiestemming door het optreden van de kinderballetgroep van de Holz, de wedstrijd van het Rolducse elftal tegen Almania uit Broeksittard en van het Klein Rolducs elftal tegen Almaniajeugd. Voor het souper pikken we nog gauw Shane, een goede wild-westfilm en dan: de uitslag van een jaar zwoegen.

15 juli. De prijsuitdeling wordt dit jaar voor het eerst voorgezeten door Mgr. dr. A. Hanssen.

Op het eind van de zitting deelt de Bisschop mee dat onze President de wens te kennen heeft gegeven zijn taak neer te leggen. Monseigneur bedankt hem voor 't vele dat hij voor Rolduc en 't Bisdom gedaan heeft. Hij deelt zijn benoeming tot ere-kanunnik mee.

Ook R. D. H. Reynen, die ons gaat verlaten nu hij pensioengerechtigde leeftijd heeft bereikt, moest een woord van hulde en dank in ontvangst nemen.

De President dankt ook in naam van mijnheer Reynen.

Dan zwerven we uit, want het is vakantie!!

16 juli. Schuchter komen de nieuwelingen toelatingsexamen maken. Dan begint ook voor de heren de vakantie.

Op Rolduc zal het geen vakantie zijn, want men gaat werken: de vloeren van de kerk liggen al opengebroken voor de aanleg van de nieuwe verwarming.

In het afgelopen jaar hebben verschillende vernieuwingen plaats gehad, zowel op stoffelijk als op geestelijk gebied. De eerste worden elders besproken, daarom hier een enkel woord over de godsdienstige en liturgische vernieuwing.

In de Adventstijd werden de eerste pogingen ondernomen: de H. Mis, centrum van heel de liturgie, werd tweemaal per week op nieuwe wijze gevierd. Deze zgn. gesolemneerde Mis tracht duidelijker en doeltreffender het gemeenschapskarakter van de eucharistieviering tot uiting te brengen. Zij tracht zoveel mogelijk, allen te betrekken in deze gemeenschapsviering door het samen-bidden, samen-zingen, samen-luisteren, samen-offeren. De kerkgemeenschap moet aktief deelnemen aan het verlossend offer van Christus, haar Hoofd.

Op de Adventszondagen werd het lof omgebouwd in een avond-dienst van bijbels-liturgische aard. Ook hier werd getracht te komen tot een gemeenschapsviering. Een voordeel is dat de bijbelse lezingen gevolgd werden door een gemeenschappelijk bidden van enige psalmen.

In het tweede trimester hebben de hoogste klassen een nieuw avondgebed gebeden, geheel geïnspireerd op het liturgische kerkelijke avondgebed: de completen.

In de vastentijd werden de lijdensmeditaties toevertrouwd aan één predikant, zodat

het lijdensprobleem van verschillende kanten kon belicht worden, hetgeen de eenheid van de predikaties ten goede moest komen.

Sinds de vastentijd zijn ook luidsprekers in de kerk aangebracht, zodat iedere predikant op alle plaatsen verstaanbaar is.

De geluidsinstallatie bewees ook goede diensten in het lof, dat een grotere afwisseling kreeg, doordat een persoonlijk gebed werd voorgebeden. Een nadeel is, dat niet samen gebeden werd, ofschoon samen zingen toch ook een vorm van samen bidden is.

Tot nu toe waren het alleen priesters, die in het lof een gebed uitspraken; zouden er onder de jongens geen bidders te vinden zijn, die in het lof een zelfgemaakt gebed of zelf gevonden gebed kunnen voorbidden, wellicht kunnen zij beter de godsdienstige houding van de jonge mens tot uiting brengen.

LERARENCORPS

Schooljaar 1956-1957

I. Priesterleraren.

van der Mühlen Drs. H. J., President.
(benoemd 1913, Directeur 1940, President 1946)
Reijnen Drs. H. M. H. 1915.
Stroux Drs. F. A. A. 1923.
Pop Dr. L. J. J. 1926.
Vogels Drs. J. A. H. 1935.
Waterval M. J. J. 1935.
Senden Drs. J. F. J. E. 1936.
Coenen H. C. 1937.
Houben P. J. 1937.
Heynen Drs. P. J. H. 1938.
Schrijen J. H. 1938.
Beiten G. C. J. 1940.
Janssen Ch. A. I. 1942.
Hermens Drs. V. J. H. 1946.
Meertens Drs. A. H. Chr. 1941.
Wijnen L. W. 1946.
Lemmens Drs. H. H. 1942.
Timmermans A. B. J. 1942.
Hommes G. P. 1944.
Berkels M. H. 1945.
Augustus F. L. 1946.
Bosch Dr. J. W. 1949.
Penders F. J. 1946.
Rouwet Drs. J. P. H. M. 1946.
Slangen P. M. 1946.
Tagage Drs. J. M. B. 1946.
Salemans R. B. H. 1947.
Stassen J. J. 1947.
Lenders Drs. J. A. C. 1949.
Lemmen Drs. M. M. W. 1954.
Buck M. J. 1952.
Notermans H. G. H. 1954.
Notermans J. H. 1955.
Poulssen G. W. A. 1956.

II. Lekenleraren:

van Loo E. M. 1939.
van Wersch L. 1955.

III. Onderwijzers voorb. school.

van der Heyden A. C. J. 1923 (Hoofd).
Smeets J. 1955.

IV. Muziekleraren.

Nogossek K. 1953.
Zeyen N. 1953.
Gerards E. 1955.

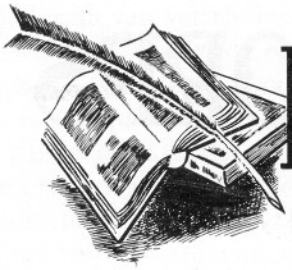

LEERLINGEN

Philosophie Supérieure

Aben Piet, St. Joost (Echt).
Bitsch Nico, Sittard.
Cartigny Bas, Roermond.
Cox Piet, Brunssum.
van Dijck Ben, Bergen.
Dings Hub, Tegelen.
Dobbelstein Nico, Mheer.
Frantzen Jo, Geleen.
Frissen Frans, Schimmert.
Geurts Jan, Bingelrade.
Goossens Tonny, Ottersum.
Hofman Michel, Maastricht.
Kleijnen Pierre, Noorbeek.
Kunnen Matthieu, Stramproy.
Martens Fons, Schimmert.
van Montfort Piet, Sittard.
Muytsens Leo, Meerssen.
Peters Felix, Geleen.
de Rouw Harry, Sittard.
Schoeren Matthieu, Tegelen.
Sieben Hein, Schimmert.
Tacken Harry, Horst.

Thewessen André, Schimmert.
Turlings Jos, Pey (Echt).
Visschers Loet, Spaubeek.
Vliegen Eddy, Gulpen.
Zelen Hans, Venlo.

Philosophie Inférieure

Arts Lambert, Velden.
Berden Jan, Blerick.
Bloemen * Paul, Venray.
Boosten Jan, Welten (Heerlen).
van Can Pierre, Maastricht.
Crombach Leo, Bleyerheide.
Curvers Piet, Tegelen.
Engels Jan, Velden.
Gerrickens Wim, Margraten.
Geuns Jos, Ospel.
Gielis Bert, Keent (Weert).
Hamers Hub, Ubachsberg.
Hendriks Jan, Belfeld.
Hennus Louis, Ubach o. Worms.
Hoeben Jan, Nederweert.
van Hoef Wiel, Leuken (Weert).
Jakobs Wim, Horst.
Janssen Hub, Broekhem.
Jenniskens Jan, Broekhuizenvorst.
Korsten Paul, Grubbenvorst.
Kuepers * Jacques, Nederweert.
Lucassen Jan, Horst.
Maes Jan, Castenray.
Peerlings Wiel, Nederweert.
Peters Jan. Venlo.
Raedts Wim, Oostrum.
Schreurs Johnny, Tegelen.
Smeets Frans, Schaesberg.
Stevens Piet, Schinnen.
Stenzel Theo, Heerlerheide.
Tosserams Koen, Belfeld.
Vaes Harry, Breust-Eysden.
Valk Harry, Maastricht.
Vossen Cor, Nederweert.
Wiertz Jo, Terwinselen.

Seminarie-Gymnasium

6de Klas (Seminarie)

Elbers Jan, Bergen.
Ewals Piet, Tegelen.
Groetelaars Henk, Sevenum.
Kessels Stephan, Heijthuysen.
Latour Jan, Ubach o. Worms.
Theunissen Henk, Horst.
Versleijen Nol, Tienray.

6de Klas, 1ste Afd. A.

Berends Piet, Bergen.
Bergh Jean, Broeksittard.
van Brandenburg Wouter, Vaals.
Cöp Herman, Ottersum.
Geelen Matthieu, Hunsel.
van de Goor Wim, Sevenum.
Hafmans Martin, Sevenum.
Hameleers Harry, St. Pieter (Maastricht).
Hendrix Herman, Boxmeer.
Hutschemakers Harry, Banholt.
Janssen * Hein, Nuth.
Joosten Chrétien, Wessem.
Labriaire Hein, Vaals.
Sips Ton, Heerlen.
Wilbers Theo, Gennep.
Willems Gerry, Ottersum.

* Nieuwe leerlingen van het schooljaar 1956-1957.

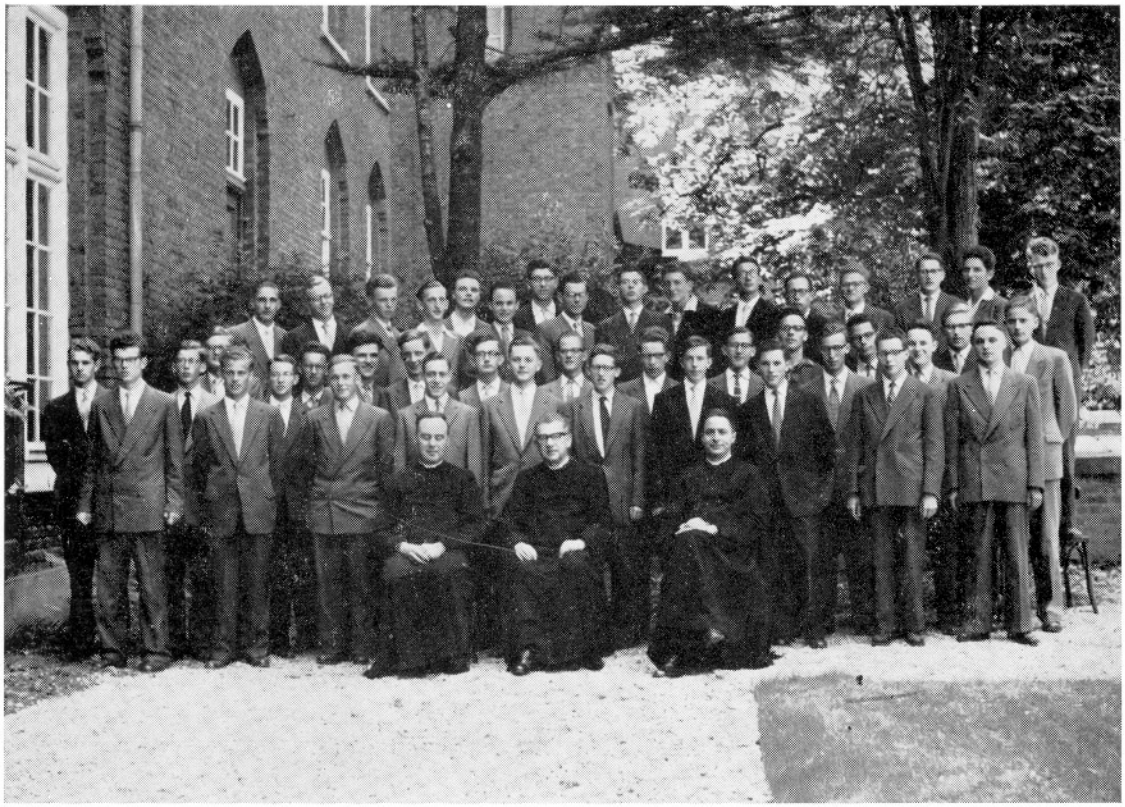

6de Klas, 2de Afd. A.

Claessens Theo, Oirlo. .
Knops Leo, Azenray.
Kruijtzer Koen, Horst.
Lenders Henk, Meijel.
Nohlmans Willy, Geleen.
Offermans Jos, Maastricht.
van Osch Gerrit, Venray-Heide.
Salden Willy, Einighausen.
Scheepers Jan, Gronsveld.
Schreurs Jos, Grathem.
Seelen Theo, Venlo.
Senden Jean, Beek-Genhout.
Smeets Willy, Wessem.
Tacken Martin, Horst.
Voncken Hub, Voerendaal.

6de Klas, Afd. B.

Bogers Harry, Heerlerheide.
Bosch Pierre, Bunde.
Geurts Serafien, Bingelrade.
Houben Jacques, Sevenum.
Maes Theo, Castenray.
Philipsen Piet, Venray-Heide.

5de Klas, 1ste Afd. A.

Beusmans Bart, Noorbeek.
Boumans Frans, Ubachsberg.
Cybulski Gerard, Heerlerheide.
Daniels Gèr, Maastricht.
Didden Jozef, Simpelveld.
Eijgelshoven Jan, Reymerstok.

Frenken Frans, Heijthuysen.
van de Ham Jan, Venlo.
Hodzelmans Piet, St. Joost (Maasbracht).
Jacobs Piet, Hoensbroek.
Janssen Antoine, Oost-Maarland.
Kitzen Guus, Papenhoven-Obbicht.
van Lier Wiel, Heibloem (Roggel).
van de Loo Hub, Blerick.
Moonen Jan, Margraten.
Peeters Pierre, Venlo.
Prompers Louis, St. Geertruid.
Reijnen Tonny, Echt.
Salemans Bert, Hunsel.
Smeets Pierre, Maasniel.
Ummelen Jo, Heerlen.

5de Klas, 2de Afd. A.

Creemers Jos, Obbicht.
Crompvoets Herman, Meijel.
Drenth Joop, Kerkrade.
Franssen Naud, Venray.
van Geel Hein, Buchten-Born.
Heffels Bert, Buchten-Born.
Janssen * Herman, Nederweert.
Janssen Toon, Maastricht.
Leunissen Jan, Heerlen.
Odekerken Jos, Molenberg (Heerlen).
Pesgens Eugène, Dieteren.
Reijnders * Jan, Simpelveld.
Rijs Harry, Baarlo.
Robroeks Matthieu, Maastricht.
Schunck Jan, Valkenburg.
Tielen Willy, Sevenum.
Vaessen Emile, Wijnandsrade.
van Velsen Jos, Heerlen.
Wiermans Chris, Roermond.
Wolfs Fiel, Maastricht.

5de Klas, Afd. B.

van den Bergh Gerard, Dieteren.
Bovend'eerdt Hub, Sittard.
Brands Lambert, Passart.
Broekhoven Jo, Einighausen.
Cöp Piet, Ottersum.
Corten Rein, Stein.
Diederen Jo, Valkenburg.
Kirkels Michel, Nederweert.
Kock Jo, Molenberg (Heerlen).
Meijers Herman, Posterholt.
Rouwet Jozef, Bunde.
Snijders Wim, Ubachsberg.
Steinbusch Harry, Ubachsberg.
Vaessen André, Maasbree.
Vaessen Victor, Bocholtz.
Valkenburg Harry, Heerlen.
Wolters Toon, Stramproy.
van de Wouw Jos, Nederweert.

4de Klas, 1ste Afd.

Ament Jacques, Stramproy.
Aussems Johnny, Bunde.
Benders Piet-Hein, Eygelshoven.
Bertram Jo, Gracht.
Boers Frits, Schinnen.
Bongaerts Giel, Beegden.
Borghans Guy, Hoensbroek.
Bour Hub, Schaesberg.
van Caldenborgh Gerry, Heer.
Coonen Gerrit, Echt.
Couwenberg Jo, Geleen.
van Eijs Niek, Kerensheide.
Feron Frans, Geleen.
Franssen André, Gulpen.
Geelen Gerard, Haelen.
Geuskens Gerard, Kerkrade.
Hendrikx Jan, Beegden.
Hensels Jan, Keent (Weert).
Horsmans Wim, Ulestraten.
Jacobs Willy, Grathem.
Kuijpers André, Velden.
Lenaers Jan, Stramproy.
Luijpers Pierre, Well.
Malherbe Piet, Heerlerheide.

Miseré Jo, Heerlen.
Peters Theo, Sevenum.
Salden Jan, Kerensheide.
Seelen Piet, Kessel-Eik.
Snijders Frits, Stramproy.
Swinkels Matthieu, Castenray.

4de Klas, 2de Afd.

Aendekerk Hub, Stramproy.
Bormans Matthieu, Merkelbeek.
Coppus Jan, Horst.
Delissen Frans, Horst.
Ewals Joep, Tegelen.
Geerards Jeu, Wellerlooi.
Goertz Linz, Sint Joost (Echt).
Grootjans Jos, Schaesberg.
Henskens Hub, Bocholtz.
Hofman Jean, Maastricht.
Kelleter Jozef, Bleijerheide.
Knaapen Addy, St. Geertruid.
van Lieshout Hub, Hoensbroek.
Meuffels Jo, Dieteren.
Noten Jan, Tegelen.
Pasing Hein, Brunssum.
Postma Ivo, Heer.
Pulles Toon, Roermond.
van de Roer Frans, Brunssum.
van Sloun Jacques, Buchten-Born.
Sluijsmans Bert, Simpelveld.
Smeets Martin, Vaesrade.
Stassen Frans, Amby.
Stevens Willy, Belfeld.
Thijssen Jean, Horst.
Tielen Henk, Meterik (Horst).
Vogten Martin, Hoensbroek.
Wetzelaer Frans, Passart.
Willemssen Martin, Castenray.
Wouters Peter, Maastricht.

3de Klas, 1ste Afd.

Bemelmans Colla, Nuth.
Bindels Gerry, Ottersum.
Buskens Hub, Spaubeek.
Claessens Jacques, Oirlo.
Claessens Leo, Mechelen (Wittem).
Coenen Jan, Blerick.
Creemers Bert, Roermond.
Crutzen Hub, Wylré.
Damen Lambert, Tegelen.
Frenken Toon, Bergen.
Geurts Piet, Horst.
Halderit Theo, Geleen.
Heijkers Harry, Ell.
Heijnen Pierre, Spaubeek.
Hendrix Harry, Swolgen.
Hinskens Jozef, Waubach.
Horsmans Jo, Ulestraten.
Houben Antoon, Horst.
Houben Piet, Gulpen.
Huijts Willy, Voerendaal.
Jacobs * Jan, Herten.
Jacobs Ronny, Molenberg (Heerlen).
Kleuskens Wim, Venray.
Partouns Louis, Eysden.
Peters Jan, Horn.
Ploum Jo, Brunssum.
Simons Antoine, Maasniel.
van Stratum Theo, Horst.
Vrancken Henri, Eysden.
Waltmans Rob, Brunssum.
Wilms Thijs, Panningen.

3de Klas, 2de Afd.

Aerts Theo, Swolgen.
Coenen Ton, Banholt.
Cootjans Jan, Baarlo.
Dohmen Jozef, Brunssum.
Elissen Toine, Eckelrade.
Grond Guido, Bleijerheide.
Hermkens Piet, Grubbenvorst.
van Heugten Toine, Horst.
Hilak Michel, Schaesberg.
Jakobs Toon, Horst.

Janssen Leo, Horst.
Jaspers Matthieu, Siebengewald.
Jenniskens Jan, Meterik (Horst).
Merx Ton, Spekholzerheide.
Peters Jan, Rimburg.
Raassens Matthieu, Horst.
Rouwet Jean, Bunde.
Schmitz Thieu, Maasniel.
Smeets Guy, Gronsveld.
Steinbusch Matthieu, Ubachsberg.
Thielen Henk, Horst.
Vaessen Jan, Maasbree.
Vestjens Jacques. Egchel-Helden.
Veugelers * Herman, Obbicht.
Veugen Hein, Maastricht.
Vullings Henk, Heyen.
van Wersch Sjef, Eijs-Wittem.
Willems Cor, Ottersum.
Willemssen Theo, Sevenum.

2de Klas, 1ste Afd.

van Aken Cinthe, Vaals.
Biemans Harry, Heijthuysen.
Bindels Tonny, Rumpen.
Brandsma André, Maastricht.
Claessens * Wim, Oirlo.
Cordewener Louis, Hoensbroek.
Frissen Giel, Houthem.
Geraedts Herman, Swalmen.
ten Haaf Hub, Kaalheide.
van Heel Jo, Dieteren.
Heijmans Ton, Pey (Echt).
Hensels Paul, Keent (Weert).
Hoenen Henk, Brunssum.
Janssen Hans, Gennep.
Janssen Hub, Ulestraten.
Killaers Ben, Reuver.
Lucassen Frank, Horst.
Maas Jan, Weert.
Naus Jozef, Kessel.
Oberijé Jacques, Brunssum.
Schlenter Ambroos, Epen.
Sleutels Jo, Roggel.
Smeets Leo, Horn.
Vogten No, Gulpen.
Wiertz Frans, Kerkrade.
Zitzen Hub, Rimburg.

2de Klas, 2de Afd.

Boots Jan, Maasbree.
Broekhoven Gerrit, Einighausen.
Clerx Constant, Neerbeek.
Cöp Willy, Ottersum.
Crompvoets Jan, Haelen.
Gorissen Benny, Maastricht.
Heinle Hans, Valkenburg.
van Heur Frans, Roggel.
van Horen Herman, Beringen.
van Horen Jan, Buchten-Born.
Jacobs Louis, Venlo.
Kleijnen Hub, Noorbeek.
Kuijpers Henk, Schimmert.
Kuijpers Martin, Castenray.
Maassen Jan, Echt.
Nagels Marius, Blerick.
Paffen Leo, Wylré.
Peeters Theo, Neer.
Peeters Thijs, Kessel.
Schnackers Jo, Gulpen.
Soons Jef, Schimmert.
Theunissen Matthieu, Haelen.
de Vries Herman, Hoensbroek.
Wijnhoven Tonnie, Velden.

2de Klas, 3de Afd.

Beckers Wim, Echt.
Borghans Arnold, Schaesberg.
Coenjaarts Henny, Amstenrade.
Custers Harry, Oostrum.
van Dijck Pierre, Meerssen.
Dolmans Jean, Meerssen.
Eijssen Denis, Schimmert.
Frijns Henk, Schimmert.

Gijsen Jozef, Grubbenvorst.
de Groot Pie, Maastricht.
Hermans Ed, Sweikhuizen.
Houben Jean, Kerensheide.
Janssen Frans, Spaubeek.
Joosten Piet, Heerlerheide.
Kessels Jan, Pey (Echt).
Lenders Tom, Meijel.
Meertens Arthur, Margraten.
L'Ortije Hub, Wylré.
Philipsen Pieter, Castenray.
Reijnen Michel, Blitterswijk.
Roggen Jos, Blerick.
Slabbers Willy, Beesel.
Spierts Norbert, Terwinselen.
Timmermans Fons, Horn.
Vertommen Jo, Maastricht.

1ste Klas, 1ste Afd.

van den Bercken Jo, Venlo.
Boesten Jos, Brunssum.
Claassen Toon, Koningsbosch.
Claes Henk, Geleen.
Cleven Hub, Horst.
Decker Ferdie, Beek.
Frissen Edmond, Schimmert.
Geelen Jan, Haelen.
Gielkens Thieu, Brunssum.
Gulikers Hub, Meerssen.
Hanssen Leo, Maasbracht.
Heijenrath Jackie, Simpelveld.
Hennekens Gène, Valkenburg.
Huijnen Sef, Heerlerbaan.
Janssen Jo, Helden.
van Kessel Tonnie, Kessel.
Kissels Jo, Valkenburg.
Kohl Leo, Simpelveld.
Koolen Jan, Ell.
van der Linden Jos, Swalmen.
Litjens Martin, Oostrum.
Luijten Leo, Grathem.
Niesten Hubert, Vaals.
Nijsten Hub, Schimmert.
Peeters Silvester, Kessel.
Quaedackers John, Hoensbroek.
Seuren Gerard, Lottum.
Slangen Frans, Roermond.
Sleijpen Jean, Broekhem.
de Warrimont Fred, Noorbeek.

1ste Klas, 2de Afd.

Aggenbach * René, Brunssum.
Ament * Wim, Leveroy.
Beusmans * George, Noorbeek.
van de Boom * Jo, Brunssum.
Borghans Jo, Nieuwenhagerheide.
Bruls Pierre, Heerlerbaan.
Brunenberg * Jozef, Schaesberg.
Duisings Jo, Schimmert.
van Eijk * Jan, Nederweert.
Engels * Lau, Velden.
Feijen * Thieu, Brunssum.
Genders * Charles, Kerkrade.
Gorissen * Tonnie, Maastricht.
Hanssen * Jan, Broekhuizenvorst.
Herpers * Thijs, Kerkrade.
Keijzers * Jef, Bunde.
Kerkhoffs * Hein, Beek-Genhout.
Lemmens Loeki, Chèvremont.
Lipsch * Frans, Ransdaal.
Op 't Root Gerd, Roermond.
Smeets Matthieu, Meerssen.
Stroeks Ad, Heerlen.
Vaessen Hub, Simpelveld.

1ste Klas, 3de Afd.

Ament Berti, Leveroy.
Claessen Tonny, Reuver.
Gielen * Wim, Nederweert.
Gijbels Pierre, Maastricht.
Herraedts Lambert, Horst.
Jacobs * Leo, Keent (Weert).

Jaegers Donné, Simpelveld.
Pleijers Jan, Mechelen.
Pluimakers * Wim, Limbricht.
Reijnen * André, Echt.
Riga * Frans, Sweijkhuizen.
Rours Jacques, Susteren.
van der Schaft * Johnny, Brunssum.
Schoffelen * Piet, Klimmen.
Seegers * Jan, Grubbenvorst.
Simons * Jean, Melick.
Smeets Han, Kerkrade.
Smits * Gerrie, Ottersum.
Snijders Pierre, Wijnandsrade.
Somers Frans, Heilust.
van der Stegen * Gerrit, Meerssen.
Thelen * Matthieu, Chèvremont.
Thijssen * Piet, Baarlo.
van Tulden * Tinus, Nederweert.
Vleugels * Jan, Voerendaal.
van der Wallen Jan, Lauradorp.
Wetsels * Guus, Hoensbroek.
Willems * Hub, Sittard.

Voorbereidende Klas, 1ste Afd.

Beerens * Pieter, Hoensbroek.
Berden * Jos, Blerick.
Bloemen * Hub, Nieuwenhagen.
Boonen Wim, Reuver.
Coenen * Jan, Montfort.
Creusen * René, Vaals.
Crijns * Jan, Simpelveld.
Dullens * Louis, Broeksittard.
Grooten * Go, Holtum.
Hautvast * Pierre, Schinnen.
Hendriks * Matthieu, Nuth.
Höngens * Jac, Einighausen.
Houben * Theo, Sevenum.
Hunnekens * Loeki, Grashoek .
Huyskens * Tom, Ell.
Klein * Frans, Heerlen.
Kloprogge * Fred, Kaalheide.
Mevis * Martin, Nuth.
Moonen * Hub, Margraten.
Nicolaye * Martin, Simpelveld.
Peeters * Jac, Kessel.
Peeters * Ton, Baarlo.
Remmen * Martin, Eygelshoven.
Schreurs Louis, Grathem.
Schoenmakers * Jan, Nuth.
Soons * Dries, Schinnen.
Vaessen * André, Simpelveld.

Voorbereidende Klas, 2de Afd.

Blezer * Caspar, Trintelen.
Brauer * Jan, Broekhuizenvorst.
Deckers * Jan, Heijthuysen.
Ebus * San, Venlo.
Geurts * Joos, Veulen (Venray).
Gielkens * Frans, Brunssum.
Gommans * André, Tegelen.
Goossens * Wim, Tegelen.
Hanraets * Arno, Tegelen.
Hermans * Vincent, Broekhuizenvorst.
Op den Camp * Piet, Stein.
Kunnen * Frans, Horst.
Lodewick * Gerry, Houthem.
Maas * Pierre, Eysden.
van de Meulenbroek * Co, Beek.
Pasing * Theo, Brunssum.
Stammen * Jan, Helden.
Ueberbach * Hans, Kessel.
Vestjens * Harry, Egchel-Helden.
Willems * Pierre, Ottersum.
Winthagen * Jos, Ransdaal.
Zuketto * Jo, Heerlen.

De H. Priesterwijding ontvingen:

Harrie Beeren.
Piet Bergmans.
Claus Bischoff.
Jo Driessen.
Arie van Elven.
Frans Fiddelaers.
Jo Gijsen.
Harrie Habets.
Jan Hendrix.
Harrie Hoens.
Jo Huskens.
Leo Kirkels.
Wim Lemmen.
Piet Linssen.
Jo Mastenbroek.
Jo Moers.
Noud Mooren.
Jos Offermans.
No Quaedvlieg.
Jean Rademakers.
Harrie Simmelink.
Jacques Steeghs.
Matthieu Steeghs.
van het Bisdom Roermond.
Chris Verhaak,
in de Societeit van Jezus.

Prijsuitdeling

Hebben met goed gevolg afgelegd:

I. Het eindexamen van het Gymnasium Afd. A.:

Berends Piet, van Bergen.
Bergh Jean, van Broeksittard.
van Brandenburg Wouter, van Vaals.
Claessens Theo, van Oirlo.
Cöp Herman, van Ottersum.
Geelen Matthieu, van Hunsel.
van den Goor Wim, van Sevenum.
Hafmans Martin, van Sevenum.
Hameleers Harry, van St.-Pieter (Maastricht)
Hendrix Herman, van Boxmeer.
Hutschemakers Harry, van Banholt.
Janssen Hein, van Nuth.
Knops Leo, van Azenray.
Kruytzer Koen, van Horst.
Labriaire Hein, van Vaals.
Lenders Henk, van Meijel.
Nohlmans Willy, van Geleen.
Offermans Jos, van Maastricht.
van Osch Gerrit, van Venray-Heide.
Salden Willy, van Einighausen.
Scheepers Jan, van Gronsveld.
Schreurs Jos, van Grathem.
Seelen Theo, van Venlo.
Senden Jean, van Beek-Genhout.
Sips Ton, van Heerlen.
Smeets Willy, van Wessem.
Tacken Martin, van Horst.
Voncken Hub, van Voerendaal.
Wilbers Theo, van Gennep.
Willems Gerry, van Ottersum

II. Het eindexamen Gymnasium Afd. B.:

Bogers Harry, van Heerlerheide.
Bosch Pierre, van Bunde.
Geurts Serafien, van Bingelrade.
Houben Jacques, van Sevenum.
Maes Theo, van Castenray.
Philipsen Piet, van Venray-Heide.

III. Het toelatingsexamen tot de Philosophie:

Elbers Jan, van Bergen.
Groetelaers Henk, van Sevenum.
Joosten Chrétien, van Wessem.
Kessels Stephan, van Heijthuysen.
Latour Jan, van Ubach o. Worms.
Theunissen Henk, van Horst.
Versleijen Nol, van Tienray.

ALGEMENE PRIJZEN*)

Philosophie.

SUPéRIEUR.

Loet Visschers, van Spaubeek.
Jan Geurts, van Bingelrade.

INFéRIEUR.

Jan Berden, van Blerick.
Piet Stevens, van Schinnen.

Seminarie-Gymnasium.

VIJFDE KLAS

1ste Afd.

Jo Diederen, van Valkenburg.

2de Afd.

Jos van Velsen, van Heerlen.
Hein van Geel, van Buchten-Born.

VIERDE KLAS

1ste Afd.

Piet-Hein Benders, van Eygelshoven.
Jo Miseré, van Heerlen.

2de Afd.

Martin Willemssen, van Castenray.

DERDE KLAS

1ste Afd.

Jan Peters, van Horn.

2de Afd.

Michel Hilak, van Schaesberg.

TWEEDE KLAS

1ste Afd.

Leo Smeets, van Horn.

2de Afd.

Marius Nagels, van Blerick.
Matthieu Theunissen, van Haelen.

3de Afd.

Jos Roggen, van Blerick.

EERSTE KLAS

1ste Afd.

Jacques Heijenrath, van Simpelveld.

2de Afd.

René Aggenbach, van Brunssum.

3de Afd.

Wim Gielen, van Nederweert.

Voorbereidende klas.

1ste Afd.

Dries Soons, van Schinnen.

2de Afd.

Arno Hanraets, van Tegelen.

PRIJZEN VOOR DE VAKKEN

Philosophie

SUPéRIEUR.

Loet Visschers, van Spaubeek.
Alg. pr., pr. phil., pr. hist. en pos. wet.

Jan Geurts, van Bingelrade.
Alg. pr., pr. phil., pr. hist. en pos. wet.

Nico Bitsch, van Sittard.
pr. phil., pr. hist. en pos. wet.

Nico Dobbelstein, van Mheer.
pr. hist. en pos. wet.

Tonnie Goossens, van Ottersum.
pr. phil.

Michel Hofman, van Maastricht.
pr. phil., pr. hist. en pos. wet.

Matthieu Kunnen, van Stramproy.
pr. phil.

Piet van Montfort, van Sittard.
pr. phil.

André Thewessen, van Schimmert.
pr. phil.

Hans Zelen, van Venlo.
pr. hist. en pos. wet.

INFéRIEUR.

Jan Berden, van Blerick.
Alg. pr., pr. phil., pr. hist. en pos. wet.

Piet Stevens, van Schinnen.
Alg. pr., pr. phil., pr. hist. en pos. wet.

*) Deze prijzen zijn toegekend aan de leerlingen die in het overgangsexamen het hoogste aantal punten behaalden.

Bert Gielis, van Weert.
pr. phil., pr. hist. en pos. wet.

Jan Jenniskens, van Broekhuizenvorst.
pr. hist. en pos. wet.

Jacques Kuepers, van Nederweert.
pr. phil.

Jan Maes, van Castenray.
pr. phil., pr. hist. en pos. wet.

Jan Peters, van Venlo.
pr. phil., pr. hist. en pos. wet.

Koen Tosserams, van Belfeld.
pr. phil.

Harrie Vaes, van Breust-Eysden.
pr. phil.

Harrie Valk, van Maastricht.
pr. phil., pr. hist. en pos. wet.

Cor Vossen, van Nederweert.
pr. phil., pr. hist. en pos. wet.

Seminarie-Gymnasium.

VIJFDE KLAS

1ste Afd.

Jo Diederen, van Valkenburg.
Alg. pr., 1e pr. godsd., 1e pr. hoogd., 1e pr. aardrk., 1e pr. gesch., 1e pr. stelk., 1e pr. stereom., 1e pr. goniom. en anal. meetk., 1e pr. nat. k., 1e pr. scheik., 1e pr. nat. hist., 2e pr. gr., 2e pr. fr.
1e verm. ned.

Gerard van den Bergh, van Dieteren.
1e pr. ned., 1e pr. aardrk., 2e pr. godsd., 2e pr. gesch.
1e verm. nat. hist., 2e verm. lat., 2e verm. eng.

Rein Corten, van Stein.
1e pr. fr., 2e pr. ned., 2e pr. eng.
1e verm. hoogd., 2e verm. lat., 2e verm. stelk., 2e verm. goniom. en anal. meetk., pr. fr. van de franse ambassade.

Jan Moonen, van Margraten.
pr. lat., 2e pr. godsd.
1e verm. gr.

Michel Kirkels, van Nederweert.
2e pr. stereom.
1e verm. stelk., verm. nat.k., verm. scheik.

Huub van de Loo, van Blerick.
1e pr. gr.
1e verm. lat.

Piet Jacobs, van Hoensbroek.
1e pr. eng.
2e verm. ned.

Pierre Peeters, van Venlo.
2e pr. eng.
verm. stereom.

Jozef Didden, van Simpelveld.
2e pr. hoogd.
verm. aardrk.

Jo Ummelen, van Heerlen.
pr. nat.k.

Louis Prompers, van St. Geertruid.
1e pr. stereom.

Guus Kitzen, van Papenhoven-Obbicht.
1e verm. lat., 2e verm. gr.

Jos van de Wouw, van Nederweert.
verm. gesch., verm. aardrk.

Jan van de Ham, van Venlo.
verm. nat.k.

Huub Bovend' eerdt, van Sittard.
2e verm. hoogd.

Lambert Brands, van Passart.
2e verm. nat. hist.

Gerard Cybulski, van Heerlerheide.
verm. gesch.

VIJFDE KLAS

2de Afd.

Jos van Velsen, van Heerlen.
Alg. pr., 1e pr. gr., 1e pr. hoogd., pr. nat.k., 2e pr. godsd., 2e pr. lat., 2e pr. stereom.
1e verm. stelk.

Hein van Geel, van Buchten-Born.
Alg. pr., 1e pr. fr., pr. nat.k., 2e pr. gr.
1e verm. aardrk., 2e verm. eng.

Jo Kock, van Heerlen.
1e pr. aardrk., 2e pr. ned., 2e pr. hoogd., 2e pr. stelk., 2e pr. goniom. en anal. meetk., 2e pr. nat. hist.
1e verm. godsd., 1e verm. gr., verm. lat.

Bert Heffels, van Buchten-Born.
1e pr. eng., 2e pr. gesch.
1e verm. ned., 2e verm. godsd.

Jos Creemers, van Obbicht.
1e pr. eng., 2e pr. fr.
verm. lat.

Matthieu Robroeks, van Maastricht.
2e pr. aardrk.
1e verm. hoogd., verm. stereom., 2e verm. gr., 2e verm. stelk.

Willy Tielen, van Sevenum.
1e pr. godsd.
pr. stelk., 2e verm. aardrk.

Jan Leunissen, van Heerlen.
1e pr. lat.
2e verm. hoogd.

Naud Franssen, van Venray.
1e pr. ned.
1e verm. eng.

Harry Rijs, van Baarlo.
1e pr. gesch.

Toon Janssen, van Maastricht.
2e pr. gesch.

Eugène Pesgens, van Dieteren.
2e pr. stereom.

Herman Meijers, van Posterholt.
1e verm. goniom. en anal. meetk., 2e verm. stereom.

Toon Wolters, van Stramproy.
1e verm. stereom.

Harrie Valkenburg, van Heerlen.
2e verm. godsd.

VIERDE KLAS

1ste Afd.

Piet-Hein Benders, van Eygelshoven.
Alg.pr., 1e pr. gr., 1e pr. lat., 1e pr. hoogd., 1e pr. nat.k., 2e pr. godsd., 2e pr. scheik.
1e verm. stelk., 1e verm. aardrk.

Jo Miseré, van Heerlen.
Alg. pr., 1e pr. aardrk., 1e pr. stelk., 1e pr. scheik., 2e pr. lat., 2e pr. gesch., 2e pr. meetk., 2e pr. nat.k.
1e verm. gr., 2e verm. ned., 2e verm. hoogd.

Frits Boers, van Schinnen.
2e pr. lat., 2e pr. fr., 2e pr. hoogd., 2e pr. stelk.
1e verm. gesch., 1e verm. meetk., 2e verm. aardrk.

Huub Bour, van Schaesberg.
1e pr. ned., 1e pr. gesch., 2e pr. gr., 2e pr. aardrk.
verm. godsd., verm. lat., 2e verm. eng.

Giel Bongaerts, van Beegden.
1e pr. fr., 1e pr. eng.

Gerrie van Caldenborgh, van Heer.
1e pr. godsd., 2e pr. ned.

Guy Borghans, van Hoensbroek.
1e pr. meetk.
verm. stelk., 2e verm. eng., 2e verm. nat.k., 2e verm. scheik.

Matthieu Swinkels, van Castenray.
2e pr. godsd.
1e verm. nat.k., 1e verm. scheik.

Johnny Aussems, van Bunde.
2e pr. eng.
1e verm. gr.

Piet Selen, van Kessel-Eik.
2e verm. eng., 2e verm. meetk.

Frits Snijders, van Stramproy.
1e verm. ned.

André Franssen, van Gulpen.
1e verm. hoogd.

Jan Salden, van Kerensheide.
2e verm. aardrk.

Gerard Geuskens, van Kerkrade.
2e verm. gesch.

VIERDE KLAS

2de Afd.

Martin Willemssen, van Castenray.
Alg. pr., 1e pr. gesch., 1e pr. aardrk., 1e pr. nat.k., 2e pr. gr., 2e pr. lat., 2e pr. fr., 2e pr. stelk., 2e pr. scheik.
1e verm. godsd., 1e verm. hoogd., 2e verm. meetk.

Jos Grootjans, van Schaesberg.
1e pr. ned., 1e pr. stelk., 1e pr. meetk., 1e pr. scheik., 2e pr. eng.
2e verm. godsd., 2e verm. gr., 2e verm. lat.

Frans van de Roer, van Brunssum.
1e pr. lat., 1e pr. fr., 1e pr. hoogd., 1e pr. eng., 2e pr. godsd.
1e verm. gr., 1e verm. aardrk.

Martin Vogten, van Hoensbroek.
1e pr. godsd., 1e pr. gr., 2e pr. lat.
1e verm. nat.k., 2e verm. ned., 2e verm. scheik.

Willy Stevens, van Belfeld.
2e pr. eng., 2e pr. hoogd.
1e verm. lat.

Jean Hofman, van Maastricht.
2e pr. nat.k.
1e verm. scheik., 2e verm. godsd., 2e verm. aardrk.

Huub van Lieshout, van Hoensbroek.
2e pr. aardrk.
1e verm. gesch.

Jacques van Sloun, van Buchten-Born.
2e pr. gesch.

Ivo Postma, van Heer.
2e pr. ned.

Frans Wetzelaer, van Passart.
2e pr. meetk.

Peter Wouters, van Maastricht.
1e verm. ned., 2e verm. hoogd., 2e verm. gesch.

Frans Stassen, van Amby.
1e verm. stelk., 1e verm. meetk.

Huub Henskens, van Bocholtz.
2e verm. stelk., 2e verm. meetk.

Jozef Kelleter, van Bleijerheide.
2e verm. eng.

Bert Sluijsmans, van Simpelveld.
2e verm. aardrk.

DERDE KLAS

1ste Afd.

Jan Peters, van Horn.
Alg. pr., 1e pr. gr., 1e pr. lat., 1e pr. ned., 1e pr. fr., 1e pr. eng., 1e pr. hoogd., 1e pr. meetk., 1e pr. nat.k.
1e verm. stelk., 1e verm. aardrk.

Lambert Damen, van Tegelen.
1e pr. aardrk., 1e pr. stelk., 2e pr. godsd., 2e pr. gr., 2e pr. lat., 2e pr. nat.k.
1e verm. ned., 1e verm. gesch., 1e verm. meetk.

Jacques Claessens, van Oirlo.
1e pr. godsd., 2e pr. handt.
1e verm. aardrk., 2e verm. meetk.

Jo Ploum, van Brunssum.
2e pr. fr., 2e pr. gesch.

Colla Bemelmans, van Nuth.
2e pr. ned.
1e verm. lat., 2e verm. godsd., 2e verm. handt.

Pierre Heijnen, van Spaubeek.
1e pr. handt.
2e verm. lat.

Ronnie Jacobs, van Heerlen.
2e pr. stelk.
1e verm. eng.

Willy Huijts, van Voerendaal.
1e pr. gesch.

Antoine Simons, van Maasniel.
2e pr. hoogd.

Huub Buskens, van Spaubeek.
2e pr. meetk.

Bert Creemers, van Roermond.
2e pr. aardrk.

Gerrie Bindels, van Ottersum.
1e verm. hoogd., 1e verm. eng.

Jozef Hinskens, van Waubach.
2e verm. gr., 2e verm. stelk.

Wim Kleuskens, van Venray.
1e verm. gr., 2e verm. hoogd.

Jo Horsmans, van Ulestraten.
1e verm. godsd.

Jan Coenen, van Blerick.
1e verm. handt.

DERDE KLAS

2de Afd.

Michel Hilak, van Schaesberg.
Alg. pr., 1e pr. gr., 1e pr. lat., 1e pr. ned., 1e pr. fr., 1e pr. hoogd., 1e pr. eng., 1e pr. gesch., 1e pr. stelk., 1e pr. meetk., 1e pr. nat.k.
1e verm. handt.

Theo Willemssen, van Sevenum.
1e pr. aardrk., 2e pr. gr., 2e pr. lat., 2e pr. hoogd., 2e pr. eng., 2e pr. gesch.
1e verm. nat.k.

Toon Jakobs, van Horst.
1e pr. nat.k., 1e pr. handt., 2e pr. godsd.
1e verm. ned., 2e verm. stelk.

Herman Veugelers, van Obbicht.
1e pr. godsd., 2e pr. meetk., 2e pr. handt.
2e verm. lat., 2e verm. ned., 2e verm. aardrk., 2e verm. nat.k.

Matthieu Jaspers, van Siebengewald.
2e pr. fr.
1e verm. eng., 1e verm. gesch., 2e verm. lat., 2e verm. hoogd.

Sjef van Wersch, van Eijs-Wittem.
2e pr. ned.
1e verm. hoogd.

Piet Hermkens, van Grubbenvorst.
2e pr. stelk.
1e verm. gr.

Jean Rouwet, van Bunde.
2e pr. aardrk.
2e verm. meetk.

Guido Grond, van Bleijerheide.
2e pr. fr.

Jan Cootjans, van Baarlo.
1e verm. godsd., 2e verm. handt.

Henk Vullings, van Heijen.
1e verm. aardrk., 2e verm. gesch.

Toine Elissen, van Eckelrade.
1e verm. lat., 2e verm. gesch.

Guy Smeets, van Gronsveld.
2e verm. gr., 2e verm. stelk.

Jan Vaessen, van Maasbree.
1e verm. meetk.

Jan Peters, van Rimburg.
2e verm. godsd.

Ton Merx, van Spekholzerheide.
2e verm. eng.

TWEEDE KLAS

1ste Afd.

Leo Smeets, van Horn.
Alg. pr., 1e pr. lat., 1e pr. gesch., 1e pr. stelk., 1e pr. meetk., 2e pr. gr., 2e pr. fr.
1e verm. eng., 2e verm. kerk. gesch., 2e verm. nat. hist.

Paul Hensels, van Weert.
1e pr. gr., 1e pr. fr., 2e pr. lat., 2e pr. eng.

Giel Frissen, van Houthem.
1e pr. ned., 1e pr. eng., 2e pr. gesch.
1e verm. gr., 1e verm. lat., 1e verm. kerkgesch.

Cinthe van Aken, van Vaals.
1e pr. aardrk., 1e pr. nat. hist.
2e verm. handt.

No Vogten, van Gulpen.
2e pr. meetk., 2e pr. nat. hist.

Frans Wiertz, van Kerkrade.
1e pr. kerkgesch.
1e verm. ned., 1e verm. nat. hist., 2e verm. gesch.

Huub ten Haaf, van Kaalheide.
1e pr. handt.
1e verm. meetk.

Frank Lucassen, van Horst.
2e pr. aardrk.
2e verm. handt.

Herman Geraedts, van Swalmen.
2e pr. kerkgesch.

Henk Hoenen, van Brunssum.
2e pr. handt.

Hub Zitzen, van Rimburg.
2e pr. ned.

Jo Sleutels, van Roggel.
2e pr. stelk.

Harrie Biemans, van Heijthuysen.
1e verm. gesch.

Ben Killaers, van Reuver.
1e verm. aardrk.

Jo van Heel, van Dieteren.
verm. stelk.

Louis Cordewener, van Hoensbroek.
2e verm. gr.

Wim Claessens, van Oirlo.
2e verm. meetk.

TWEEDE KLAS

2de Afd.

Marius Nagels, van Blerick.
Alg. pr., 1e pr. gr., 1e pr. lat., 1e pr. ned., 1e pr. fr., 1e pr. eng.
1e verm. stelk., 2e verm. meetk., 2e verm. aardrk.

Matthieu Theunissen, van Haelen.
Alg. pr., 2e pr. lat., 2e pr. fr., 2e pr. eng.
1e verm. stelk., 2e verm. kerkgesch., 2e verm. handt.

Jan Boots, van Maasbree.
1e pr. gesch., 1e pr. nat. hist., 2e pr. kerkgesch., 2e pr. ned., 2e pr. aardrk., 2e pr. meetk.
1e verm. lat.

Tonnie Wijnhoven, van Velden.
1e pr. godsd., 1e pr. kerkgesch., 2e pr. gesch., 2e pr. stelk.
1e verm. handt., 2e verm. nat. hist.

Huub Kleijnen, van Noorbeek.
1e pr. stelk., 2e pr. gr., 2e pr. fr.
1e verm. aardrk., 2e verm. lat., 2e verm. eng., 2e verm. gesch.

Herman van Horen, van Beringen.
1e pr. aardrk., 1e pr. handt.
2e verm. gr.

Frans van Heur, van Roggel.
2e pr. nat. hist.
1e verm. gr., 1e verm. eng., 2e verm. aardrk.

Martin Kuijpers, van Castenray.
1e pr. meetk.
1e verm. ned.

Jan Maassen, van Echt.
2e pr. godsd.
1e verm. kerkgesch.

Willy Cöp, van Ottersum.
1e verm. gesch., 1e verm. nat. hist., 1e verm. meetk.

Thijs Peeters, van Kessel.
2e verm. godsd.

Bennie Gorissen, van Maastricht.
2e verm. ned.

Louis Jacobs, van Venlo.
1e verm. godsd.

TWEEDE KLAS

3de Afd.

Jos Roggen, van Blerick.
Alg. pr., 1e pr. gr., 1e pr. lat., 1e pr. ned., 1e pr. aardrk., 1e pr. stelk., 1e pr. meetk., 1e pr.

nat. hist., 2e pr. godsd., 2e pr. fr., 2e pr. eng., 2e pr. vad. gesch., 2e pr. handt.
1e verm. kerkgesch.

Henk Frijns, van Schimmert.
1e pr. alg. gesch., 2e pr. kerkgesch., 2e pr. aardrk., 2e pr. stelk., 2e pr. meetk.
2e verm. godsd., 2e verm. gr., 2e verm. nat. hist.

Pie de Groot, van Maastricht.
1e pr. godsd., 1e pr. kerkgesch., 1e pr. vad. gesch.
1e verm. nat. hist., 2e verm. lat., 2e verm. ned., 2e verm. meetk.

Harrie Custers, van Oostrum.
1e pr. fr., 1e pr. eng., 2e pr. lat.
1e verm. gr., 1e verm. aardrk., 2e verm. vad. gesch., 2e verm. stelk.

Michel Reijnen, van Blitterswijk.
2e pr. gr.
1e verm. lat., 1e verm. stelk., 2e verm. alg. gesch.

Frans Janssen, van Spaubeek.
2e pr. nat. hist.
1e verm. godsd.

Jean Dolmans, van Meerssen.
2e pr. fr.
1e verm. eng.

Pierre van Dijck, van Meerssen.
2e pr. ned.

Arthur Meertens, van Margraten.
2e pr. alg. gesch.

Tom Lenders, van Meijel.
1e verm. ned., 1e verm. handt., 2e verm. eng.

Jan Engels, van Pey-Echt.
1e verm. meetk.

Wim Beckers, van Echt.
2e verm. kerkgesch.

Willy Slabbers, van Beesel.
1e verm. alg. gesch.

EERSTE KLAS

1ste Afd.

Jacques Heyenrath, van Simpelveld.
Alg. pr., 2e pr. aardrk., 2e pr. nat. hist., 2e pr. handt.
1e verm. gesch., 2e verm. stelk.

Leo Hanssen, van Maasbracht.
1e pr. ned., 1e pr. bijb. gesch., 1e pr. fr., 1e pr. aardrk., 2e pr. gesch., 2e pr. stelk.
1e verm. lat.

Jo Janssen, van Helden.
1e pr. godsd., 1e pr. gesch., 1e pr. nat. hist., pr. 5 verm.
1e verm. bijb. gesch., 1e verm. ned., 1e verm. fr., 1e verm. aardrk., 2e verm. lat.

Sef Huijnen, van Heerlerbaan.
1e pr. stelk., 1e pr. meetk., 2e pr. godsd.

Silvester Peeters, van Kessel.
2e pr. lat., 2e pr. meetk.
1e verm. fr., 1e verm. stelk., 2e verm. gesch.

Hubert Niesten, van Vaals.
1e pr. lat., 2e pr. fr.
1e verm. godsd.

Leo Kohl, van Simpelveld.
2e pr. bijb. gesch., 2e pr. ned.
2e verm. meetk.

Huub Nijsten, van Schimmert.
1e pr. handt.

Jos Boesten, van Brunssum.
1e verm. ned., 2e verm. bijb. gesch.

Huub Cleven, van Horst.
1e verm. meetk.

Frans Slangen, van Roermond.
2e verm. handt.

Jos van der Linden, van Swalmen.
2e verm. godsd.

Martin Litjens, van Oostrum.
2e verm. aardrk.

Fred de Warrimont, van Noorbeek.
2e verm. ned.

EERSTE KLAS

2de Afd.

René Aggenbach, van Brunssum.
Alg. pr., 2e pr. lat., 2e pr. gesch.
1e verm. godsd., 2e verm. stelk.

Lau Engels, van Velden.
1e pr. lat., 1e pr. ned., 1e pr. fr., 1e pr. gesch., 1e pr. nat. hist., 2e pr. bijb. gesch., 2e pr. stelk

Hub Vaessen, van Simpelveld.
1e pr. godsd., 1e pr. stelk., 2e pr. ned., 2e pr. meetk.
1e verm. bijb. gesch., 1e verm. aardrk., 2e verm. lat.

Jozef Brunenberg, van Schaesberg.
1e pr. bijb. gesch., 1e pr. meetk.
1e verm. nat. hist., 2e verm. aardrk.

Thijs Herpers, van Kerkrade.
1e pr. aardrk., 2e pr. gesch.

Hein Kerkhoffs, van Beek-Genhout.
2e pr. fr., pr. 5 verm.
1e verm. lat., 1e verm. ned., 2e verm. godsd., 2e verm. meetk., 2e verm. nat. hist.

Matthieu Smeets, van Meerssen.
2e pr. godsd.
2e verm. bijb. gesch., 2e verm. handt.

Tonnie Gorissen, van Maastricht.
2e pr. handt.

Charles Genders, van Kerkrade.
1e verm. meetk., 2e verm. fr.

Frans Lipsch, van Ransdaal.
1e verm. stelk.

George Beusmans, van Noorbeek.
1e verm. gesch.

Jan van Eijk, van Nederweert.
1e verm. handt.

EERSTE KLAS

3de Afd.

Wim Gielen, van Nederweert.
Alg. pr., 1e pr. godsd.
1e verm. ned., 1e verm. gesch., 2e verm. meetk., 2e verm. aardrk.

Tinus van Tulden, van Nederweert.
2e pr. ned., 2e pr. fr., 2e pr. aardrk., 2e verm. gesch.

Pierre Gijbels, van Maastricht.
1e pr. bijb. gesch., 1e pr. gesch., 1e pr. aardrk.
2e verm. handt.

Han Smeets, van Kerkrade.
1e pr. handt., 2e pr. stelk., 2e pr. meetk.

Jan Pleijers, van Mechelen.
1e pr. fr., 1e pr. meetk.
1e verm. stelk.

Donné Jaegers, van Simpelveld.
2e pr. godsd., 2e pr. bijb. gesch.

Piet Schoffelen, van Klimmen.
1e pr. ned.
1e verm. meetk., 2e verm. godsd., 2e verm. lat.

Hub Willems, van Sittard.
1e pr. lat.
2e verm. ned.

Matthieu Thelen, van Chèvremont.
2e pr. gesch.
1e verm. aardrk.

Gerrit van der Stegen, van Meerssen.
1e pr. stelk.

Jan van der Wallen, van Lauradorp.
2e pr. lat.

Johnny van der Schaft, van Brunssum.
2e pr. handt.

Jan Seegers, van Grubbenvorst.
1e verm. lat., 1e verm. handt.

Piet Thijssen, van Baarlo.
2e verm. stelk.

Jean Simons, van Melick.
2e verm. bijb. gesch.

Tonny Claessen, van Reuver.
1e verm. godsd., 1e verm. bijb. gesch.

Voorbereidende klas.

1ste Afd.

Dries Soons, van Schinnen.
Alg. pr., 1e pr. ned., 1e pr. fr., 1e pr. rek., 1e pr. aardrk.
1e verm. nat. hist.

René Creusen, van Vaals.
1e pr. nat. hist., 2e pr. bijb. gesch., 2e pr ned., 2e pr. rek., 2e pr. aardrk.
1e verm. fr.

Louis Schreurs, van Grathem.
1e pr. bijb. gesch., 2e pr. lat., 2e pr. godsd., 2e pr. gesch.
1e verm. aardrk., 2e verm. ned., 2e verm. fr.

Jan Coenen, van Montfort.
1e pr. lat., 2e pr., nat. hist.
1e verm. ned., 1e verm. rek.

Jan Crijns, van Simpelveld.
2e pr. fr.
2e verm. gesch., 2e verm. aardrk.

Frans Klein, van Heerlen.
1e pr. godsd.
2e verm. lat.

Jan Schoenmakers, van Nuth.
2e pr. lat.
2e verm. bijb. gesch.

Martin Mevis, van Nuth.
1e pr. gesch.

Louis Dullens, van Broeksittard.
1e verm. godsd., 1e verm. lat.

André Vaessen, van Simpelveld.
1e verm. gesch., 2e verm. rek.

Wim Boonen, van Reuver.
1e verm. bijb. gesch.

Hub Bloemen, van Nieuwenhagen.
2e verm. godsd.

Huub Moonen, van Margraten.
2e verm. nat. hist.

2de Afd.

Arno Hanraets, van Tegelen.
Alg. pr., 1e pr. bijb. gesch., 1e pr. ned., 1e pr. fr., 1e pr. lat.

Wim Goossens, van Tegelen.
1e pr. godsd., 2e pr. rek., 2e pr. fr.
1e verm. ned.

Jan Deckers, van Heijthuysen.
2e pr. fr.
1e verm. godsd., 1e verm. rek., 2e verm. lat.

Theo Pasing, van Brunssum.
2e pr. godsd.
1e verm. bijb. gesch.

Gerry Lodewick, van Houthem.
2e pr. lat.
2e verm. ned.

Pierre Willems, van Ottersum.
1e pr. rek.

Jo Winthagen, van Ransdaal.
2e pr. bijb. gesch.

Pierre Maas, van Eysden.
2e verm. bijb. gesch.

Frans Gielkens, van Brunssum.
1e verm. lat.

Frans Kunnen, van Horst.
2e verm. rek.

1957

PERSONALIA

De H. Priesterwijding ontvingen:

Harrie Beeren.
Piet Bergmans.
Claus Bischoff.
Jo Driessen.
Arie van Elven.
Frans Fiddelaers.
Jo Gijsen.
Harrie Habets.
Jan Hendrix.
Harrie Hoens.
Jo Huskens.
Leo Kirkels.
Wim Lemmen.
Piet Linssen.
Jo Mastenbroek.
Jo Moers.
Noud Mooren.
Jos Offermans.
No Quaedvlieg.
Jean Rademakers.
Harrie Simmelink.
Jacques Steeghs.
Matthieu Steeghs.
van het Bisdom Roermond.
Chris Verhaak,
in de Societeit van Jezus.

De volgende examens werden afgelegd: *)

R. K. Universiteit Nijmegen:

W. Wolters, cand. psych.
J. Simons pr., doct. ex. eng. t. en lett.
L. Verwiel, doct. ex. rechten.
M. Spiertz pr., cand. ex. gesch.
L. Kluts, cand. ex. klass.
J. Lenders pr., doct. ex. fr. t. en lett. (c.l.)
A. Limpens, doct. ex. geneesk. 2e d.

*) De examenlijst is afgesloten op 13 juli.

Rijksuniversiteit Utrecht:

F. van Neer, artsex.
J. Drenth, artsex.
G. Widdershoven, semi-artsex.

Universiteit Groningen:

R. Coppes, artsex.
M. Brassé, artsex.

Universiteit Leiden:

K. Langemeijer, cand. ex. rechten.

Katholieke Economische Hogeschool Tilburg:

H. Veraart, cand. soc. wet.
B. Pierik, cand. soc. wet.

Landbouwhogeschool Wageningen:

F. Voncken, prop. ex.

„Gregoriana" Rome:

H. Houben, pr. prom. theol. (c. laude).
G. Gelissen, pr. prom. theol. (c. laude).

M.O. examens:

P. Pötgens, M.O. Staatsinr.
H. Notermans pr., paed. A. (c. laude).

Werden benoemd:

tot Chanoine d'honneur de la cathédrale de Tarbeset Lourdes:

Mgr. dr. J. H. G. Lemmens.

tot Geheim Kamerheer van Z. H. de Paus:

Ir. H. Bemelmans.
Dr. P. Teeuwen.

tot Erekanunnik van het Kathedraal Kapittel van Roermond:

Mgr. drs. H. J. van der Mühlen.

tot Officier in de Orde van Oranje-Nassau:

J. H. F. M. Custers.
H. A. J. A. Verheggen.
Dr. H. L. M. van Can.
Dr. A. A. G. Meijers.
Dr. M. van Haeff.

tot Ridder in de Orde van Oranje-Nassau:

C. Sprokel.
Mr. dr. Th. W. F. Speetjens.

tot Grootkruis in de Kroonorde van België:

Mr. J. Cals.

tot Lector aan de R. K. Universiteit te Nijmegen:

Dr. G. Storms.

tot Directeur van het Bissch. College te Roermond:

Drs. H. L. W. J. Jochems.

tot Directeur van de Tweede Kath. H.B.S. te Arnhem:

Dr. J. P. H. Knops.

OVERLEDENEN

(achter de naam zijn de jaren van hun verblijf op Rolduc aangegeven)

P. J. Nijssen (1899—1901 en 1905—1925) rustend pastoor van Hunsel.

Ch. Schreurs (1923—1925) past. te Grevenbicht.

H. H. Riga (1895—1904) rust. past. van Susteren.

H. L. J. Mooren (1907—1909) rust. past. van Buggenum.

Dr. A. J. J. Janssen (1882—1889) geneesheer-directeur van de psychiatrische inrichting St. Servatius te Venray.

P. Loyson (1934—1940), tandarts.

J. F. J. Staffhorst (1915—1918), industrieel.

Ir. W. J. M. Deurvorst (1897—1907).

A. F. Batenburg (1897—1905), Ridder in de Orde van de H. Gregorius de Grote, arts.

A. Stassen (1895—1903), past. te Geulle.

Dr. R. Sonnen (1892—1898), arts.

W. M. A. Hillebrandt (1919—1921 en 1925—1933), past. te Maasbree.

J. W. Raeven (1900—1906), rust. past. van Ittervoort.

J. P. J. Nabben (1888—1897), rust. past. van Maasbree.

Th. J. P. Maes (1915—1917), rust. rect. van Mariënwaard.

IN MEMORIAM

Mhr. J. ECK

leraar te Rolduc van 1910—1947.

Het is eigenlijk niet moeilijk de persoon van Mhr. Eck te benaderen en te analyseren, want het karakter van gecompliceerdheid dat de moderne mens zozeer eigen is ontbreekt bij hem volkomen. Hij was eenvoudig, zonder ingewikkelde problemen, gemakkelijk te benaderen, openstaande voor iedereen die met hem in aanraking kwam. De diepste grond, de verklaring van deze eenvoudige sympathieke persoonlijkheid was zijn onuitputtelijke goedheid die uiteindelijk voortkwam uit zijn zeer christelijke levenshouding en levensaanvaarding. Dit was een trek die altijd weer bij hem opviel en iedereen trof die hem mocht ontmoeten. Menigmaal hebben wij oud-leerlingen getroffen die reeds jaren geleden van Rolduc waren heengegaan. Het onderwerp van zulk een gesprek was dan natuurlijk altijd Rolduc, wat men er had beleefd, de leraren die men er mocht ontmoeten. Nu is het merkwaardige dat een van de leraren naar wie meestal geïnformeerd werd Mhr. Eck was. En tussen allerlei opmerkingen door hoorde men dan telkens weer de woorden: Mhr. Eck, dat was een goed mens.

Die goedheid heeft al zijn werk gedragen in de jaren dat hij te Rolduc onderwees en opvoedde. En dat was lang. In Jaarboek 1950 werd een artikeltje geschreven naar aanleiding van zijn veertigjarig jubileum als leraar te Rolduc. De stiptheid, de trouw en de deskundigheid waarmee hij de jeugd liefde en kennis voor de Duitse taal en literatuur wist bij te brengen heeft altijd de eerbied en de bewondering afgedwongen van zijn collega's en van zijn leerlingen. Dat onderwijs is hem altijd dierbaar gebleven tot op zijn laatste ogenblik. In 1947 werd hij de eerste directeur van de Kerkraadse M.M.S. Insiders weten hoe deze school hem ter harte ging en wat voor werk hij daarvoor verzet heeft. Ook in de herinnering van de Kerkraadse leerlingen zal hij blijven voortleven als de goede, begrijpende oude man die ondanks zijn ouderdom zich zo goed kon verplaatsen in de men-

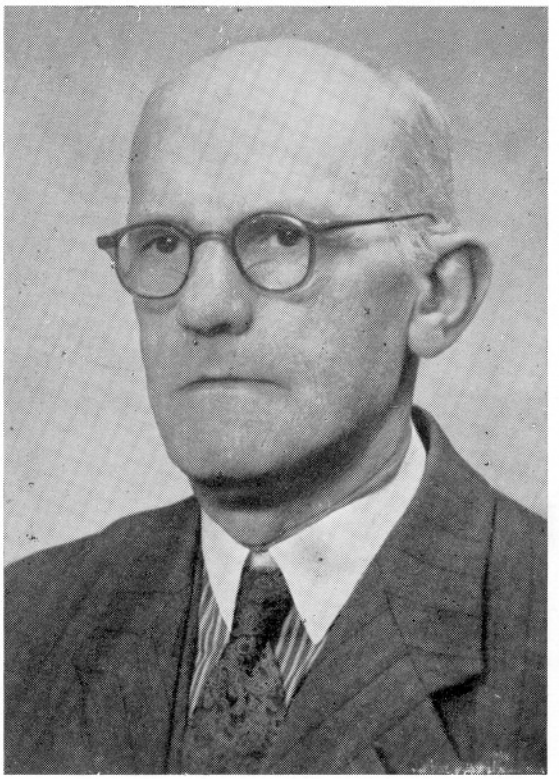

taliteit en in de problemen van de Kerkraadse vrouwelijke jeugd.

De activiteiten van Mhr. Eck beperkten zich niet alleen tot het onderwijs, ofschoon hier zijn programma zó bezet was dat wij ons vaak afgevraagd hebben hoe hij nog tijd kon vinden voor werkzaamheden in het Kerkraadse verenigingsleven en op velerlei sociaal terrein. Hoe gezien en bemind zijn persoon was in het Kerkraadse leven bleek heel duidelijk uit de massale deelname aan de begrafenisplechtigheden op de dag van zijn begrafenis.

Wij zijn er zeker van dat dit rijke, vruchtbare leven een rijke beloning ontvangen heeft bij de goede God. Wij zijn er ook zeker van dat dit een grote troost zal zijn voor Mevrouw Eck en haar kinderen, die alleen volledig kunnen beseffen wat zij verloren in deze goede, rechtschapen integere man. Moge God hem de eeuwige rust en de eeuwige vreugde geven in overvloed.

FILMCLUB LUMIÈRE

Terugblik op het eerste actiejaar.

In de loop van het derde trimester van verleden schooljaar werd een begin gemaakt met de oprichting van een filmclub, die met medewerking van de overheid op 26 september van dit jaar haar beslag kreeg. Er was een club tot stand gekomen bestaande uit leerlingen van 5 en 6 gymn. en filosofie, met als „geestelijk adviseur" mhr. Stassen, die zich tot doel stelde de filmisch-culturele vorming van leerlingen — en leraren — te stimuleren.

Daartoe werd een programma opgesteld, dat duidelijk twee kenmerken vertoonde: enerzijds was er een behoorlijke achterstand in film-zien weg te werken en van de andere kant moest dit inhaalprogramma voldoen aan de eisen van een doelmatige filmvorming. Dat dit een zekere geforceerdheid met zich meebracht was haast niet te vermijden.

Op zondag 28 oktober werd de eerste bijeenkomst in het kader van de specifiek-filmische vorming gehouden, waarop pater Jac. Dirckse — landelijk directeur van de katholieke filmactie — een spreekbeurt hield om daarin enkele problemen te behandelen die zich voordoen bij de tegenstelling tussen de economische en de culturele waarden van de film. Hij liet zijn spreekbeurt vergezeld gaan van enkele films. De aanwezigen — 3 gymn. en hoger — waren bepaald enthousiast.

Van 19 tot 25 januari werd de tentoonstelling „Film in Beeld" van het Nederlandse Filminstituut gehouden, die meer een kijkje achter de schermen van het filmbedrijf wilde geven. De leden van de club verzorgden gedurende de gehele week rondleidingen, waarvan, mogen we gerust aannemen, heel Rolduc geprofiteerd heeft (401 betalende bezoekers).

Een maand later — 21 februari — hield een der leden, W. Peerlings, phil. inf., een inleiding over de geschiedenis van de film, die bij de mensen van 4 gymn. en hoger zoveel belangstelling trok dat een tweede vergadering belegd werd op 23 februari d.a.v. Na afloop volgde telkens een vlot debat. Speciaal het thema muziekfilm — filmmuziek werd beide keren bediscussiëerd. De „Opus IX" van Oskar Fischinger (geïnspireerd op Ungarischer Tanz Nr 6 van J. Brahms), die 24 februari gedraaid werd op een programma van Avant-Garde films, kreeg daarom ook (te?) veel aandacht. „Entr'act" werd naar zijn inhoud als te clownesk gezien en niet beoordeeld naar de bedoeling van de regisseur René Clair, die hem als louter bewegingsstudie had opgevat. Een uitstekende kennismaking met het hoogtepunt van de stomme film waren twee fragmenten uit de „Generale Lijn" van Eisenstein.

Binnen het kader van de filmclub zelf werden bovendien nog voordrachten gehouden door de leden J. Jenniskens, phil. inf., en P. Aben, phil. sup., resp. over Filmesthetiek en de Psychologie van de Filmbelevenis.

De waarde van dergelijke bijeenkomsten mag niet onderschat worden. Wanneer nl. tegen het filmprogramma van het afgelopen jaar het bezwaar wordt gemaakt dat de vertoonde films in het algemeen aan de zware kant waren, dan betekent dit dat er aan bepaalde inzichten nog heel wat ontbreekt. Natuurlijk kunnen deze niet in één jaar worden bijgewerkt, maar het zien alleen al geeft een duw in de goede richting. Daarbij is echter de hulp van lezingen en een zekere zelfstudie onmisbaar.

Dit laatste is de aanleiding geweest voor het oprichten van een filmbibliotheek, die nú reeds een dertig delen omvat en waarvan goed gebruik werd gemaakt, o.a. voor de verschillende academievergaderingen.

Voor het komende schooljaar werden reeds plannen gemaakt m.b.t. een serie lessen, te geven door leraren van de K.F.A., en een filmweekend.

Het programma van de vertoonde films bestond voor een gedeelte uit wat men oude klassieken zou kunnen noemen:

„Les Vacances de M. Hulot", „The Maggie", „Männeskor i Stad", „Ladri di Biciclette", „A Matter of Life and Death". Deze films en vele andere, die nog niet aan de beurt kwamen, mogen in een behoorlijke filmopvoeding niet ontbreken, evenzeer als een juiste muzikale vorming kennisname vereist van de grote werken uit de muziekgeschiedenis.

Het draaien van stomme films werd voorlopig beperkt tot enkele fragmenten, omdat dit soort films pas na gedegen studie juist kan gewaardeerd worden.

In de rest van het programma werd gestreefd naar een zekere verscheidenheid, neem bv. „La Strada" (neo-realistisch), „The 5000 Fingers of Dr. T." (fiktie), „The Card" (Engelse humor), „Vieren maar . . ." (dokumentair), „Marching the Colours" (experimenteel), „Shane" (western).

Eind januari kregen we de beschikking over een nieuwe smalfilmprojektor (Ampro). Dat bracht aanzienlijke voordelen mee. Terwijl de beeldsterkte nauwelijks onderdoet voor die van de normaalfilmprojektor-op-zijn-bestemomenten is het bovendien mogelijk de film met slechts één korte onderbreking te draaien tegenover anders wel vijf of zes langere. Daardoor kan men gemakkelijker het verloop van de film volgen en blijft men sterker geboeid.

De smalfilms, waarin sinds enige tijd een praktisch even grote keuze is als in normaalfilms, zijn daarnaast veel goedkoper leverbaar.

De entréeprijs werd meestal direkt geïnd om iedereen de kans te geven de film niet te gaan zien, zodat niemand zou kunnen spreken van een opgedrongen filmvorming. Het betalen uit eigen beurs veronderstelt, hopelijk, een zekere interesse en de wil om er iets van mee te nemen.

Hoewel het actieprogramma van het afgelopen schooljaar noodzakelijkerwijs soms tekens vertoonde van „alle begin is moeilijk" menen we toch dat geheel Rolduc over deze eerste prestaties uitermate tevreden is en daarom hopen we ook dat de filmclub een instelling blijft, die instaat voor de film en de filmische ontwikkeling van Rolduc, zoals dat ook in de statuten van de club staat omschreven.

Met het idealisme en de werkelijkheidszin van zijn leden o.l.v. Mhr. Stassen kan „LUMIERE" daar borg voor staan.

Vakantie-ervaringen

Bij de Compagnons des Batisseurs in Caen.

Met een „rot" vaartje rijdt onze bus over de kasseiwegen van 't Belgische land. Ik ben een beetje ingedoezeld. Het is nog vroeg in de morgen en de slaap zit nog over me. Even sla ik mijn oogleden op. Ik ga overeind zitten en werp 'n blik naar buiten. Lange canadassen schieten met een vaart voorbij het raam. In de verte liggen in een zacht glooiend dal de velden naast elkaar uitgespreid en glijden heel langzaam voorbij. Hier en daar een huis. Wit-zwarte en bonte koeien liggen als talrijke kleine vlekjes in de grote kale weilanden. Nee, ik lig liever achterover, lui, de ogen dicht, half slapend, heerlijk doezelend. Zal Frankrijk ons dadelijk meer bieden? Mijn verwachting wordt teleurgesteld. De zon, die alles in een kleurige feesttooi moet zetten, blijft uit. De lucht blijft grauw. Een enkele keer regent het zelfs. Artois, de meest noordelijke streek van het „douce France", brengt ons weinig schoonheid.

Het is al over achten, als we Caen, de hoofdstad van Calvados, binnenrijden. Stukgegooide huizen, resten van muren en puinhopen, lidtekens van de laatste wereldoorlog, is het eerste, wat we van het Normandisch stadje te zien krijgen. Getuigen zijn 't van de hevige strijd, die hier geleverd is in juni van het jaar 1944, toen de geallieerden landden bij de bekende „debarquements" te Cherbourg. Er moet hier nog veel gebouwd worden. Het centrum van de stad is al geheel hersteld, en geeft 't beeld van een moderne stad. Grote flatgebouwen en betonnen warenhuizen, mooi ingerichte étalages. Schreeuwende reclamelichten, kleine en grote letters, groen, geel, oranje, blauw, een wirwar van kleuren, die zo'n gezellige tint geven aan de nauwe straatjes.

De bus stopt. We stappen uit en worden in ons nieuwe „home" ondergebracht. We gooien onze koffers neer op bed. Dan gaan we naar de eetzaal, waar we ons flink te goed doen aan de half Nederlandse, half Franse kost — alleen de mieren op tafel en in het eten waren van een zuiver Frans ras —. We slapen die nacht als rozen, zoals men dat noemt.

Acht uur in de morgen worden we gewekt door 't ratelen van de wekker. We kleden ons aan en gaan naar de kerk. Er is een begin gemaakt aan de eerste dag van ons bouwkamp. Het is echter geen dag, waarop niets anders gedaan wordt dan uitpakken, eens wat rondlopen en alles wat bekijken, en verder maar, al rondslenterend „er in komen" en met alles „gewoon raken". Och 't gaat allemaal zo gewoon vanmorgen. Na de H. Mis het ontbijt, na het ontbijt de werkkleding passen en naar het werk, waarvoor we als bouwgezellen immers gekomen zijn.

Het lijkt me nuttig het een en ander te vertellen over deze internationale organisatie, die zich „Bouworde" noemt.

In de brochure „A.B.C. van de Oostpriesterhulp" staat kort en kernachtig over de Bouworde vermeld: „De Bouworde is een internationale gemeenschap van jonge kerels, die zich ter liefde Gods en voor het bedreigde Godsrijk verplichten om jaarlijks minsten drie weken te werken aan de bouw van woningen, kerken en scholen, overal waar het gemis ervan de Kerk in gevaar brengt". De bouworde werd gesticht door Werenfried van Straaten, meer bekend onder de naam „Spekpater", en wordt grotendeels gefinancieerd door de Oostpriesterhulp. Reeds acht duizend bouwgezellen uit zeventien verschillende volkeren werden te werk gesteld in Duitsland, Oostenrijk, Frankrijk en België.

Het is al eind september. We zitten weer op Rolduc en leggen ons toe op de wetenschap. Tussen de nuchtere werkelijkheid van iedere dag zijn er gelukkig toch ook nog van

die ogenblikken, waarin je je gedachten zo heerlijk ver kunt laten gaan, en je kunt mijmeren over voorbije dingen, die zo mooi waren. Je zou ze weer opnieuw willen beleven.

In die ogenblikken is het dat ik nog vaak terugdenk aan mijn vakantie 1956, en speciaal aan mijn verblijf in Frankrijk. Ik zie, hoe waardevol deze vakantiebesteding geweest is.

Van geen enkel kamp of trekkamp is zoveel in mijn geest blijven hangen als van dit bouwkamp. Wat is 't toch maar waar, dat men een land en zijn volk niet leert kennen door met een touringcar of desnoods met een auto of een fiets de voornaamste toeristenplaatsjes van dat land af te reizen. Dit kan men slechts bereiken door zelf onder de mensen te gaan, door zelf te gaan zien, hoe zij dit en hoe zij dat doen, door zelf te gaan luisteren, welke opvatting ze hierover hebben, of wat ze daarvan denken. En dit was zeker het mooie van m'n verblijf in Frankrijk. Natuurlijk, op de eerste plaats ben ik gaan werken voor 'n mooi en noodzakelijk doel, en een voorbeeld gaan geven, aan de mensen van Caen. De lauwe geest van de katholieken in Frankrijk begint steeds meer te lijken op een

uitgedoofd vuur, waarvan nog wat smeltende restjes over zijn. Alleen een praktisch voorbeeld zal dat vuur weer doen oplaaien. De mensen moeten zien tot welk een mooi en liefdadig werk de katholieke geest in andere landen de jeugd aanzet.

Op de tweede plaats wil ik zeker noemen, 't aangename van deze vakantiebesteding. Een armzalig kerkje met er omheengegroepeerd enkele lage gebouwen. Dat was 't „Institut" waar we ingekwartierd waren. De tralies voor de vensters deden het gebouw erg gevangenisachtig uitzien. In mijn gedachten verplaats ik me naar het werkterrein, in de Franse mond „chantier".

Het zonnetje schijnt lekker. De machines blinken in het zonlicht. Er is een vreselijk lawaai. De machines draaien. Alles is in beweging. Mensen lopen heen en weer. „Witgepakte" studenten tussen de slordig geklede werklui. Vooral deze werklui, waaronder ik een maand gewerkt heb, staan me nog zo helder voor de geest. De kleine Fransman, altijd opgewekt, onbezorgd, bij alles een air van „laat maar waaien", lustig de laatste populaire liedjes fluitend. De magere, donkerkleurige Spanjaard, met diep ingevallen ogen en 'n vieze, gitzwarte snor. Hij is iets stiller dan de Fransman. De Italianen zijn hier goed vertegenwoordigd door 'n forse smid, echt een type, zoals men ze aantreft in een Italiaanse film, met z'n dik, rond en blozend gezicht en z'n klein donker snorretje. De Italianen zijn de enigen, die de Fransen overtreffen in 't drinken van wijn. En dat wil heel wat zeggen! Dan nog de kleine Algerijntjes, ontzaggelijk slordig gekleed, die vaak tussen 't werk stil voor zich uit staan te staren, en op 'n hoge toon de monotone melodie van een negerlied neuriën. Geweldig interessant zijn die liederen. Ze worden op 'n heel hoge toon gezongen, en bestaan bijna geheel uit neusklanken; vooral de a-klank komt ontzaggelijk veel voor. De melodie is erg eentonig en droevig. Wellicht denken ze in die ogenblikken aan hun vaderland aan de overkant van de Middellandse Zee, aan hun familie en hun vrienden, die ze in Frankrijk praktisch niet hebben. Juist omdat ze zien, dat wij hen in het geheel niet beschouwen als minderwaardigen, zijn ze overdreven vriendelijk voor ons.

Caen, 't kleine stadje aan de noordkust van Normandië had ons heel wat bekoorlijks te bieden. Allereerst de prachtige kerken, die zich als de trots van de stad hoog boven alle huizen verheffen met hun ranke, rijkversierde torens. Frankrijk is rijk aan mooie kerken. Een kathedraal als die van Reims zal altijd in mijn geheugen geprent blijven als 't mooiste bouwwerk dat ik ken. Wat voelt men zich toch klein als men opkijkt naar die zee van beeldhouwwerk in de voorgevel van deze kathedraal.

Verder de rivier, de Orne, die door de stad stroomt, diep verborgen tussen 't groen van de bomen en struiken, aan weerskanten van het water. De haven met zijn kleine smerige kroegjes in de buurt. Ja, ook de cafeetjes, de „bars", zijn een bezienswaardigheid. De deuren van de café's staan meestal open. De muziek klinkt hard de straat op; gewoonlijk lekkere, vlotte muziek van een trekharmonika of een populaire song, zoals de „The Yellow Rose of Texas". Het is erg rumoerig daar binnen. De mensen lopen door elkaar, zwaaien met hun armen, schreeuwen om het hardst. In een hoekje zit een oude Fransman, met zijn ingevallen gezicht, en zijn ruwe snor, rustig te genieten van zijn dagelijks wijntje.

Dan het beeld van de Française, zoals ze me tegen komt op mijn avondwandelingetjes door de stad. Trots, zich terdege bewust van haar schoonheid, tript ze voorzichtig voort op haar hoge smalle hakjes. Met heel kleine pasjes gaat ze omdat haar enge rok haar belet om normaal te lopen. Ook de jonge heer ziet er keurig verzorgd uit als hij 's avonds door de stad loopt. Bakkebaardjes, een klein snorretje en gestoken in deftig zwart-grijs.

Ook zou Caen geen Caen meer zijn, als men er niet in alle stille straatjes en in donkere portieken heerlijke vrijpartijtjes tegenkwam. Ook zij dragen iets bij aan de sfeer van de stad. Ja zelfs dat oude grijze vadertje, dat rustig

tegen de deur van een kerk lag te slapen had iets bekoorlijks.

Het zijn allemaal flitsen die door mijn geest jagen als een ordeloze film. Een film over de stad Caen, de prachtige streek in het midden van Normandië, „Suisse Normandie", en tenslotte over de Fransman zelf, het ietwat slordig, zorgeloos Zuiders type, met zijn vurig temperament, die, als hij goeie zin heeft, die goeie bui zal uitzingen, maar van de andere kant ook zal ketteren en met armen en benen zal slaan, als hij kwaad is. Een Fransman is hartelijk. Dit bleek bijvoorbeeld tenvolle uit het feit dat de werklui ons op 't werkterrein 's morgens niet voorbij gingen zonder 'n „Bonjour Monsieur, ça va?" en vaak zelfs met een stevige handdruk. Als een Fransman u groet met 'n „Bonjour, ça va?" zeg dan nooit „niets" terug, maar antwoord hem dan met 'n joviale glimlach, terwijl u doet alsof u vloeiend Frans spreekt: „Ah oui, ça va!" Dit bezorgd hem een glimlach op het gelaat, en een glimlach is vitamine voor een Fransman.

HARRY HUTSCHEMAKERS.

Vernieuwing van de technische installaties en verbouwingen op Rolduc.

Dat de verbouwingen en veranderingen van de laatste jaren weinig spectaculair zijn, pleit in geen enkel opzicht tegen hun eminent belang. Het is echter wellicht dienstig, in een niet te zeer met technische details overladen artikel de lezer attent te maken op hetgeen, onder de bezielende leiding van provisor Houben en bedrijfsleider Minkels, met grote voortvarendheid is geschied.

De vernieuwingen hebben hoofdzakelijk betrekking op drie groepen van objecten: de koudwaterleiding, de warmwaterleiding en de verwarming. Daarbij komt de modernisering van de brandleiding, de revisie van het elektrische leidingnet, de reorganisatie van de keuken en de verbetering en uitbreiding van de sanitaire installaties.

De koudwatervoorziening moest noodzakelijk grondig worden herzien: voorheen werd het vraagstuk van de koudwatertoevoer immers op zeer gebrekkige wijze opgelost. Stelde men zich vroeger tevreden met wat een merkwaardige combinatie was van bronwater, water van Kerkrade en regenwater, thans is het mogelijk geworden, dat Rolduc zich door middel van gefilterd bronwater geheel zelf voorziet. De plannen voor de vernieuwing van de waterleidinginstallatie kwamen in november 1955 gereed, in overleg met de heren de Nijs uit Eindhoven (verwarmingsexpert bij de Philips-fabrieken) en Payens (deskundige bij de Technische Dienst van de gemeente Eindhoven). De Firma Ploum uit Kerkrade kreeg de opdracht om de plannen nader uit te werken en te begroten.

Het was in december 1955, dat de aannemersfirma Ruiters uit Kerkrade met de uitvoering van de eerste bouwkundige werkzaamheden begon ter voorbereiding van de te vernieuwen waterleiding. Langs de eetzaal werd de kruisgang opgebroken, teneinde in het verlengde van de vleeskamer — die onder de kruisgang gelegen is — een nieuwe kelder aan te leggen, waar naderhand pompen en hydrofoors geplaatst zouden worden. In de bestaande kelder onder het carré werden twee reinwaterbassins aangebracht, elk met een inhoud van ongeveer 40.000 liter.

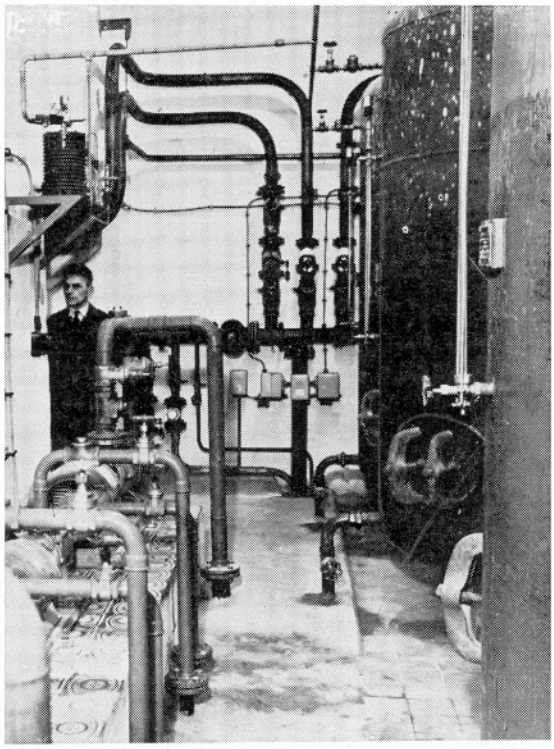

Opjaagstation van de koudwaterleiding in de nieuwe kelder onder de kruisgang.

Het plan was aanvankelijk, met één groot bassin te volstaan, maar wegens scheuringsgevaar besloot men tot de bouw van twee kleinere. Dank zij deze bassins kon het reservoir in de watertoren komen te vervallen.

Op 1 maart 1956 kwam de begroting van de complete koudwaterinstallatie gereed, en toen het geheel, na enkele wijzigingen, in de

tweede helft van maart 1956 was goedgekeurd, kon men met de werkzaamheden een aanvang nemen. Behalve de bovengenoemde installaties werd in mei 1956 naast het pompenhuisje aan de bovenste vijver de bestaande ruwwaterkelder ten behoeve van het bronwater herzien. In deze kelder wordt, zoals vroeger, het bronwater opgevangen, maar tevens door middel van een bijzondere apparatuur van zijn hardheid ontdaan en daarna doorgegeven naar de reinwaterbassins. Het opjaagstation onder de kruisgang draagt er, met behulp van een drietal pompen, zorg voor, dat vandaar het water door het gehele huis wordt gedistribueerd. Een vierde pomp jaagt het water van Kerkrade naar het ketelhuis, waar het in dienst van de warmwatervoorziening en de verwarming wordt gesteld.

Indien wij dus voor koud water, geheel onafhankelijk van buiten, met ons eigen bronwater kunnen volstaan — in geval van nood springt de leiding van Kerkrade automatisch bij — wordt het water voor de warmwatervoorziening door Kerkrade geleverd. De apparatuur hiervoor bevindt zich in het ketelhuis, waarvan het plan, tegelijk met dat van

Transport van een der olietanks.

de centrale verwarmingsinstallatie en de stoom- en condensaatleidingen, in februari 1956 klaar kwam.

Van het oude ketelhuis bleven de vier ketels behouden, nadat zij eerst op oliestook waren overgeschakeld. Voor het overige werd hier alles vernieuwd. Aan de noordzijde van

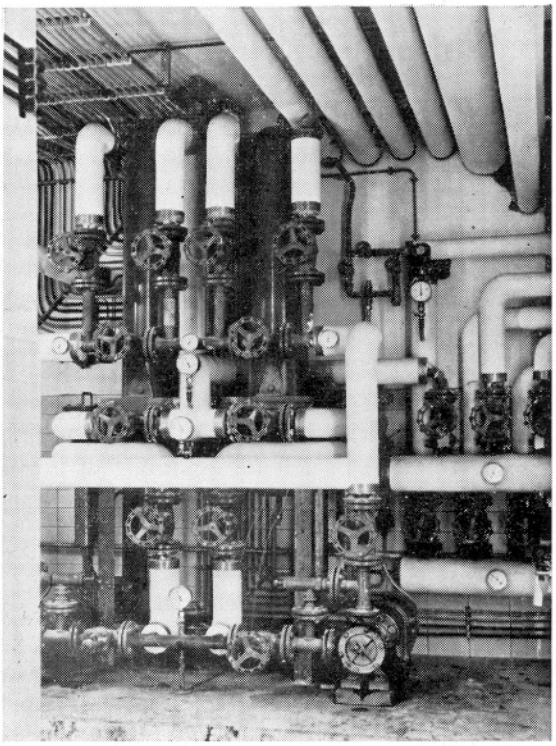

Olieset, waar de olie opgepompd,door verwarming verdund en naar de branders gestuwd wordt.

het ketelhuis werden, in augustus 1956, twee olietanks in de grond geplaatst, elk met een capaciteit van 35.000 liter. Reeds voorverwarmd in de reservoirs, wordt de olie in de oliepompen langs elektrische weg en door middel van stoom op een temperatuur van ongeveer 100 graden verdund en dan via oliebranders, waarin de hitte tot 120 graden toeneemt, in de ketels gespoten. Twee van de vier ketels staan in dienst van de verwarming, de beide andere zijn stoomketels, die de kookkeuken en de wasserij bedienen en de warmwatervoorziening en de zomerverwarming regelen. Ook de kerkverwarming werd in juli 1957 hierop aangesloten.

De apparatuur van het ketelhuis is volautomatisch: zij regelt zich vanzelf overeenkomstig de heersende temperatuur buiten, zodat strikt genomen alle menselijke bediening overbodig is!

Vier circulatiepompen stuwen het warme water ten behoeve van de verwarming door het geheel vernieuwde leidingennet. Terwijl

de radiatoren voor het merendeel behouden bleven, kon men van het oude leidingennet zo goed als niets meer handhaven. In totaal lopen thans een kleine 20 km. nieuwe leidingen door het huis! Daarvan wordt 3½ km. in

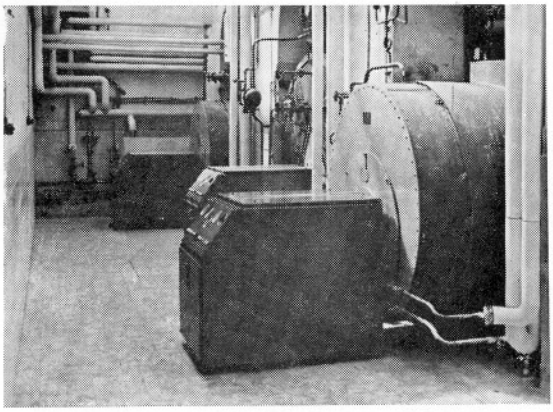

Ketelhuis met oliebranders

beslag genomen door leidingen van rood koper, waarin de afzettingssteen tot het minimum beperkt blijft. De overige leidingen — een goede 15 km. — bestaan uit zwart-ijzeren pijpen. In tegenstelling tot vroeger bevinden deze buizen zich zo weinig mogelijk onder de grond, waar zij immers, in geval van defecten, moeilijk bereikbaar zouden zijn, maar lopen zij door het bovenste gedeelte van het gebouw.

De nieuwe kerkverwarming, die in juli-augustus 1957 door de Firma Ploum werd geplaatst, is gebaseerd op het beginsel van hete lucht. In de verwarmingsruimte achter in de kerk bevindt zich een ventilator, waardoor lucht van buiten wordt aangezogen, die daarna door filters gezuiverd wordt. Aan de inblaasmond van de ventilator is een heater geplaatst, die de gezuiverde lucht verwarmt. Een thermostaat regelt de temperatuur. Doordat de ventilator niet alleen zuivere lucht aanvoert, maar tevens de bedorven lucht wegzuigt, ontstaat een aangename luchtstroom, die de warmte over de gehele kerk gelijkmatig verdeelt. Het ligt in de bedoeling, de kerkverwarming vooral des nachts te laten functioneren, omdat overdag de capaciteit van de beide stoomketels te gering zou zijn.

De verwarming van de gymnastiekzaal, geïnstalleerd in juli 1957, berust op hetzelfde principe. Het verschil is, dat in dit geval de lucht niet van buiten wordt aangezogen, maar uit de gymnastiekzaal zelf. Twee heaters met ingebouwde ventilatoren zijn aangebracht in het plafond.

Vermeld moet nog worden, dat vóór de herziening van de verwarmingsinstallatie per jaar ongeveer 450 ton kolen werd verbruikt, terwijl thans met 300.000 liter ruwe olie eenzelfde resultaat wordt bereikt: een aanzienlijke besparing, als men bovendien in aanmerking neemt, dat nu minder personeel nodig is en de ketels in veel geringere mate van slijtage te lijden hebben.

Tijdens het laatste trimester van 1957 zag men plotseling op alle mogelijke plaatsen van het huis helrode haspels verschijnen — een noodzakelijk kwaad in instituten als het

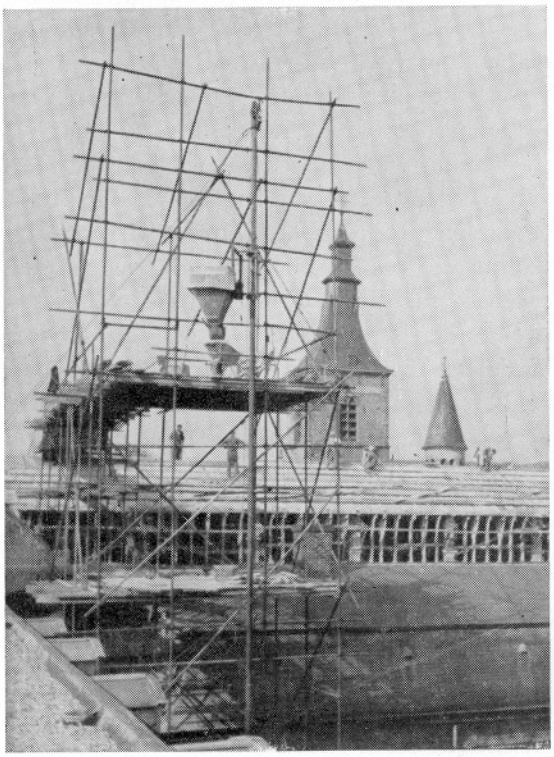

onze. In het hoofdgebouw werden 36 van deze brandhaspels aangebracht, in de bijgebouwen nog eens 12. Enkele kranen zijn aan-

gesloten op de brandleiding (de hoofdpunten namelijk), terwijl de overige in verbindng staan met de waterleiding. Breekt er, waar ook in huis, brand uit, dan kan deze onmiddellijk met behulp van de brandhaspels worden bereikt. Tevens kan het pompstation

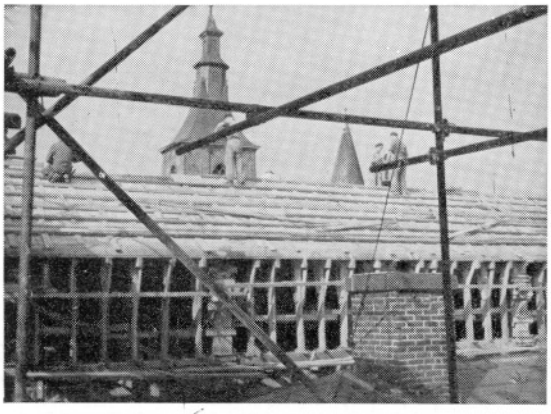

van de bovenste vijver worden ingeschakeld, maar op hetzelfde moment dat dit gebeurt, vallen de op de waterleiding aangesloten kranen automatisch uit, om te voorkomen dat vijverwater de leidingen zou verontreinigen.

Ook een grondige herziening van de electra was dringend noodzakelijk. Terzake hiervan werden de werkzaamheden in mei 1956 begonnen. Rondom het huis werd een ringleiding van hoofdkabels gelegd, waarbij men rekening hield met de mogelijkheid, dat van twee zijden stroom zou worden aangevoerd. Wanneer er aan één kant storing optreedt, behoeft daardoor de stroom nog niet geheel uit te vallen. Het voormalige schoenpoetshok aan de voet van de watertoren werd ingericht als elektrische centrale, terwijl op diverse plaatsen in het gebouw schakel- en verdeelkasten werden aangebracht.

In dit verband moet met ere de naam van onze amanuensis Jan Hougardy worden genoemd, die zich zowel voor de inrichting van de centrale als voor de herziening van het elektrische leidingnet bijzonder verdienstelijk heeft gemaakt.

Reeds eerder was er op het gebied van de verlichting een belangrijke maatregel genomen: te beginnen met de tekenzaal, in de zomervakantie van 1954, werden successievelijk alle klaslokalen en studiezalen van T.L.-verlichting voorzien. De gebrekkige verlichting van de cour van Groot-Rolduc werd in augustus 1955 door de huidige vervangen.

De reorganisatie van de keuken had plaats in het schooljaar 1953—1954. Teneinde de nieuw aangekochte vatenspoelmachine doeltreffend te kunnen plaatsen, werd in augustus 1954 de oude trap in de dienkeuken gesloopt en vervangen door een andere, die niet meer zoals vroeger midden tussen beide eetzalen, maar vlak naast de eetzaal van Klein-Rolduc werd aangebracht. Ook werd een grote roerkookketel van 400 liter aangeschaft; alsmede twee kookketels met een capaciteit van elk 300 liter. Tenslotte werden de zusters nog verrijkt met een vleessnijmachine, een broodsnijmachine, een braadpan en een nieuw gasfornuis. Een moderne koelcel arriveerde in augustus 1955.

Met de vernieuwing van de sanitaire instal-

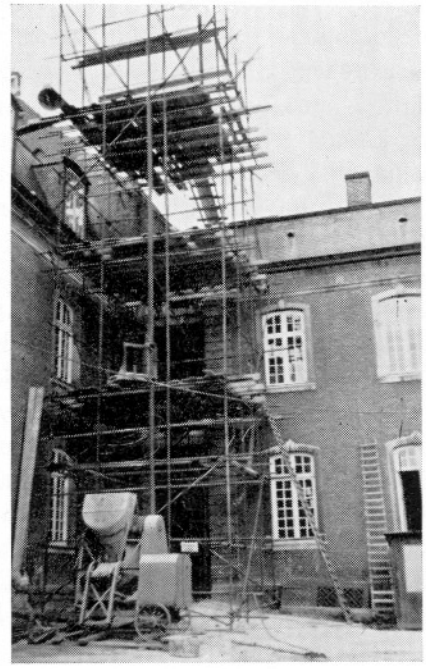

laties, tenslotte, werd in hetzelfde schooljaar 1953—1954 een bescheiden begin gemaakt: de vleugel „speelzaal Groot-Rolduc" werd, in eigen beheer, van nieuw sanitair voorzien.

Waarlijk grootscheeps ging men echter eerst te werk, toen volgens bestek van Ir. Peutz door de Firma Ruiters de opbouw van het bij de brand van 1945 afgebrande dak en het dichtbouwen van de zogenaamde „biechtstoel" ter hand werd genomen. De vroegere houten trap, welke vanaf de tweede verdieping naar boven voerde, werd door een be-

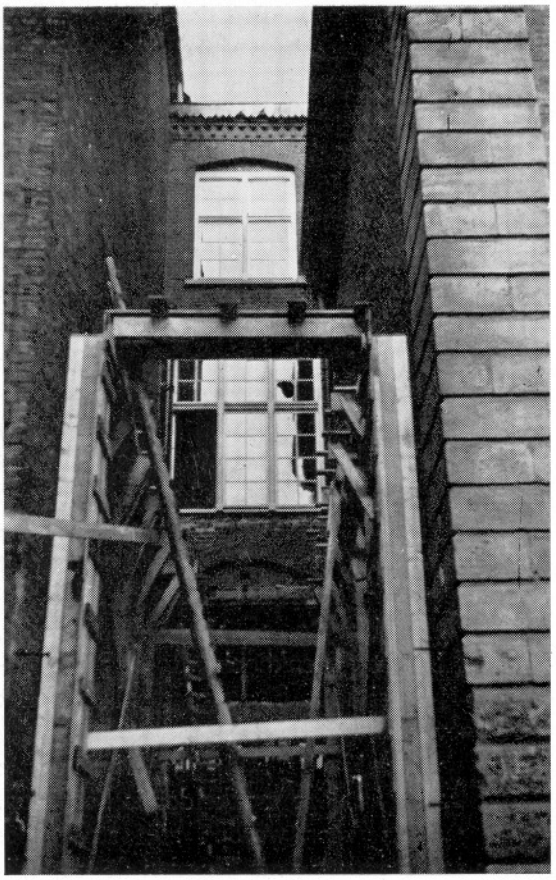

tonnen vervangen, terwijl de zolder in zwaar beton brandvrij werd opgetrokken en de bestemming van boekenmagazijn kreeg. Het oorspronkelijke plan van de zolderruimte kende ook ramen aan de carré-kant. Bij de uitvoering bleef het echter bij een zestal ramen die uitzien naar de Duitse zijde over het dak van de oude bibliotheek. Wel heeft men, aan de carré-kant, de muur met ongeveer 1 m. 20 kunnen verhogen. Dat tengevolge van dit alles de herenbibliotheek aanmerkelijk ontlast kan worden, behoeft geen betoog: in de toekomst zal zij een heel wat prettiger aanzien krijgen. Op de verbindingsgang tussen dortoir 3 en dortoir 5, waar zich vroeger 6 herenslaapkamers bevonden, werd, nadat in december 1956 in dat gedeelte vloer en binnenmuren geheel waren gesloopt, aan de kant van dortoir 5 een moderne douchegelegenheid van 20 cellen voor de jongens ingericht. In de „biechtstoel" werden op de eerste en tweede verdieping toiletten ondergebracht. In maart 1957 kwam de sanitaire installatie op de herengang, naast kamer 35, gereed: ten behoeve van de heren werden hier twee douchecellen, toiletten en een badkamer ingericht; een derde douchecel werd aangebracht even boven de overloop van de thans betonnen trap, die bij dortoir 3 naar boven leidt. De voetenbakken op de verschillende dortoirs — dortoir 2 werd van voetenbakken voorzien tijdens de Paasvakantie van 1953 — kwamen door middel van cyclostaten in de voorziening van warm en koud water te delen.

Ofschoon men niet zeggen kan, dat al deze technische installaties bijzonder kwetsbaar zijn, is het toch noodzakelijk, dat de geringste afwijking onmiddellijk gesignaleerd wordt. Daartoe werd in juli 1957 in het ketelhuis een indrukwekkende signaalkast geplaatst, waarop elke storing in de voorziening van warm en koud water en in de verwarming kan worden afgelezen. Een dergelijke signaalkast werd even later in de portiersloge aangebracht. Deze elektronisch bediende controlekast met alarminstallatie registreert alles, tot stoomdruk en elektriciteitsstoornissen toe!

Het zal niemand verbazen, dat dit alles kolossale sommen gelds gekost heeft. Dat men het desondanks heeft kunnen realiseren, is in niet geringe mate te danken aan de president en zijn ondernemende provisor, die zeer terecht van mening waren, dat de uitgevoerde werken op de lange duur een besparing zullen blijken te zijn.

J. L.

Enkele notities over de voormalige grafkelder in het zuidelijke transept van de kerk van Rolduc.

In RJ, XXXVI (1956), 28 heeft men kunnen lezen, dat op 15 mei 1956 bij graafwerk in de H. Hartkapel, d.i. in het zuidelijk transept van de Rolducse kerk, het graf van Directeur Peters (1806—1855) is gevonden.

Behalve het gebeente werd ook nog een gedeelte van de huid in goede staat aangetroffen, zoals ook het kazuifel en de bonnet. Volgens ooggetuigen waren de gelaatstrekken van de overleden Directeur, wiens portret bekend is, nog goed herkenbaar; zijn gevouwen handen omklemden nog het kruisbeeld, dat hem in het graf was meegegeven.

Het was de tweede maal, dat de rust van het stoffelijk overschot van Directeur Peters werd gestoord. In RJ, VIII (1928), 17 heeft Mgr. Prof. H. W. H. Everts (1854—1938) in een aan de eerste Directeur van het derde Rolduc gewijd artikel meegedeeld, van de toenmalige provisor H. van Haeff (1854—1923) te hebben vernomen, dat in 1892 bij het wegruimen van de grafkelder in het zuidelijk transept de lijkkist van Mgr. Peters, die daar in 1855 was bijgezet, volmaakt ongeschonden was teruggevonden, en dat de aanwezigen, toen, men weet niet door welke oorzaak, het deksel plotseling losliet, de na ongeveer veertig jaar nog bijna onveranderde gelaatstrekken van de hoogvereerde dode aanschouwden.

In het dagboek van J. Raven (1852-1929), bewaard in het archief van Rolduc, vinden wij deze mededeling bevestigd. Hij schrijft onder het jaar 1892: 16 apr. Sabb.Sancto. Demolitio conditorii sepulchralis (caveau). Corpora fere omnia in pulverem et cinerem redacta erant. Corporis RRD. Directoris Jansen supererant ossa; Reverendissimi autem Domini Directoris Peters corpus adhuc integrum supererat carne et pelle, nigricans autem." [1]) — Hetgeen in vertaling luidt: „16 april, Paaszaterdag. Afbraak van de grafkelder. Bijna alle lichamen waren tot stof en as vergaan. Van het lichaam van de ZEH. Directeur Jansen was het gebeente nog over; het lichaam van de HEH. Directeur Peters echter was nog in zijn geheel met vlees en huid bewaard gebleven, maar het was zwart aan 't worden."

De grafkelder, waarvan hier sprake is, was in 1730 onder Abt N. Heyendal (1658—1733) over de gehele breedte van de zuidermuur van het zuidelijk transept tot een hoogte van vier meter bovengronds opgetrokken [2]) en door de Abt bestemd tot begraafplaats voor hemzelf en zijn opvolgers. Boven op deze constructie was een altaar geplaatst, gewijd aan Heyendal's patroon St. Nicolaas, dat langs een trap in de kerk kon worden bereikt. [3]) Op blz. 89, afb. 1 en op blz. 101, afb. 13 in het gedenkboek „Rolduc, 1843—1943" is de situatie in plattegrond duidelijk aangegeven.

Heyendal zelf († 5 mei 1733) is de eerste geweest, die in deze grafkelder is begraven. Volgens zijn wens werden zijn stoffelijke resten in de onderste nis beneden de trap bijgezet [4]) en na hem hebben de Abten F. W. Rauschaw († 18 maart 1745), J. G. Fabritius († 3 augustus 1757) en J. J. Haghen († 10 oktober 1781) en de Directeuren H. H. J. Peters († 7 november 1855) en Ant. Jansen

---

[1]) Raven had eerst geschreven: „nigrum factum", maar heeft deze woorden doorgestreept om ze te vervangen door: „nigricans". Aan deskundigen zal de vraag moeten worden voorgelegd, of het werkwoord „nigricari" tot het klassieke Latijn behoort; in het Latijns-Nederlands Woordenboek van Muller-Renkema komt het niet voor.

[2]) Dr. P. S. Everts, in GR, 103.

[3]) De musicus B. Pothast (1824—1904) was gewoon de H. Mis aan dit altaar te lezen; RJ, VI (1926), 17.

[4]) RWB, 147.

(† 11 april 1868) in dezelfde grafkelder hun laatste rustplaats gevonden.

Voor Heyendal is evenals voor verschillende van zijn voorgangers nog een monumentale grafzerk met Latijns opschrift vervaardigd, die later in het voorportaal van de huidige sacristie is opgesteld; [5]) aan de latere Abten is deze eer niet meer vergund geweest; vermoed mag worden, dat op de sluitsteen van elk van de grafnissen de naam van de daar begravene is aangebracht; deze stenen zijn echter verloren gegaan.

Bij de restauratie van de kerk in de negentiger jaren van de vorige eeuw werd het nodig geoordeeld, de grafkelder op te ruimen en de zuidelijke transeptarm in zijn oorspronkelijke toestand terug te brengen. De zes graven werden geopend en de inhoud werd te zelfder plaatse onder de nieuwe vloer bijgezet. De hoop mag worden uitgesproken, dat de verwachting van Prof. H. Everts (RJ, VIII, 1928, 17) dat eens „een bronzen gedenkplaat de laatste rustplaats zal aanwijzen van hem, die de stichter was van het derde Rolduc", of althans de aankondiging van de Annalist van RJ, XXXVI (1956), 28, dat „te zijner tijd een gedenksteentje in de muur boven het graf zal worden aangebracht", in een nabije toekomst in vervulling zal gaan en dat dan op die „bronzen gedenkplaat" of dat „gedenksteentje" ook de namen van de andere hier begravenen ter dankbare herinnering voor het nageslacht zullen worden bewaard.

F. S.

[5]) Het grafschrift met vertaling in RWB, 147.

Rottenbuch en Rolduc

In 1953 verscheen in de Uitgeverij van het Aartsbisschoppelijk Ordinariaat van München en Freising een omvangrijke studie van de hand van de priester *Jakob Mois,* getiteld: *Das Stift Rottenbuch in der Kirchenreform des XI.-XII. Jahrhunderts.* Een even diepgaand als omvangrijk geschiedwerk, dat volledig op het niveau is van de nieuwste inzichten in de geschiedenis van Augustinus'Regel en van de kerkelijke hervormingsbeweging in de 11e en 12e eeuw. Zelden zijn in een werk van lokale geschiedschrijving het algemene en het bijzondere, het plaatselijke en het universele, zo gelukkig met elkaar verweven als hier het geval is.

Bij mijn weten is het rijpe werk van Mois hier te lande nog niet gesignaleerd, en zeker heeft het er nog niet de aandacht getrokken die het verdient. Die aandacht is het alleszins waard, alleen reeds vanwege het feit, dat Rolduc in zekere zin een dochterstichting is geweest van het Beierse stift Rottenbuch. Ook al heeft de auteur geen kennis genomen van hetgeen sedert S. P. Ernst over Rolduc werd geschreven, toch brengt hij langs zijdelingse weg zoveel nieuwe gegevens over de oudste geschiedenis van onze Limburgse abdij, dat het de moeite waard is, van zijn boek hier een samenvatting te geven.

Door een royale schenking had hertog Welf IV van Beieren in 1073 de stichting mogelijk gemaakt van een klooster van reguliere kanunniken op de plaats van een reeds aanwezige eremitage of kluizenarij. De nieuwe stichting, Rottenbuch geheten, was in 1085 al voldoende gevorderd om onder het bestuur van een proost te worden geplaatst. De eerste proost, Udalricus, bestuurde Rottenbuch tot zijn dood in 1126. De eerste deken was de beroemde Manegold van Lautenbach. In 1090 nam paus Urbanus II de jonge stichting onder zijn apostolische bescherming, wat inhield, dat deze een pauselijk eigenklooster werd en dat zijn bewoners vrijelijk hun prelaten zouden mogen verkiezen, zonder inmenging van de bisschop van hun diocees [1]).

Opmerkelijk is de overeenkomst in de voorgeschiedenis van de twee kloosters Rottenbuch en Rolduc. Beide stichtingen verrezen op ontgonnen bosterrein. Beide lagen aan de grens van twee bisdommen: Rottenbuch aan de grens van het aartsbisdom Salzburg en het bisdom Freising, Rolduc aan de grens van de bisdommen Luik en Keulen. Beide waren ontstaan uit een kluizenarij, beide waren voorbereid en geheiligd door een kluizenaar van de naam Adalbertus: Rottenbuch door Adalbertus van Rottenbuch, Rolduc door Ailbertus van Antoing. Beide kloosters ook waren toegewijd aan de Heilige Maagd.

Interessant voor ons Nederlanders is, dat de dotatie van Rottenbuch in 1073 geschiedde op aandringen van Judith, dochter van graaf Boudewijn IV van Vlaanderen, die in 1071 te Brussel in het huwelijk was getreden met de Beierse hertog Welf IV. Des te interessanter, omdat ook Rolduc's grondlegger, Ailbertus van Antoing, uit Vlaanderen afkomstig was, naar het zeggen van de *Annales Rodenses,* die hier stellig de oude huistraditie weergeven.

Nog een andere schakel verbond Rottenbuch met de zuidelijke Nederlanden. De eerste kanunniken van Rottenbuch waren genomen uit het stift Sint Nicolaas voor de muren van Passau en wel door het persoonlijke toedoen van bisschop Altmann van Passau, die in de tijd dat hij nog proost was van de keizerlijke paltskapel te Aken, onder de invloed was geraakt van de Lotharingse hervormingsbeweging en kennis had gemaakt met de streek rond Rolduc, waarheen niet veel later

[1]) Bij zijn stichting lag Rottenbuch in het diocees Salzburg, omstreeks 1100 is het onderhorig geraakt aan het diocees Freising, op een tijdstip en een wijze die ook Mois niet met zekerheid heeft kunnen ophelderen. Zo begrijpt men, waarom Mois' monographie is uitgegeven door het ordinariaat van München en Freising.

enkele van zijn geestelijke zonen zouden worden gedirigeerd.

Een dochterinstelling van Rottenbuch werd Rolduc, toen daar een koorheer uit Rottenbuch, Richerus genaamd, als eerste proost werd aanvaard. Mois (S. 174) plaatst deze gebeurtenis op het jaar 1112, twee jaar na het vertrek van de grondlegger Ailbertus naar Noord-Frankrijk. Juister ware het geweest, te schrijven, dat Richerus in 1111 werd gekozen en in 1112 geïnstalleerd, gelijk de *Annales Rodenses* aangeven. Het initiatief tot de stap was uitgegaan van de bewoners van Rolduc zelf. Verbazen kan dat niet, na al hetgeen boven is medegedeeld over de betrekkingen tussen Rottenbuch en Lotharingen. Mogelijk heeft het feit, dat Rottenbuch en Rolduc stichters van gelijke naam hadden, nog een woordje meegesproken. Voor typologie waren de middeleeuwers zeer gevoelig.

Dat Richerus in Rolduc de titel van proost aannam en niet die van abt, was voor onze streken een ongewoon feit, maar beantwoordde geheel aan het Zuidduitse gebruik. Richerus weigerde zelfs, zich naar het Franse en Lotharingse gebruik tot abt te laten wijden, zolang bisschop Otbert de stoel van Luik bezette. Mois ziet hierin, met de *Annales Rodenses,* een uiting van scrupulositeit, ingegeven door de beweerde simonie van bisschop Otbert. Hem ontging de studie, waarin Prof. Hermesdorf betoogde, dat de beschuldiging van simonie, tegen Otbert uitgebracht, voor die jaren alle grond mist [2]). Denkelijk is Richerus' weigerachtigheid eerder ingegeven door aanvankelijke weerzin tegen de Lotharingse gewoonten en meer nog door weerzin tegen de straffe centralisatie, die het bewind der Luikse bisschoppen — en der Lotharingse en Franse bisschoppen in het algemeen — kenmerkte. Doch dat is dan niet meer dan aanvankelijke weerzin geweest, want tegen het einde van zijn leven heeft Richerus zich tot abt laten wijden en zijn bewind heeft hij in verschillende punten aangepast aan de strengere, Lotharingse opvattingen, die door zijn onderdanen werden gedeeld, gelijk nog zal blijken.

Het was een kenmerk van de talrijke regulierenkloosters, waarvan Rottenbuch het geestelijke middelpunt vormde, dat zij pauselijke en geen bisschoppelijke eigenkloosters waren, zodat zij vrij hun oversten konden kiezen, buiten hun bisschop om. Nu heeft ook Rolduc bij de bekende bulle van paus Calixtus II in 1122 een soortgelijke status verkregen: ook Rolduc werd gesteld onder de bijzondere bescherming van de Apostolische Stoel en verkreeg vrije prelaatsverkiezing. Men kan zich afvragen, of de bulle van 1122 een nieuw recht verleende danwel een bestaand recht of een bestaande aanspraak bevestigde. Zij lag in ieder geval geheel in de lijn van de geest van Rottenbuch, maar het feit, dat een pauselijke bevestiging nodig werd geoordeeld, schijnt er op te wijzen, dat er ter plaatse meningsverschillen bestonden. Zowel de graaf van Saffenberg, de dotator van Rolduc, als de Luikse bisschop en hun vrienden zullen over deze zaak anders hebben gedacht dan proost Richerus, die in Rottenbuch was opgevoed. Formeel zegevierde in 1122 de juridische structuur van Rottenbuch, maar daarna zal men in Rolduc de letter ervan wijselijk niet voor de volle honderd procent hebben uitgebuit. De Annalist zwijgt geheel over de bulle, als over een tere zaak. En inderdaad zal men na 1150 in de verhouding tussen Rolduc en de Luikse bisschopsstoel elementen kunnen aanwijzen, die aan een bisschoppelijk eigenklooster doen denken.

Zelfs in het Beiers-Oostenrijkse land vond het systeem van de pauselijke eigenkloosters geen algemene en blijvende instemming. Na en naast de congregatie van Rottenbuch — schepping van bisschop Altmann van Passau — ontwikkelde zich daar door toedoen van aartsbisschop Koenraad van Salzburg de congregatie van Salzburg, waarin het systeem van de bisschoppelijke eigenkloosters gold. Het is een der belangrijkste verdiensten van Mois, dat hij dit verschil in juridische structuur tussen de congregaties van Rottenbuch

[2]) B. H. D. Hermesdorf, *Enkele beschouwingen over de oudste rechtsgeschiedenis der abdij Kloosterrade,* in: Historisch Tijdschrift, 13 (1934) 5—43.

en Salzburg duidelijk in het licht heeft gesteld.

Ook met de congregatie van Salzburg heeft men in Rolduc banden aangeknoopt. In 1121 namelijk werden enkele kanunniken van Rolduc door aartsbisschop Koenraad naar Salzburg geroepen om daar het kathedrale kapittel te hervormen. In Rolduc heeft men van de nieuwe relatie op onverwachte wijze profijt kunnen trekken in 1123, toen het kloster ten dele afbrandde en een deel der bewoners tijdelijk onderdak vond in Salzburg. Men heeft van dit contact nogal verwachtingen gekoesterd, want de Annalist, die dit verhaalt, voegt er aan toe, dat toen tussen de kanunniken van Rolduc en die van Beieren-Oostenrijk werd overeengekomen, dat zij voortaan één *capitulum* ofwel één congregatie zouden vormen. Die verwachting strookte dan wel met de bedoeling van aartsbisschop Koenraad, die volgens Mois (p. 176) van zins was, een gecentraliseerde orde van zwarte regulieren te vormen naar het voorbeeld van de orde der witte regulieren van Sint Norbertus.

Hieruit schijnt te moeten worden afgeleid, dat de meerderheid van Rolduc's bewoners in 1123 voorstander was van de stichting van een werkelijke orde van zwarte regulieren. Dit streven bestond allerzijds, niet alleen in de congregatie van Salzburg, maar ook in die van Springiersbach en in Rolduc zocht men steun bij beide bewegingen, eerst bij deze, dan bij die. De afspraak, met Salzburg gemaakt in 1123, is om een of andere reden niet uitgevoerd, gelijk de Annalist opmerkt, kennelijk met zekere spijt. En nog in datzelfde jaar is men overgestapt naar de beweging van Springiersbach (aan de Moezel), uit welke abdij men achtereen twee abten betrok: Bertolph (1123—1124) en Borno (1124—1137). Na de slechte ervaringen met deze strenge prelaten, heeft men zich in Rolduc voorgoed vergenoegd met een *splendid isolation*. De gehoopte orde van zwarte regulieren is niet tot stand gekomen, al bleef men heimwee daarnaar koesteren.

Het streven moest wel tot mislukking gedoemd zijn, niet alleen omdat de nagestreefde centralisatie en de vrijheid der pauselijke eigenkloosters elkaar slecht verdroegen, maar vooral omdat de strijd om de juridische structuur hand over ging met een strijd over de Regel en de kloostergebruiken. Wat Mois ter dezer zake weet mede te delen, is waarlijk verrassend nieuw en verleent aan zijn boek een blijvende waarde. In deze tweevoudige strijd vertonen Rolduc en Rottenbuch een zeker parallellisme, alleen heeft in Rolduc de strijd zich veel scherper toegespitst en is hij er met wisselende uitslag gevoerd.

De hervormingsbeweging van de 11e eeuw had een tussenvorm geschapen tussen het instituut van de wereldlijke kanunniken, levend volgens de regels van Aken, en de monniken, levend volgens de regel van Benedictus. Het was het instituut van de *canonici regulares,* de reguliere kanunniken, ontstaan uit van elkaar onafhankelijke, maar convergerende bewegingen in Italië, Frankrijk en Zuid-Duitsland. De reguliere kanunniken hadden met de monniken gemeen de geloften van armoede en gehoorzaamheid *(stabilitas),* maar zij verschilden van hen, doordat zij parochiële zielzorg mochten uitoefenen. Paus Urbanus II, hun grote organisator, had hun instituut als blijvend bedoeld, door aan hun klooster de overgang te verbieden, zowel naar de orde der monniken als naar die der seculieren.

Al in de dagen van Urbanus II noemden de leden zich: reguliere kanunniken van Sint Augustinus. Dit betekende echter niet, dat zij reeds een regel van Augustinus volgden. Voorlopig hield de naam niet meer in dan een program: men wilde de *vita communis* der Apostelen beoefenen naar het persoonlijke voorbeeld en de geest van Ausgustinus. Veelal bezat men geen exemplaar van de tekst van Augustinus' regels. Nog minder wenste men zich uit te spreken voor de *ordo monasterii* (Regula II) of voor de *regula ad servos dei* (Regula III). Zo beschouwde men zich in Rottenbuch en in Rolduc als volgelingen van Sint Augustinus, zonder dat men een van zijn regels als statuut erkende.

Op de duur kon een keuze niet uitblijven. Voor zover men weet, is de eerste keuze ge-

daan in 1107, door de congregatie van Springiersbach, en wel ten gunste van de *ordo monasterii.* Wegens de beperkte omvang van deze congregatie zou deze keus niet van verstrekkende betekenis zijn geweest, als niet Sint Norbertus in dezelfde geest was opgetreden. En zo werd, vooral door Norbertus' toedoen, in de jaren 1120—1125 het instituut der reguliere kanunniken definitief gesplitst. Men kreeg de *ordo novus,* die de *ordo monasterii* aanhing en waartoe vooral de Norbertijnen of Premonstratensers behoorden. Daarnaast behield men de *ordo antiquus,* die de *ordo ad servos dei* als statuut erkende.

Zoals reeds gezegd, inaugureerde Springiersbach de *ordo novus.* Door de abten Bertolph (1123—1124) en Borno (1124—1137) kreeg de *ordo novus* van Springiersbach tijdelijk vaste voet in Rolduc en door Rolduc, waar men in relatie stond met Beieren, is de *ordo novus* doorgegeven aan Rottenbuch, zonder daar evenwel geldend te worden [3]). Misschien is de strijd tussen oud en nieuw nergens zo fel gevoerd als in Rolduc. Het heeft weinig zin, de op- en neergang van die strijd hier in alle details te verhalen, omdat de *Annales Rodenses* er een omstandig relaas van bevatten. Alleen de hoofdlijnen zullen hier worden aangegeven.

Het is niet duidelijk, of de grondlegger van Rolduc, Ailbertus, inzake de strijd om de regel, die pas rond 1100 acuut werd, reeds een vaste mening had. Wat aangaat levenswijze, ging zijn voorliefde zeker uit naar de strengheid der monniken. In later dagen heeft hij zijn nieuwe stichting Clairefontaine willen stellen onder de leiding van de H. Norbertus; die evenwel weigerde. Het is dan ook zeer waarschijnlijk, dat hij heeft gesympathiseerd met de *ordo novus.*

Nauwelijks is in 1112 Richerus geïnstalleerd als proost van Rolduc, of hij wordt geconfronteerd met de geest van de *ordo novus,* zoals die uit Springiersbach binnendrong. Hij doet in 1115 afstand van de zielzorg in de parochie Kerkrade en schaft rond diezelfde tijd in Rolduc het gebruik van vlees volledig af. Dit is een duidelijke zwenking naar de *ordo novus.* Richerus zal hiertoe zijn gedwongen, omdat de meerderheid van de kanunniken dit wenste, en daaronder zullen zich nog gezellen van Ailbertus hebben bevonden.

De *ordo novus* van Springiersbach — en niet die van Prémontré — krijgt zelfs officieel de overhand, als na Richerus' dood achtereenvolgens twee prelaten uit die abdij worden gekozen: de abten Bertolph (1123—1124) en Borno (1124—1137). Tot ontevredenheid van het jongere element. Als Borno het koorgebed van Springiersbach in Rolduc invoert, moet hij tijdelijk wijken. De jongeren halen dan als proost een zekere Frederik binnen, die een broer was van de vroegere abt Richerus en volgens Moïs eveneens afkomstig was van Rottenbuch. Een onmiskenbare tegenzwenking naar de *ordo antiquus,* die in Rottenbuch ongeschokt was gehandhaafd. De bisschop van Luik weigerde evenwel aan deze Frederik de wijding, omdat hij, gelijk de Annalist opmerkt, niet de steun had van de oudere kanunniken.

Een kostelijk gegeven, deze opmerking van de Annalist. De jongeren, de *pars maior* vormend, steunden Frederik en de *ordo antiquus.* De *pars sanior* werd gevormd door de ouderen en dat waren juist zij, die Ailbertus nog hadden gekend. Wel een duidelijke aanwijzing, dat het alleroudste Rolduc naar de *ordo novus* tendeerde en niet naar de *ordo antiquus.* Frederik, de kandidaat der jongeren, bleek zo onmogelijk, dat hij door keizerlijk ingrijpen moest worden afgezet, waarna Borno in Rolduc kon terugkeren.

In één punt althans waren ouderen en jongeren *(seniores* en *iuniores)* het met elkaar eens, namelijk dat veranderingen niet van buiten mochten worden opgelegd en dat de zelfstandigheid der abdij bewaard moest blijven. Alleen op deze basis konden vrede en eensgezindheid worden hersteld en dit geschiedde dan ook in 1137, toen men, na Borno's dood, besloot, voortaan de abten uit het midden der kanunniken van Rolduc zelf te

[3]) Charles Dereine, *Les coutumiers de Saint-Quentin de Beauvais et de Springiersbach,* in: Revue d'histoire ecclésiastique, 43 (1948) 411—442.

kiezen. Het was de eerste maal, dat dit geschiedde, en het is sedert regel gebleven, dat de abt van Rolduc onder de zijnen moest zijn opgegroeid.

De kwesties van regel en kloostergebruiken werden voorlopig open gelaten. Onder het bewind van abt Joannes (1137—1141) verneemt men nog niet van veranderingen, waaruit af te leiden valt, dat de geest van Springiersbach en van de *ordo novus* in wezen gehandhaafd bleef. Volgens Mois (p. 270) is het statuut, dat Rolduc in 1141 verleende aan zijn dochterpriorij Marienthal, hetzelfde als dat van Springiersbach. Ook Erpo (1141—1178) dus heeft voorlopig nog aan de geest van Springiersbach vastgehouden. Tenminste, als niet aan de zusters van Marienthal een strenger statuut is opgelegd dan de heren van Rolduc zelf onderhielden.

Maar onder het langdurig bewind van abt Erpo zijn dan toch geleidelijk een aantal verzachtingen ingevoerd, die Rolduc weer een goed deel terug brachten op de weg naar de *ordo antiquus*. De annalist vertelt er een en ander van, maar geeft geen data. Vermoedelijk is pas omtrent 1170 dat evenwicht tussen oud en nieuw bereikt, dat de kloostergebruiken van Rolduc zal blijven kenmerken. Kort daarna immers beginnen de heren van Rolduc ook zielzorg uit te oefenen buiten Kerkrade.

Over de nieuwe koers van abt Erpo is de Annalist zeer goed te spreken. Hij ontpopt zich als een duidelijk voorstander van de *ordo antiquus*. Daarmede is niet gezegd, dat de *ordo antiquus* in Rolduc volledig zegevierde. Men behield zijn zelfstandigheid en legde zich hoofdzakelijk toe op parochiezielzorg: twee kenmerken van de *ordo antiquus*. Doch daarnaast bleef men met de monniken en met de *ordo novus* trouw aan de onthouding van vlees; men ging zelfs verder dan de *ordo novus*, door, evenals de monniken, het gebruik van smout *(sagimen)* achterwege te laten. Zo werd tussen oud en nieuw een compromis bereikt, dat aan de kloostergebruiken van Rolduc het karakter van een geheel eigen observantie verleende.

Als iets uit de studie van Mois in verband met Rolduc is duidelijk geworden, dan is het wel dit, dat de geest van de *ordo novus* er primair is geweest en er langer zijn invloed heeft doen gelden dan men vroeger veelal dacht. Deze geest, uitvloeisel van de grootse kerkelijke hervormingsbeweging der 11e eeuw, moge in Rolduc niet volledig en blijvend hebben gezegevierd, hij heeft er toch lang en diepgaand genoeg gevigeerd om te kunnen worden doorgegeven aan een aantal abdijen, die in zekere zin als dochterkloosters van Rolduc zijn te beschouwen: Steinfeld (1121), Lonnich (1128) en Berne (1128). Twee van die dochterstichtingen: Steinfeld en Berne, gingen spoedig over tot de orde van Premonstreit en daarmede tot de meest geslaagde vorm van de *ordo novus*.

Dr. P. C. BOEREN.

Het Luikse Rolduc en zijn leraren

(1831-1843)

Reeds in 1807 werd door Mgr. Joannes Evangelista Zaepffel en de vroegere religieuzen van Rolduc de stichting van een kleinseminarie in de gebouwen der vroegere abdij overwogen; van 1817 tot 1826 was het groot-seminarie van Luik door verschillende schenkingen en legaten eigenaar van deze gebouwen geworden. Maar eerst nadat België in september 1830 zijn onafhankelijkheid verworven en een grondwet, die de vrijheid van onderwijs uitriep, op 7 februari 1831 had gekregen, kon Mgr. Cornelis van Bommel, bisschop van Luik, tot de verwezenlijking van het lang voorziene plan overgaan, en dat aankondigen door een herderlijk schrijven de dato 26 april 1831 [1]). Mgr. van Bommel was

Mgr. C. van Bommel, Bisschop van Luik. Copie, in 1853 geschilderd door A. G. te Antwerpen naar het origineel van Gustaaf Wappers uit 1835. Formaat 89.5 × 114 cm. Bevindt zich in de bisschopskamer van het seminarie te Rolduc.

[1]) Deze bevelbrief werd tweemaal afgedrukt in Rolduc's Jaarboek: XV, 1935, 87-90 en XXI, 1941, 196-199.

op 5 april 1790 te Leiden geboren en op 8 juni 1815 priester gewijd voor de Hollandse Missie, in mei 1817 opende hij te Hageveld, een uur ver van Haarlem, een klein-seminarie dat niet alleen de humaniora maar ook de filosofie-cursus zou omvatten [2]). De nieuwe inrichting kende een groot succes, zij werd echter zoals alle vrije latijnse scholen in Noord- en Zuid-Nederland, op bevel der regering in 1825 gesloten. Bisschop gewijd op 15 november 1829, wilde van Bommel te Rolduc zijn pedagogische plannen voortzetten. Het Luikse Rolduc bestond echter maar twaalf jaren, omdat door het verdrag van 1839 Rolduc in het Nederlands gedeelte van Limburg viel en daardoor het klein-seminarie van het bisdom Luik tijdens de Paasvakantie van 1843 overgebracht werd naar Sint-Truiden, waar het thans nog gevestigd is. Deze inrichting bewaart de briefwisseling van Mgr. van Bommel aan de eerste directeur van Rolduc en Sint-Truiden, Pieter Jan Schrijen. Voor de Rolducse periode zijn er 154 brieven [3]), waaronder 3 aan afzonderlijke leraren (tijdens de ziekte van Schrijen in 1839), enkele aan het gezamenlijke lerarenkorps [4]) of zelfs aan de gezamenlijke studenten. Bijzonder op deze brieven, waarvan enkele typische uittreksels in de oorspronkelijke taal de gemoedelijkheid en de zwier zullen weergeven, en tevens op het wijdingsregister 1803—1847, in het bisschoppelijk secretariaat te Luik bewaard, steunen wij onze uiteenzetting.

De opening van Rolduc werd vastgesteld op 17 oktober 1831, de toelatingsexamens op 21 september. Zoals Mgr. de Méan het in oktober 1829 gedaan had te Mechelen [5]), verklaart Mgr. van Bommel in zijn mandement, te Rolduc alleen jongelingen te zullen aannemen die, minstens twaalf jaar oud zijnde, een neiging voelen voor het priesterschap en wier ouders in zulke roeping toestemmen. Het seminarie werd uitsluitend als internaat opgezet, het programma was dat van de humaniora met daarna de studie van de wijsbegeerte, de jaarlijkse pensionprijs bedroeg 200 gulden, maar de bisschop stelde 25 halve beurzen van 100 en 50 kwart beurzen van 50 gulden ter beschikking van hen die het nodig hadden en verdienden.

Karakteristiek voor Rolduc was dat er slechts mogelijke roepingen werden aangenomen en dat — iets wat nergens anders bestond — het lerarenkorps een echte communiteit moest vormen, waarvan de leden zich door een speciale belofte tot een volledige onderwerping en openheid van geest en hart tegenover de directeur en tot gezamenlijke gebedsoefeningen verplichtten. Zulke communiteitsgeest, moeilijk te bereiken onder de seculiere clerus, werd mogelijk gemaakt door het feit, dat de leerkrachten bestonden — zoals vroeger te Hageveld — uit enige priesters en uit verschillende theologanten die het priesterschap pas ontvingen tijdens hun leraarschap. Dit bracht een atmosfeer van vroomheid mede, van gemakkelijke onderwerping der jongeren tegenover de directeur, waardoor ook de ouderen tot dezelfde gevoelens werden gebracht. De aanwezigheid van niet-priesters zal gedurende heel de Luikse periode van Rolduc behouden blijven.

I. De eerste tien (1831—1833).

Als eerste directeur koos Mgr. van Bommel Pieter Jan Schrijen, geboren te Peer, op 23 maart 1800 [6]), leraar aan het koninklijk

[2]) Cfr. A. Manning, *De betekenis van C. R. A. van Bommel voor de Noordelijke Nederlanden,* Utrecht, 1956, 21-41.

[3]) 4 van 1831, 24 van 1832, 21 van 1833, 14 van 1834, 17 van 1835, 16 van 1836, 14 van 1837, 15 van 1838, 9 van 1839, 3 van 1840, 3 van 1841, 10 van 1842, 2 van 1843, 2 zonder nader te bepalen datum.

[4]) In het archief van Rolduc wordt de tekst bewaard van een lange brief van de bisschop aan het gezamenlijke lerarenkorps de dato 1 oktober 1832, welke niet te Sint-Truiden berust.

[5]) Mandement van 13 oktober 1829, in *Collectio Epistolarum Pastoralium ... quae pro regimine diocesis Mechliniensis publicata fuerunt,* I, Mechelen, 1845, 606.

[6]) Zoon van Jan Willem Schrijen en Maria Barbara Thonissen. Had als peter Jan Jacob Morren, echtgenoot van Maria Elisabeth Schrijen, waarschijnlijk de zuster van Jan Willem Schrijen. Hij ontving te Mechelen uit de handen van Mgr. de Méan in 1824 op 15 juni de kruinschering, de mindere orden en het subdiaconaat, en op 13 december het diaconaat. In het stadsarchief van Roermond bevindt zich een bevolkingsregister van 1 januari 1830 met de vermelding: „Achter de kerk: Schrijen, Pieter Jan, ouderdom 29 jaar, geboorteplaats Peer, beroep regent, godsdienst rooms, jonkman". — Cfr. G. Monchamp, *Rapport historique. Cinquantenaire du petit séminaire de St. Trond,* Luik, 1893, 47-48.

college te Roermond bij de opening op 19 februari 1824, priester gewijd te Mechelen op 5 augustus 1825, filoloog en numismaat; als leider van de studies der wijsbegeerte Gerard Casimir Ubaghs, geboren te Berg-Terblijt bij Valkenburg op 26 november 1800, priester gewijd te Mechelen op 13 juni 1824, leraar in de wijsbegeerte aan het klein-seminarie te Saint-Roch tot aan de sluiting op bevel van de regering van Willem I in 1825, en aan het groot-seminarie te Luik bij de heropening van de filosofische cursus in die inrichting in 1830 [7]); als professor der retorica [8]) Augustus Bellefroid, geboren te Luik op 26 november 1802, priester gewijd op 20 september 1828 en sedertdien kapelaan te Visé [9]).

Mgr. van Bommel woonde de toelatingsexamens en de opening van het klein-seminarie persoonlijk bij. Tot midden november verbleef hij te Rolduc, zelf deelnemend aan de materiële inrichting van het huis, aan de leiding der studies en spelen van de studenten [10]), hij gaf een voorlopig reglement aan de leraren.

Te Luik teruggekomen schrijft hij op 20 november aan directeur en leraren: „Je veux moi-même Vous annoncer mon heureux retour à Liège. Je me porte bien, quoiqu'il ait fait bien mauvais en route. Il y avait quelque chose qui contribuait beaucoup à ma bonne humeur et à ma bonne santé, c'est le contentement, la tranquillité d'esprit avec laquelle j'ai quitté Rolduc. J'ai cru reconnaître les derniers jours de mon séjour parmi vous, que votre ouvrage est véritablement l'oeuvre de Dieu, et que c'est lui-même qui Vous éclaire, qui vous guide et vous anime. Dès-lors, il faut bien que cela réussisse et plus il y aura de contradictions, plus cela marchera droit au but. J'ai été si content de vous, Messieurs, j'ai été si content des éleves la veille de mon départ, il me semble que la famille est déja établie, et c'est de cette famille que notre Seigneur dit qu'étant réunie en son nom, il se trouvera au milieu d'elle. Conservez donc ce centre divin et son Esprit au milieu de vous en travaillant tous les jours à votre propre perfection par une courageuse observance de votre petite règle . . . Il faut que cette première année nulle part les études n'aient été mieux poussées qu'en 6e et 5e, et dans toutes les branches: ce sont les pierres angulaires de l'établissement, les forts sujets doivent sortir de là. Que messieurs Peeters et Léré se pénètrent bien de cela, et que Mr le Directeur les seconde d'une manière spéciale".

Henricus Hubertus Jacobus Peters was geboren te Weert op 6 oktober 1806, priester gewijd te Namen op 12 augustus 1829, daarna vervulde hij de functie van kapelaan te Thorn, tot hij te Rolduc kwam om in de vijfde latijnse te doceren [11]). Jan Lodewijk Augustus Léré was te Parijs geboren op 11 maart 1804, de humaniora en wijsbegeerte had hij te Metz gestudeerd, maar kwam te Luik op vakantie en trad aldaar in 1830 in het groot-seminarie, hij werd aangewezen om te Rolduc de zesde latijnse waar te nemen [12]). Directeur Schrijen zelf onderwees Grieks in

---

[7]) J. Jacops, *Notice sur la vie et les travaux de M. le chanoine G. C. Ubaghs,* in Annuaire de l'université catholique de Louvain, XL, 1876, 417-466 (met de uitspraken van Rome aangaande zijn leer); *Bibliographie académique,* 2de uitg., Leuven, 1884, 224-227 (lijst van zijn werken); H. van Grunsven, *Gerard Casimir Ubaghs,* Heerlen, 1933.

[8]) De benamingen der verschillende klassen van het gymnasium (de humaniora) wijken af van de thans in Nederland gebruikte: de zesde latijnse is wat men nu de eerste klas noemt, de vijfde = de tweede, de vierde = de derde, de derde = de vierde, de poësis = de vijfde, de retorica = de zesde klas.

[9]) Zoon van Joannes Bellefroid, handelaar, en Anna Dresse; hij studeerde het eerste jaar der humaniora privaat te Luik, de vijf andere in het klein-seminarie van Namen, waar zijn oom, kanunnik Jacob Lodewijk Bellefroid, directeur was. Augustus Bellefroid volgde daarna een jaar de lessen in de wijsbegeerte aan de universiteit van Luik, een tweede jaar bij de Jezuïeten te Forcalquier (Zuid-Frankrijk), studeerde daarna de godgeleerdheid gedurende drie jaar in het groot-seminarie te Luik. Hij ontving de wijdingen uit de handen van de bisschop van Münster, op 23 en 24 september 1827 de mindere orden en het subdiaconaat *(titulo patrimonii),* op 5 april 1828 het diaconaat, vijf maanden later het priesterschap.

[10]) J. Corten, *Rolduc in Woord en Beeld,* Rolduc, 1902, 159-160.

[11]) A. Jansen, *Oraison funèbre de Mgr. Henri Peters,* Maastricht, 1855; H. Everts, *Mgr. Henricus Hubertus Jacobus Peters,* in Rolduc's Jaarboek, VIII, 1928, 3-17 (met portret).

[12]) *A la mémoire du Révérend Monsieur Jean Louis August Leré,* Sint-Truiden, z.j., met de tekst van de lijkrede door N. Fraipont (p. 7-17).

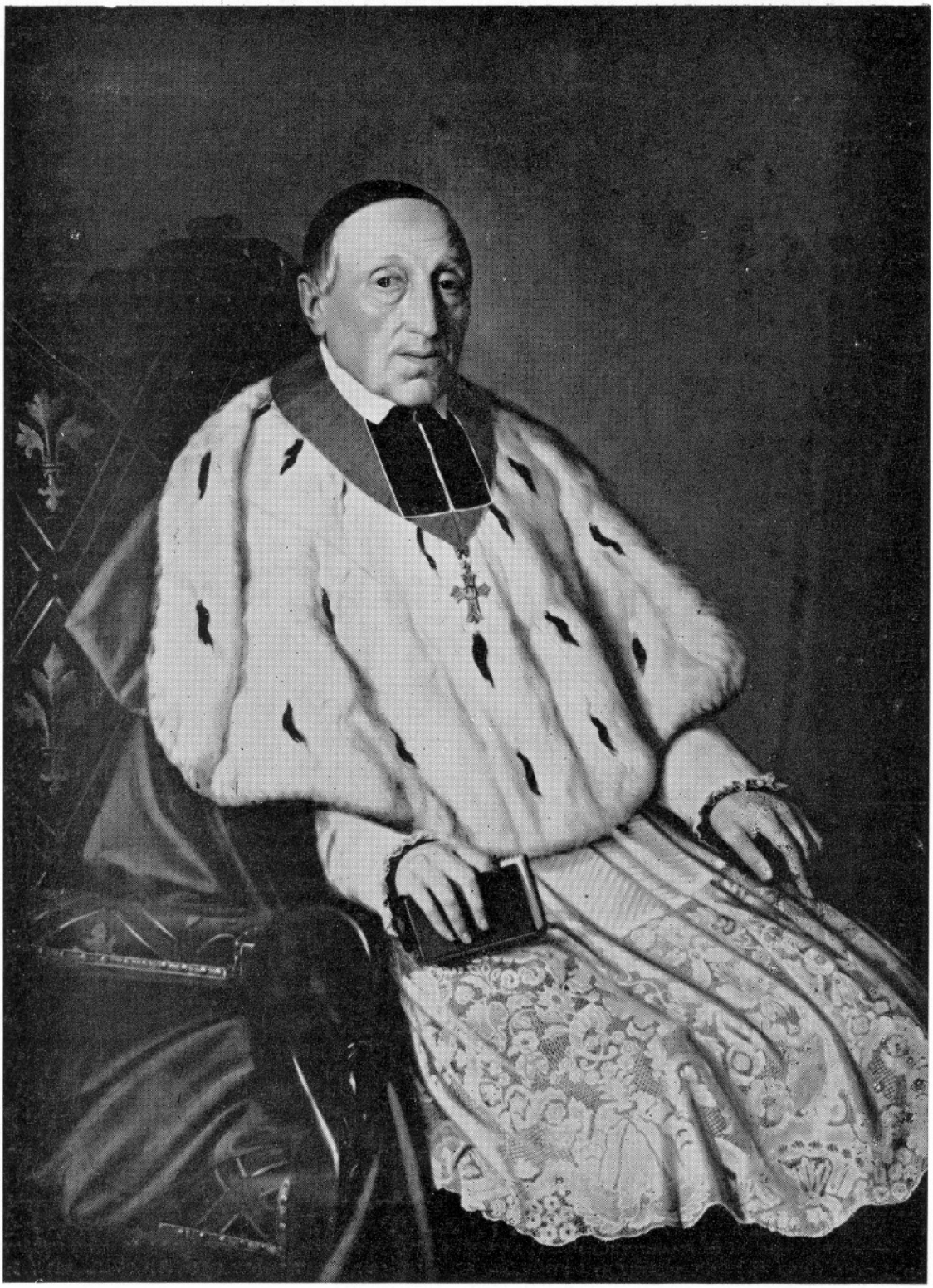

„Pieter Jan Schrijen als kanunnik van het Luikse kathedrale kapittel. Geschilderd portret zonder signatuur. Origineel formaat 100 × 136 cm. Bevindt zich in de salon van de directeur in het seminarie te Sint Truiden."

de retorica [13]), en Hebreeuws aan de filosofen. Mgr. van Bommel schrijft hem op 29 november: „Je vois, mon cher directeur, que vous vous chargez joliment du grec en sus de l'hébreu. Ne vous détruisez-pas et veillez à ce qu'aucun de ces Messieurs n'en fasse trop et ne mine sa santé. Faites vous valoir alors: *la promesse!* [14]) Aucune dispense ne s'accorde pour recevoir le sous-diaconat avant l'âge requis, et cela dépasse mes facultés; c'est donc un désappointement pour ces bons Mrs Demal et Nyssen. Mais quant à Mrs Renardy et Lonay pour le Diaconat et Mr Léré pour le Sous-diaconat il n'y a aucune difficulté. Nous les exemptons du voyage pour venir aux examens, mais il faut cependant qu'ils aient lieu, pour la forme, Je vous en charge avec Mr le Professeur Ubaghs. Après cela ces Messieurs feront de leur mieux une petite retraite, sous votre direction, sans interrompre les leçons, mais une méditation, une lecture, et quelques prières vocales (plus les rubriques) pourront suffire par jour . . ."

De twee jongste professoren zijn dus Jan Jozef Nyssen, geboren te Lontzen, op 19 juli 1811, leraar van de derde latijnse [15]), en Jan Jozef Frans Demal, geboren te Gingelom op 14 juni 1813, leraar in de vierde latijnse. De twee kandidaten voor het diaconaat zijn Jozef Renardy, geboren te Vaals op 2 maart 1808 [16]), provisor, en Gerardus Lonay, geboren te Verviers op 18 augustus 1806, leraar van de poësis [17]). Beide gaan met Léré naar Luik, deze ontvangt de mindere orden op 16 en het subdiaconaat op 17 december, terwijl zijn twee confraters op 17 december het diaconaat krijgen. Zij hadden een brief van directeur Schrijen meegekregen, waarop Mgr. van Bommel met vreugde en humor op 23 december antwoordt: „Votre lettre, Monsieur le Directeur, et l'apparition de trois de vos Messieurs m'ont ravi de joie. Je bénis Dieu de tout, *ipsi gloria.* Oui je vois que la règle s'observe de mieux en mieux . . . Mr D. va vous arriver; je lui ai dit de se mettre entièrement entre vos mains et pour l'enseignement entre celles de Mr Ubaghs. Dites à ce cher Professeur mille choses affectueuses de ma part; faites lui sentir quelquefois le poids de votre autorité pour l'empêcher de se tuer . . . J'ai permis à nos Diacres d'annoncer la parole de Dieu, mais ne craignez vous pas qu'au lieu de cela, ce bon économe ne vienne par distraction, absorbé comme il l'est dans ses coffres et sa cuisine, vous entretenir en chaire de soupes économiques, de poulets à bon marché et étiques etc. . . ."

Die Mr D. is Lambertus Jan Andries Dirix, geboren te Montenaken op 30 november 1808, die bij dezelfde wijding van 17 december het priesterschap ontvangen heeft, hij bezit een ziekelijk lichaam maar een zeer ontwikkelde geest [18]). Hij moet professor Ubaghs, die zich overwerkt, bijstaan in het onderwijs van de wijsbegeerte, en de vraag stelt zich nu of dit onderwijs een of twee jaar moet duren. De bisschop antwoordde op 10 januari 1832: „J'ai pesé la demande de Mr le Prof. Ubaghs. Voici ma réponse. De fortes études, de fortes études avant tout. Ainsi tel bon sujet, pourra tout faire vaille que vaille en un an mais il deviendrait en deux années de temps, un excellent sujet, propre aux fortes études théologiques, s'il n'y a pas quelque raison très engageante, tirée de son âge ou

[13]) Augustus Bellefroid was niet beslagen in het Grieks.

[14]) Schrijen moet zijn gezag doen gelden en aan de belofte herinneren, volgens welke de leraren hem in alles moeten volgen.

[15]) Zoon van Jan Hubert Nyssen en van Maria Elisabeth Königs, pachters van de hoeve van het kasteel van Lontzen; trad te Luik in het groot-seminarie bij de heropening op 29 maart 1830 en ontving de mindere orden op 17 december van hetzelfde jaar. Cfr. G. Grondal, *Lontzen,* Verviers, 1954, 55; Monchamp, *op. cit.,* 23-25.

[16]) Zoon van Jan Eugeen Renardy en Anna Maria Klinkenberg.

[17]) Ontving de mindere orden te Luik op 17 december 1830. Cfr. Monchamp, *op. cit.,* 55-56.

[18]) Zoon van Hubert Dirix en Maria Elisabeth Happaers, trad in het seminarie van Luik; toen het gesloten werd, studeerde hij bij zijn oom G. Happaers, deken van Landen († 28 juli 1817), kwam in het Luikse seminarie terug op 29 maart 1830, ontving de mindere orden en het subdiaconaat op 18 december 1830, het diaconaat op 26 februari 1831. Cfr. A Tits, *Notice sur le R. P. Dirix,* in Journal historique et littéraire, X, 1843, 114-117; A. Drieghe, *P. Lambertus Dirix,* in Limburg, VII, 1925-1926, 49-53, 156-161, 163-193; D. van Wely, *Het „Bestuur" van de provincie Germaniae inferioris tussen de jaren 1796-1858,* in Neerlandica Serafica, XXIII, 1953, 194, 197, 199, 222, 236, 238, 240-251, 362-372.

autrement, qu'on ne lui fasse pas tronquer sa philosophie. Si Rolduc peut fournir au Grand Séminaire une bonne vingtaine de bons philosophes en octobre prochain je serai content.

Gerard Ubaghs als hoogleraar te Leuven. Getekend door van Peteghem, gelithografeerd door Granzella te Brussel. Origineel formaat: 308 × 385 mm.

Mais je désire qu'il en reste de forts à Rolduc, pour monter l'année prochaine cette branche sur un excellent pied. Comment fait notre bon Mr Dirix? . . ." Mgr. van Bommel behandelt dan de netelige vraag van de salarissen, nu het lerarenkorps van Rolduc voltallig is: „Les professeurs en théologie n'ont touché jusqu'au printemps dernier c.à.d. pendant 14 années à peu près que 600 francs du Séminaire, mais ayant leur table et le logement et le feu de la maison. Moi, je ne donnais pas même tant à mes professeurs en Hollande au petit Séminaire [19]) parce que tout devait également sortir de la caisse de mon établissement, qui me coûtait deux mille francs et au delà: mon professeur de philosophie ne tou-

[19]) Te Hageveld.

chait que 450 francs, et les élèves en théologie qui avaient passé de la philosophie chez moi, et à qui j'enseignais la théologie, fesant chez moi leur grand Séminaire gratis, se contentaient d'une gratification de 100 florins P.B. pour les services qu'ils rendaient à mon établissement. D'après cela et tout cela mûrement pesé, ne trouveriez- vous pas raisonnable, si je fixais provisoirement et tant que dureront ces grosses et accablantes dépenses:

Le traitement de mon cher Directeur à 900 francs	900
Celui de chaque Professeur ou Régent prêtre (excepté Mr Ubaghs qui a un traitement du gouvernement) [20]) à 600 francs × 3 =	1800
Celui de chaque régent, non-prêtre, ou plutôt obligé d'étudier encore sa théologie [21]) à 400 francs × 4 = ...	1600
Celui de l'économe plus distrait de ses études et obligé de se consacrer à une besogne moins agréable à 500 francs	500
	4800 fr."

De confraters te Rolduc zijn dus ten getale van tien. Zij gebruiken het middag- en avondmaal met de studenten. Er is geen aparte surveillant, maar om de beurt moet iedere leraar gedurende een week als „hebdomadarius" het toezicht op de tucht waarnemen [22]), daarbij geholpen door enkele studenten der hogere klassen, die daarom de zwarte toog dragen en de naam van „subregent" krijgen. Mgr. van Bommel vraagt van de klasseleraren tweemaal per jaar een verslag over de vlijt en het karakter van ieder van hun leerlingen, nadat hun beoordelingen in de voltallige vergadering van directeur en leraren zijn besproken.

De studenten zijn 170 in getal. De bisschop geeft op 16 februari 1832 de volgende raadgevingen: „N'oubliez pas de mettre dans chaque classe et dans chaque branche d'étude, les faibles à la remorque des médiocres et les médiocres à la remorque des forts; c'est le moyen de ne pas perdre un homme parmi les traînards. C'est d'ailleurs un moyen excellent de leur apprendre à pratiquer tous *actu* la vertu de charité, en se rendant mutuellement les services les plus importans et des services qui peuvent devenir éminemment utiles à l'Eglise. C'est par cette méthode d'enseignement mutuel en bon esprit de charité que j'ai fait réussir les études d'excellens prêtres, très fervens et devenus à force de travail très capables, et qui sans cela auraient dû retourner à la charue [23]) . . ."

De leraren willen de vasten onderhouden, maar van Bommel zet directeur Schrijen aan dat niet te gemakkelijk toe te staan, Ubaghs en Bellefroid zullen daarvoor zelfs de schriftelijke toestemming van de bisschop moeten vragen [24]). In ieder geval heeft de lange schooltijd [25]) de confraters uitgeput, want van Bommel schrijft op Goede Vrijdag, 20 april, aan de directeur: „Votre lettre m'a fait voir combien les vacances vous sont nécessaires; j'espère donc qu'elles vous profiteront; je me réjouis de vous voir arriver à Liège, et pour que nous puissions mieux causer, vous viendrez chez moi; une chambre vous attend. Je me réjouis beaucoup aussi de revoir le digne Monsieur Ubaghs, et tous autres Messieurs régens et même les élèves de Liège ou environs que doivent venir, si cela se peut, me dire un petit bon jour, tous ensemble au Séminaire ou chez moi . . ."

In juli, bij het naderen van het einde van het schooljaar, laat Dirix horen dat hij er aan denkt, in het een of ander klooster in te treden. Mgr. van Bommel [26]) vindt dat het beste noviciaat, dat hij kan maken, is nog een jaar te Rolduc te blijven; Dirix legt zich daar bij neer. Intussen heeft Ubaghs het eerste deel van een handboek van de logica volledig af-

[20]) Dirix, Bellefroid, Peters.
[21]) Demal, Léré, Lonay, Nyssen.
[22]) Dit gebeurde zo in het groot-seminarie van Luik en is er thans nog gebruik.

[23]) De boerenstiel weer gaan uitoefenen. De meeste studenten behoorden tot de boerenstand.
[24]) Brief van Mgr. van Bommel de dato 8 maart 1832.
[25]) Er bestond toen geen kerstvakantie.
[26]) Brief van 5 juli 1832.

gewerkt [27]). De prijsuitdeling stelt de bisschop vast op 23 en het begin van de vakantie op 24 augustus, opdat de studenten het volledig octaaf van Maria-Hemelvaart te Rolduc zouden doorbrengen. Hij wenst een stel schriftelijke examens zelf nog eens door te kijken: „Je serais curieux de voir les compositions [28]) des 5 premiers de chaque classe en thème et version, et pour la 2e et 1ère ce qu'ils ont fait de leur propre cru. Item de celle en religion. Que les noms y soient lisiblement écrits" [29]). En op 2 augustus laat hij weten: „J'ai dit . . . que j'approuvais de voir imprimer la liste des prix. Quant aux examens, on pourrait indiquer les sujets sur lesquels ils ont roulé, et peut-être avoir l'extrême franchise de dire que l'on se propose de les rendre publics une année suivante, et que s'ils ne l'ont pas été cette année, ce n'est pas que les élèves n'aient fait des progrès étonnans, mais parce que faute de bonnes premières études les cours n'étaient pas encore régulièrement formés . . ." Een verslag over het schooljaar werd inderdaad gedrukt [30]).

Mgr. van Bommel is met zijn vicaris-generaal Barrett aanwezig op de prijsuitdeling van 23 augustus, hij bepaalt, dat een vijftal studenten in de wijsbegeerte (niet de beste zoals wij hoger gezien hebben) naar het grootseminarie van Luik mogen overgaan voor het volgen van de theologische cursus. Dit is een eerste, alhoewel niet volledig rijpe vrucht van het onderwijs te Rolduc.

Bij de opening van het nieuwe schooljaar stuurt Mgr. van Bommel op 1 oktober 1832 een lange brief aan het gezamenlijke lerarenkorps te Rolduc, plus een begeleidend schrijven aan directeur Schrijen. De eerste brief zegt namelijk: „Nous avons lu avec attention vos règles, celle qui concerne le Directeur seul, et celle qui vous concerne tous dix et nous les confirmons aujourd'hui". Reeds tijdens het eerste schooljaar hoorden we spreken van „la règle", het waren voorlopige bepalingen die nu in een geschreven tekst vastgelegd zijn [31]). Iedere dag zullen directeur en leraren een gezamenlijke meditatie van een half uur houden, tweemaal per week hebben zij een geestelijk colloquium waarin men o.m. elkaar op zijn tekortkomingen wijst, men mag geen uitnodigingen om buitenshuis te eten aannemen noch roken tijdens het schooljaar, onder de confraters moet de beste verstandhouding heersen. Mgr. van Bommel commentariëert die punten en vraagt dat de studenten slechts in uitzonderlijke gevallen en dan zonder te gaan zitten een bezoek aan de leraren op hun kamer zouden brengen, dat vooral in de hoogste klassen de studenten moeten gevormd worden om in het publiek te lezen en voor te dragen, de vorming tot de gewijde welsprekendheid noemt hij „la vraie gymnastique ecclésiastique".

De brief aan de directeur bevat wenken van praktische aard voor de studenten: „Nous leur recommandons de nouveau, mais particulierement à ceux qui ne viennent que d'arriver, la tempérance les trois premières semaines, nous les prémunissons contre l'excès d'appétit que le bon air de Rolduc leur fera éprouver, mais qui est funeste, dans ce nouveau genre de vie sédentaire, à ceux qui l'écoutent trop, et surchargent tous les jours un peu leur estomac . . . N'oubliez pas de proclamer: 1° que désormais les bourses s'accorderont de préférence à ceux qui ont fait les premières classes à Rolduc et qui en auront besoin, 2° qu'elles s'accorderont très rarement aux élèves des deux premières classes, 3° qu'elles devront s'accorder tous les ans c.à.d. que ceux qui en sont nantis devront mériter de les conserver en entier ou en partie."

II. Uitbreiding en halve vernieuwing (1833—1837).

In maart 1833 doet zich een moeilijkheid voor, alle Belgen worden voor het leger op-

[27]) Brief van 12 juli 1832.

[28]) Schriftelijke examens.

[29]) Ongedagtekende brief, waarschijnlijk einde juli 1832.

[30]) *Seminarii Leodiensis sectio altera. Exercitationum ordo, exeunte anno scholari 1831-1832,* 8 blz.

[31]) Het klein-seminarie van Sint-Truiden bezit een exemplaar van dit reglement.

geroepen [32]), vrijstelling is slechts voor de studenten in de godgeleerdheid voorzien. Mgr. van Bommel beslist dan, de studenten der hogere klassen van Rolduc, die in aanmerking komen voor de dienst, als dusdanig te doen registreren, omdat het godsdienstonderricht in die klassen werkelijk als theologie bestempeld mag worden. Het moet voortaan als „cour théologique de religion dogmatique et polémique" betiteld worden, met *polémique* is de apologetica bedoeld. Om die lessen nog te versterken en er speciaal te geven aan de studenten die de toog reeds dragen, krijgt het lerarenkorps een elfde man bij: Arnoldus Pieter Tits, geboren te Aalst bij Sint-Truiden op 14 september 1807 [33]), priester gewijd te Luik op 12 augustus 1832, sedertdien onderpastoor te Visé. Mgr. van Bommel schrijft over hem: „Je crois qu'étant foncièrement bon enfant, et d'un excellent caractère, il se laissera facilement façonner à cette solide et tendre piété par vous tous" [34]). Bernard Antoon Pothast, die hem later als student zal kennen, zal inderdaad getuigen: „Il est bon, doux, cause à la place avec les élèves" [35]). Zijn biograaf zal van hem zeggen: „Sa parole n'était pas brillante, elle n'avait pas même ordinairement cette noble mais sévère élégance qui charme sans distraire, mais elle était facile, abondante et animée" [36]).

Tijdens de vakantie op Paasdinsdag, 9 april, houdt Mgr. van Bommel een bijzondere wijding *(extra tempora)* in zijn privékapel en verheft Lonay en Renardy tot het priesterschap. Bij het einde van het schooljaar hadden ditmaal de examina op plechtige wijze plaats volgens een gedrukt programma der onderwezen vakken, van 17 tot 20 augustus. Op 21 augustus vond in de kerk van Rolduc een grootse wijdingsplechtigheid plaats: Mgr. van Bommel gaf de kruinschering aan 46 kandidaten die de wijsgerige studies hadden beëindigd, onder meer aan de latere leraren van Rolduc: Petrus Franciscus Coumans, geboren te Weert op 16 oktober 1813 [37]), Christiaan Antoon Heuvels, geboren te Maastricht op 12 april 1816 [38]); Jan Lambert Knuts, geboren te Herck-St-Lambert op 28 augustus 1811 [39]); Lambert Willem Vanderrijst, geboren te Tongeren op 10 februari 1814; de drie eersten hadden twee jaar, de laatste slechts één jaar wijsbegeerte gestudeerd. Ludovicus Hubertus Rutten, de latere stichter der Broeders van Maastricht, ontving ook na twee jaar filosofie de kruinschering [40]); de leraren Demal en Nyssen werden diaken, Léré priester gewijd.

Een nieuwe leraar bezette bij het begin van het schooljaar 1833—1834 de leerstoel der retorica. Augustus Bellefroid had de wens te kennen gegeven, zich aan een meer aktief apostolaat te wijden. Gedurende vier jaar zal hij preken te Luik en elders, tot hij op 8 december 1837 te Drongen in het noviciaat der Jezuïeten zal opgenomen worden, hij zal als overste van het klooster te Verviers sterven op 20 oktober 1847 [41]). Hij werd te Rolduc vervangen door zijn oudere broer Henricus Lodewijk Matheus, geboren

---

[32]) Tot in 1839 bleef het Belgische leger op oorlogssterkte, d.w.z. 80.000 man, zoals de wet van 30 december 1831 het bepaalde, en dat op een bevolking van slechts 3½ millioen.

[33]) Zoon van Joris Tits en Anna Verbois. Hij volgde de humaniora op het college te Sint-Truiden van 1820 tot juni 1825, toen het college door de regering gesloten werd; studeerde dan op eigen gelegenheid de wijsbegeerte, ging in 1828 bij pastoor Smets van Tilleux met nog andere jongemannen theologische lessen volgen en bood zich in het seminarie van Luik aan bij de heropening in maart 1830. — De tekst van de Franse lijkrede door P. de Ram in Annuaire de l'université catholique de Louvain, XVI, 1852, 171-194; de lijst van zijn werken in *Bibliographie académique,* Leuven, 1884, 123.

[34]) Ongedagtekende brief.

[35]) La place = de speelplaats. *Autobiographie* van Pothast (handschrift in het archief van Rolduc), 28.

[36]) N. Lafôret, *La vie et les travaux d'Arnold Tits,* Brussel, 1853 (met portret), 26-27. De geboortedatum op blz. 5 aangegeven is onjuist.

[37]) Zoon van Petrus Coumans en Elisabeth Nies.

[38]) Zoon van Gaspar Heuvels en Maria Collard.

[39]) Zoon van Lambertus Knuts en Maria Agnes Jans.

[40]) Cfr. *Uit de herinneringen van Mgr. L. H. Rutten,* in Publications de la Société historique et archéologique dans le Limbourg à Maestricht, LX, 1924, 43.

[41]) Drongen (Truncinium), Oude Abdij, *Album novitiorum, 1832-1842,* 125: „Ego Augustus Bellefroid ... vitae melioris flagrans desiderio, ad Societatem Iesu aspiravi, in quam a R. P. Petro Van Lil, Praeposito Provinciali Provinciae Belgicae, admissus sum, die vigesima nona octobris anni 1837; ad domum probationis veni die trigesima novembris ejusdem anni. Examinatus fui a

in 1800, priester sedert 1827 [42]), ere-kanunnik [43]) van de Luikse kathedraal sedert 1831, wat elders een moeilijke situatie zou veroorzaakt hebben, maar niet te Rolduc, waar de grootste eenvoud en broederlijkheid onder de confraters heerste. Pothast zal hem beschrijven als: „une taille au dessus de la moyenne, est assez rondelet, a un air grave et distingué, donne toujours, lui seul, aux rhétoriciens le titre de Monsieur, . . . tandis que l'usage le réserve aux philosophes" [44]).

In november 1833 werd de retraite gepredikt door twee Redemptoristen, von Heid, een Duitser, en Bercet, uit Tirol. Die congregatie had een klooster met noviciaat geopend te Sint-Truiden op 24 mei 1833. De retraite was de oorsprong van de roeping van een student uit Rolduc, Frans Mathias Poilvache, die op 29 september 1834 in het noviciaat trad en in geur van heiligheid stierf [45]). Aldus begon Rolduc zijn traditionele rol van niet alleen roepingen aan de seminaries maar ook aan de kloosters te verschaffen.

In februari 1834 werd dank zij de zorgen van Mgr. van Bommel een preekstoel geplaatst in de kerk van Rolduc [46]); de bisschop schrijft ook [47]), dat een zekere Erens zich mag aanbieden voor het subdiaconaat, er is hier sprake van Jan Erens, geboren te Valkenburg op 25 juni 1810 [48]), die te Rolduc de fysica is komen doceren, terwijl hij de theologische lessen van professor Tits volgt. Op 15 juli schrijft Mgr. van Bommel aan Schrijen: „Je donnerai volontiers la Confirmation comme l'année dernière. Item la tonsure, item ordres à ceux de nos Messieurs que vous croirez disposés et qui le désirent, pourvu que vous fassiez tous les préparatifs, examens, titre etc., retraite. J'accorde dispense à qui en a besoin, pour autant que je le puis, *unius anni.*"

Zoals voorzien had op 19 augustus 1834 in de kerk van Rolduc wederom een grote wijdingsplechtigheid plaats: onder de 31 die de kruinschering ontvangen, zijn er twee die later leraar te Rolduc zullen zijn: Lodewijk Mansion, geboren te Hoei op 26 januari 1814 [49]) en Bartholomeus Neyens, geboren te Gerdingen op 12 januari 1810 [50]). Erens ontvangt het diaconaat; Demal en Nyssen het priesterschap, alsook een zekere Pieter Mommen, afkomstig uit Aken, die te Luik aan het groot-seminarie gestudeerd had en er na de grote vakantie professor wordt.

Ubaghs vertrekt als hoogleraar naar de katholieke universiteit welke te Mechelen op 4 november geopend, maar het jaar daarna naar Leuven overgeplaatst wordt. Hij werd bevorderd tot ere-kanunnik van Luik in 1837 en tot doctor in de godgeleerdheid in 1839. Sommige van zijn leerstellingen werden reeds in 1843 door het H. Officie afgekeurd, een positieve veroordeling volgde in 1861, Ubaghs

---

R. P. Carolo Franckeville, Rectore domus Probationis Trunciniensis, juxta examen generale Societatis Iesu et diplomata Apostolica Pauli III et Pii VII; constitutionesque servare desidero, et nominatim quae ad obedientiae et animi promptitudinem ubique et quavis in re pertinent . . . Ita actum est Truncinii, in domo Probationis Societatis Iesu, die octava Decembris anni Domini 1837". Hij deed zijn geloften op 12 december 1839 in het Jezuïetencollege te Namen en bleef daar tot in 1841, wanneer wij hem als socius van de novicenmeester te Drongen terugzien, in 1841-1842 verblijft hij in het klooster te Bergen, in 1844-1845 in het Jezuïetencollege te Brussel, in 1846-1847 in het klooster te Verviers.

[42]) Hij studeerde ook de humaniora en de wijsbegeerte onder leiding van zijn oom, kanunnik Jacobus Lodewijk Bellefroid. A. Pirenne, *Notice sur M. le Chanoine Bellefroid,* in Journal historique et littéraire, XXVI, 1859-1860, 368-372; Monchamp, *op. cit.,* 26-27.

[43]) In België resideren de titulaire kanunniken in de bisschoppelijke stad en verzorgen er iedere dag het koorgebed in de kathedraal; de ere-kanunniken hebben dezelfde eretekens, maar kunnen elders werkzaam zijn en hebben geen koorverplichting, zij krijgen dus met de benoeming een hoge onderscheiding, terwijl de titulaire kanunniken meestal hun benoeming ontvangen als einde van hun loopbaan.

[44]) *Autobiographie* van Pothast, 21; cfr. ook blz. 25.

[45]) J. Janssen, *François Mathias Poilvache,* in Rolduc's Jaarboek, IV, 1924, 61-67. Volgens H. Mosmans, *Het Redemptoristenklooster te Wittem,* Roermond, 1936, 23, zou professor Dirix er ook aan gedacht hebben Redemptorist te worden, alvorens hij zijn keuze op de Minderbroeders liet vallen.

[46]) Brief van Mgr. van Bommel de dato 3 februari 1834.

[47]) Op 12 februari 1834.

[48]) Zoon van Gerard Erens en Maria Anna Hartmans. Te Luik, op het groot-seminarie studerende, had hij de kruinschering ontvangen op 1 maart en de mindere orden op 12 augustus 1833.

[49]) Zoon van Gabriel Mansion en Deodata Goffart. Bij de opening van Rolduc opgenomen als leerling van de retorica, hij deed dus twee jaar wijsbegeerte.

[50]) Zoon van Leonard Neyens en Gertrudis Weltkens. Wij vermoeden dat Mansion en Neyens hun volledige theologische studies te Rolduc deden.

nam ontslag in 1865, hij stierf te Leuven op 15 februari 1875.

Te Rolduc wordt Ubaghs opgevolgd door Tits, deze krijgt dezelfde staatswedde maar moet er een deel van afstaan om andere leraren te betalen. Jan Michel Gotale arriveert te Rolduc om de theologische lessen van Tits over te nemen. Hij was geboren te Bovigny op 25 oktober 1808, te Luik op 12 augustus 1832 priester gewijd [51]) en tot kapelaan benoemd in de Sint-Nicolaas-parochie te Luik. Dirix was wederom ziek geworden en werd als professor der filosofie vervangen door

Arnold Tits als hoogleraar te Leuven. Gedrukt door Simonau en Toovey te Brussel voor het boek van N. Laforêt, *La vie et les travaux d'Arnold Tits,* uitgegeven te Brussel door Goemaere in 1853. Origineel formaat: 85 × 133 mm.

[51]) Hij had de mindere orden en het subdiaconaat ontvangen op 18 december 1830, het diaconaat op 17 december 1831.

Lonay, waarvan Pothast zal schrijven: „Il chante au ténor et joue des timbales et de la grosse caisse. Il y a quelque chose de distingué dans sa personne et ses manières" [52]). Nyssen gaat van de derde Latijnse naar de poësis over. „Pendant la classe — zo zal Pothast verhalen [53]) — il faisait souvent des contorsions de tête, se cachait la figure dans son livre en disant: diable, diable. Nous entendions cela. Longtemps après, devenu curé, il a été mis dans une maison de santé, souvent la camisole de force au corps".

Peters gaat van de vijfde naar de derde latijnse over, op 27 augustus wordt tot leraar van de vijfde benoemd Albertus Morren, geboren te Peer op 22 februari 1799 [54]), priester gewijd te Mechelen op 26 augustus 1822, onmiddellijk daarna tot sub-regent aan het toen bestaande klein-seminarie te Sint-Truiden benoemd, de laatste dag van 1823 vertrok hij naar Roermond, waar hij als leraar in de klassieke talen optrad bij de opening van het koninklijk college, met Pasen 1828 kreeg hij een borstziekte en trok zich terug bij zijn familie te Peer, waar hij vanaf 27 augustus 1834 de functie van kapelaan waarnam tot aan zijn benoeming te Rolduc. Pothast zegt over Morren: „Il soignait sa santé outre mesure, et avait un paravent contre sa porte. Il était sérieux, peu abordable" [55]).

Mgr van Bommel schrijft aan Schrijen op 22 oktober betreffende Dirix: „Je vous renvoie notre excellent Prof. D. qui vient de passer quelques jours chez moi. Il se remet, mais il doit être tenu avec une grande sévérité à sa règle que voici: l'exemption du bréviaire, *quoad obligationem,* item des lois du jeûne et de l'abstinence jusqu'à nouvel ordre, que moi-même je me reserve de donner. Point de travail fixe ni théologique, ni philosophique, ni littéraire, mais de temps à autre une petite leçon ou une petite instruction, ou une petite exhortation de piété par forme d'amusement, soit que ce soit à ces Messieurs qui enseignent, ou à l'une ou l'autre classe. Très peu parler même aux moments où le silence n'est pas de précepte, mais beaucoup rire aux anges invisibles et visibles de la maison. Se promener souvent, sans fatigue, bien manger, et dormir, dix heures de suite sans se réveiller. Se tenir sous la plus stricte obéissance de Mr le Directeur, représentant la personne même de St François . . ." Uit dit laatste hoort men, dat Dirix nog steeds in het klooster wil treden en aan de in België herrezen orde der Minderbroeders denkt, sedert 3 december 1833 is hun klooster in Sint-Truiden heropend. Op 13 december herhaalt Mgr. van Bommel aan Schrijen op humoristische toon: „Je vous prie de surveiller toujours comme un très mauvais gamin ce Professeur Dirix, j'apprends qu'il n'est guère plus sage qu'avant les vacances lorsque je suis venu le redresser *ex plenissima potestate nostra ordinaria et extraordinaria.* Il faut de temps en temps le citer et le faire comparaître devant votre conseil, et charger Mr le chanoine official [56]) d'instruire la cause. Il ne faut pas abandonner ainsi cet homme à lui même. Vous savez qu'à son passage par ici, il méditait le joli coup de se pendre par le milieu du corps à une corde [57]), or ça Messieurs, il faut être fort pour faire pareille opération: qu'il produise des certificats de capacité dûment visés et conditionnés par qui de droit!"

Uit de brieven van de bisschop vernemen we in februari 1835 [58]), dat het doksaal in orde gebracht wordt en dat er een orgel gaat geplaatst worden, en in maart dat er al een hele reeks Rolduciens op het groot-seminarie zitten: „J'ai examiné hier et admis au sous-

[52]) *Autobiographie,* 28

[53]) *Ibid.,* 20.

[54]) Enige zoon uit het tweede huwelijk van Jan Jacob Morren met Maria Elisabeth Schrijen (cfr. *supra,* noot 6). Hij studeerde de humaniora eerst aan het Latijns college te Meerhout, daarna aan het klein-seminarie te Luik, de filosofie en theologie aan het groot-seminarie aldaar. De gegevens over hem hebben wij geput uit zijn talrijke eigenhandig geschreven nota's over zijn familie, welke in de pastorie te Peer berusten. Albert Morren meende zelf dat zijn familie verwant was met de — thans heilige — Thomas Morus uit Engeland.

[55]) *Autobiographie,* 27. Ten onrechte geeft Pothast hem de voornaam Arnaud.

[56]) Kanunnik Bellefroid, die als officiaal, d.w.z. kerkelijk rechter tegen Dirix zou moeten optreden!

[57]) Het Sint-Franciscuskoord: minderbroeder worden.

[58]) Brief van 12 februari.

diaconat le cours de Bosard, ils ont tous bien satisfait en général et quelques-uns en particulier entre autres: Bosard lui-même, Theunissen, Foppet etc., et tous ont bonne mine, mine de vocation à l'épreuve. Comme cela doit vous encourager. Encore un peu et tout Liège sera peuplé de Rolduciens" [59]).

Met de Paasvakantie verlaat Dirix Rolduc, hij treedt in het noviciaat der Franciscanen te Sint-Truiden op 26 april 1835, reeds tijdens zijn noviciaat wordt hij belast met lessen in wijsbegeerte en godgeleerdheid aan de fraters, hij wordt op 11 april 1840 gardiaan te Sint-Truiden en op 2 augustus 1842 eerste provinciaal van de Belgische provincie, maar sterft op 5 maart 1844.

Op 30 april 1835 kondigt Mgr. van Bommel een bezoek van meerdere dagen te Rolduc aan, waarvan hij zelf de dagorde vaststelt: „Je vous annonce mon arrivée chez vous (sans solennité) venant de Bruckhausen, le 6 juin au soir. Le lendemain, grand jour de la Pentecôte, je communierai la jeunesse à ma messe basse et confirmerai après cette messe ceux qui se présenteront, mais des élèves seulement ou gens de la maison. Après mon déjeuner, j'assisterai pontificalement à la grand Messe, Vêpres à 4 h. Le 2d jour de pentecôte je célébrerai pontificalement et vous pourrez inviter M.M. le doyen et le Curé d'Afden à faire archidiacres. J'espère que les orgues iront, il le faut. L'église pourra être ouverte au public. Le soir grand salut à 5 h. Le 3e jour vous inviterez à diner tous les Curés du Canton de Kerkrade (en mon nom). Cette réunion sera uniquement d'ecclésiastiques. C'est le 3e jour que je visiterai la maison en détail, église, classes, dortoirs, cuisine, cave et grenier. Je passerai tout en revue. Faites-en un programme d'avance."

Mgr. van Bommel wijdt Erens tot priester te Luik op 16 augustus en komt dan weer naar Rolduc om een deel van de examens op 18 en 19 augustus bij te wonen en de prijsuitdeling op 20 augustus voor te zitten. Die dag zullen enkele geestelijken en de burgemeester in zijn privé-appartementen het middagmaal gebruiken, de bisschop wenst niet meer een groot diner met leken, en zelfs dames, zoals het de vorige jaren gebeurd was, want dat gaf aanleiding tot protocollaire moeilijkheden.

Sedert het begin van het schooljaar 1835—1836 werden enkele taallessen waargenomen door Eugeen Linden, te Malmedy op 4 december 1813 geboren, bij de opening van Rolduc ingeschreven als student in de wijsbegeerte, en die er misschien ook theologische studies deed. Mgr. van Bommel dringt er op aan, dat te Rolduc zoveel mogelijk studenten twee jaar wijsbegeerte zouden studeren, slechts twaalf zullen zich met één jaar mogen tevreden stellen. Om het tweede jaar interessanter te maken zal er een inleiding tot de H. Schrift en christelijke archeologie gegeven worden, terwijl de traktaten *de conscientia* en *de legibus* ook van theologisch standpunt zullen uitgelegd worden, zodat zij in het groot-seminarie nog amper hoeven gestudeerd te worden [60]). Mgr. van Bommel voelt het terecht als onaangenaam, dat in de theologische cursus sommige onderwerpen herhaald worden, die reeds in de wijsbegeerte op een andere manier werden besproken. Ook zullen er gedurende de studie der filosofie publieke disputen moeten plaats hebben, onder leiding van professor Tits, die zichzelf — volgens de bisschop — nog veel meer in de dialectiek en welsprekendheid moet oefenen [61]). Frans Jozef Andries Klausener, geboren te Borcette (Burtscheid) op 16 juli 1815, die de wijsbegeerte beëindigd heeft, wordt ineens naar de theologische faculteit van Leuven gestuurd [62]).

In zijn nieuwjaarsbrief van 1836 aan directeur en leraren dringt Mgr. van Bommel aan op het stipt navolgen van het reglement, dat door allen vrijwillig was aangenomen: „Mon-

[59]) Brief van 20 maart.

[60]) Brief van 23 oktober 1835.

[61]) Brieven van 5 november 1835 en 6 januari 1836.

[62]) Brief van 4 december 1835. — Heuvels en Knuts schijnen twee jaar theologische studies te Rolduc gedaan te hebben, treden te Luik in het groot-seminarie op 1 oktober 1835, ontvangen de mindere orden en het subdiaconaat op 19 december 1835. Klausener ontvangt de kruinschering, de mindere orden en het subdiaconaat te Luik op 6 augustus 1836.

sieur le Directeur doit . . . voir s'il est observé en tous points, et y ramener ceux qui par oubli par distraction ou autrement s'en seraient écartés", te gemakkelijk wordt de toestemming om van het reglement af te wijken door de oudere leraren gepresumeerd, zonder ze aan de directeur te vragen. In een aparte brief aan de directeur spreekt hij over de ziekte van regent Roersch, het is Josephus Benedictus Roersch, geboren te Roermond op 30 december 1801, priester sedert 1825, kapelaan te Stein en in 1829 te Roermond, in 1832 rector van de Munsterkerk aldaar. Hij schijnt speciaal naar Rolduc te zijn gekomen om geschiedenis en aardrijkskunde te doceren. Mgr. van Bommel blijft zijn belangstelling voor alle klassen bewaren, hij schrijft aan de directeur op 30 januari 1836: „Je désire que les compositions des trois premiers de chaque classe du mois de février soient écrites toutes sur papier de même format, pour que je puisse les faire brocher et les conserver, afin de comparer année avec année. Il me faut ainsi deux compositions (les grandes) une de février et l'autre de juillet. Et chaque élève doit écrire son nom au haut, avec la date, et sa classe. Outre les 3 premiers *tres viri primi,* il me faut le travail d'un du *medium* arrangé de la même manière".

De bisschop wil te Rolduc ook een kweekschool voor onderwijzers vestigen, een „école normale" zoals men in België zegt. Paulus Dominicus van Laer, geboren te Heijthuizen op 18 oktober 1805, priester gewijd te Luik op 18 december 1830, kapelaan te Cortessem en te Hasselt in 1832, leraar aan het college van Weert op 23 maart 1834, is van Weert naar Rolduc gekomen om de voorbereidende maatregelen te treffen, hij wordt tot directeur van de nieuwe inrichting benoemd, onder de algemene leiding van Schrijen, aan wie van Bommel op 1 mei 1836 schrijft: „Encouragez beaucoup l'excellent Mr van Laer, il y a en lui tout ce qu'il faut pour atteindre le vrai but: il comprend l'oeuvre à fond et les qualités extérieures qui lui manquent encore viendront s'il s'applique constamment à les acquérir". De reeds hoger vermelde Christiaan Heuvels wordt als medehelper aan van Laer toegewezen. Deze ontvangt een wedde van 800 fr. per jaar, Heuvels van 500 fr. De normaalschool wordt ondergebracht in de bijgebouwen aan de zuidzijde van de kerk, er worden slechts kleine wijzigingen in aangebracht [63]).

In een brief van Mgr. van Bommel van 13 juni vinden we mijnheer Mansion vermeld, ook reeds hoger genoemd; hij doceert wiskunde en natuurkunde. Pothast zal hem beschrijven als: „très petit de taille, au point de traîner la chasuble contre les talons" [64]). Heuvels ontvangt het diaconaat te Luik op 6 augustus. De prijsuitdeling heeft plaats op 21 augustus, studenten houden een Latijnse en een Franse redevoering. Buiten de gewone prijzen had Mgr. van Bommel persoonlijke beloningen uitgeloofd tot bekroning van „ouvrages des élèves . . . compositions extraordinaires", d.w.z. bijzondere opstellen die de studenten naar eigen keuze gemaakt hadden [65]). Men bemerkt steeds zijn pogingen om opstel- en voordrachtkunst bij de studenten hoog te houden.

Bij de opening van het schooljaar 1836—1837 zijn er 354 studenten te Rolduc, 31 in de normaalschool [66]), een vijftigtal nieuwe studenten in de humaniora. De jezuïet Jan-Baptist Boone preekt de retraite [67]). Linden en Mansion ontvangen het subdiaconaat te Luik op 21 december 1836, terwijl de reeds vermelde Knuts, die nog op het groot-seminarie is, priester wordt gewijd [68]). Op 29 januari schrijft Mgr. van Bommel aan Schrijen: „Mr Knuts a fait son voeu en mes mains avant de partir. Ménagez-le car il me paraît d'un

---

63) Brief van Mgr. van Bommel van 1 juni 1836. De bisschop noemde die bijgebouwen „ce scandaleux bâtiment", reeds in 1832 (ongedagtekende brief) en 1833 (brief van 17 juli) had hij er over gesproken om ze af te breken en iets nieuws te bouwen, maar het geld ontbrak steeds. Cfr. *Rolduc 1843-1943,* Rolduc, 1948, 95.

64) *Autobiographie,* 21.

65) Brief van Mgr. van Bommel van 25 juli 1836.

66) Brief van Mgr. van Bommel van 4 november, waarin de bisschop vraagt of die 31 in de 354 begrepen zijn. Het antwoord kennen wij niet. Cfr. *Ouverture de l'Ecole normale à Rolduc,* in Journal historique et littéraire, III, 1836-1837, 40, 573.

67) Brief van Mgr. van Bommel van 30 oktober.

68) En niet op 21 december 1835, zoals Pothast schrijft *(Autobiographie,* 27).

caractère ardent à faire le bien". Knuts komt naar Rolduc om door van Laer in de methode van de normaalschool gevormd te worden, want de bisschop denkt er over een dergelijke instelling in het Waals gedeelte van zijn bisdom, te Saint-Roch (Ferrières), op te richten [69]). Na de grote vakantie gaat Kunts inderdaad voor een tijd naar Saint-Roch, maar geeft er de vierde latijnse.

Op 13 augustus 1837 wijdt Mgr. van Bommel te Luik tot diaken Linden en Klausener, welke laatste twee jaar te Leuven colleges in de godgeleerdheid had gevolgd, maar er het normaal te verwerven baccalaureaat niet had behaald en daarom tot leraar te Rolduc benoemd werd om aldaar zijn studies voort te zetten. Op diezelfde dag wordt Heuvels priester gewijd.

Nog meer gewichtige veranderingen hebben te Rolduc plaats. Het gemeentebestuur van Tongeren vraagt aan Mgr. van Bommel een geestelijke aan te wijzen voor de vacante plaats van principaal aan het gemeentelijk college, de bisschop stelt Jan Erens voor, maar in zijn zitting van 26 september verwerpt de gemeenteraad met algemene stemmen, behalve die van de burgemeester, die candidatuur en benoemt Jan Demal, van wie een schrijven wordt voorgelezen behelzende dat hij zal aannemen, mits de bisschop zijn goedkeuring geeft [70]). Demal is uit de streek, Erens niet, lokale invloeden hebben zich dus hier doen gelden. De bisschop stemt toe en wijst Erens aan als principaal van het college van Weert, waar het directeurschap ook juist vacant is. Schrijen en Erens voeren te Weert belangrijke besprekingen met het gevolg dat het stedelijk college praktisch een bisschoppelijke inrichting wordt [71]). Erens zal als leraar in wiskunde en fysica te Rolduc terugkeren in augustus 1844, pastoor worden te Jabeek in 1846 en te Nederweert in 1852, alwaar hij zal sterven op 24 december 1879.

Demal, ere-kanunnik van Luik in 1862, zal eervol ontslag te Tongeren nemen in juli 1876 [72]) en sterven op 18 april 1878. Te Rolduc werd hij in de vierde latijnse door Morren vervangen en een nieuwe kracht, de reeds hoger vermelde Neyens, trad in de vijfde op. Pothast zal enkele voorbeelden neerschrijven van het slechte Frans, dat door de laatste gesproken werd: „A la méditation: Il faut que je m'en aille, car si je m'en aille pas . . . Parlons d'un grand chien, c'était quelqu'un . . . Ou telle autre gaucherie: Mon enfant, pourquoi êtes-vous triste? C'est que mon grand-père vient de mourir. Ah! C'est bien . . ." [73]).

Joannes Henricus van Oyen, geboren te Helden op 8 september 1816, bij de opening van Rolduc in de vierde latijnse aangenomen, Joannes Jacobus Herman, geboren te Wandre op 24 februari 1816, te Rolduc in 1832 in de derde ingeschreven, Mathias Theunis geboren te Koersel op 14 december 1815, in 1833 te Rolduc in de poësis aangenomen, en Petrus Antonius Smeets of Smidts, geboren te Weert op 11 december 1815 [74]), schijnen hun filosofische studies te Rolduc in augustus 1837 beëindigd te hebben, zij blijven er om bij het aanstaande schooljaar enkele lessen waar te nemen, terwijl zij zelf theologische lessen zullen ontvangen. Van Oyen vervangt Erens in het onderwijs van de fysica en de wiskunde;

---

[69]) Brieven van 4 november en 7 december 1836. Knuts had het diaconaat ontvangen op 6 augustus 1836.

[70]) *Gemeenteraadsverslagen van Sint-Truiden* (handschrift), deel IV, fol. 44.

[71]) C. Sloots, *Haga Mariana,* Weert, 1948, 111-113.

[72]) *Ibid.,* deel XIV, fol. 119, zitting van 1 augustus 1876: „Mr le chanoine Demal après une carrière de près de 45 années a offert à Mgr. l'Evêque la démission de ses fonctions de directeur, se fondant sur son âge avancé et l'état précaire de sa santé occasionné par de nombreux et rudes travaux, démission qui a été acceptée. Pendant tout le temps que la direction lui a été conférée il n'a pas cessé de se distinguer par une aptitude hors ligne, par un zèle infatigable, par un dévouement sans bornes et par un désintéressement qui ne s'est jamais démenti. Il et incontestable qu'il a rendu les plus grands services à la jeunesse studieuse et que de ce chef il s'est acquis les plus justes titres à la reconnaissance générale . . ." Demal tekende op 14 november 1855 een artikel: *Quelques mots sur l'étude du grec dans nos écoles moyennes,* dat verscheen in Journal historique et littéraire, XXII, 1855-1856, 484-488, en een ander op 8 mei 1860: *Les Humanités,* ibid., XXVII, 1860-1861, 72-82.

[73]) *Autobiographie,* 22. Neyens had de mindere orden en het subdiaconaat te Luik op 13 augustus 1837 ontvangen.

[74]) Respectievelijk zonen van Pieter van Oyen en Antonia Jozefa Cremers, van Adrianus Herman en Maria Bayard, van Joannes Theunis en Maria Bleux, van Pieter Leonard Smeets en Maria Gertrudis Leur.

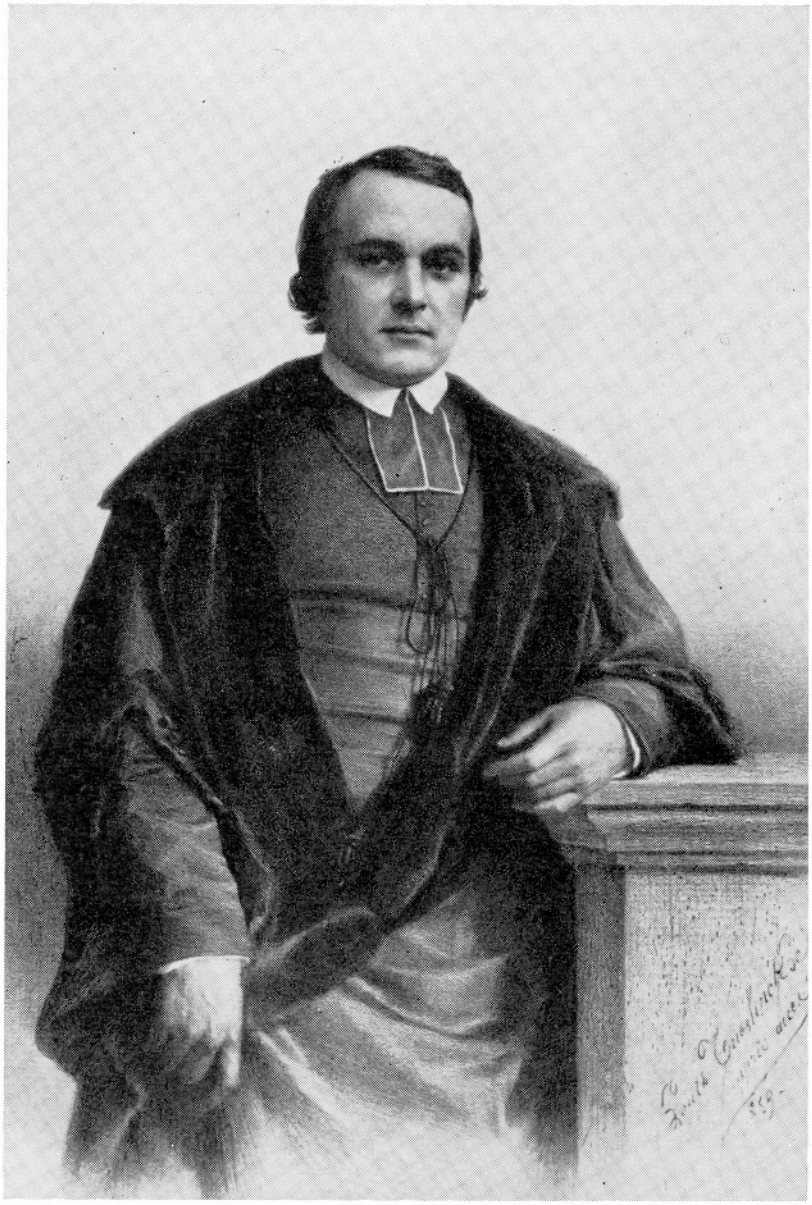

Joannes van Oyen als hoogleraar te Leuven. Getekend en gelithografeerd door Louis Tuerlinckx, gedrukt door Simonau en Toovey te Brussel. Origineel formaat: 315 × 428 mm. Tuerlinckx, geboren te Mechelen op 31 december 1820, gestorven te Elsene op 21 maart 1894, heeft talrijke portretten van geestelijke waardigheidsbekleders uitgevoerd.

Pothast schrijft over hem: „Il était doux, calme, ne causait guère à table", en over Herman: „Il est réservé, peu communicatif" [75]).

Het volledig beeld van het lerarenkorps van Rolduc bij het begin van het schooljaar 1837—1838 is dus het volgende (wij cursiveren de namen van de vijf die er sedert de

[75]) *Autobiographie,* 21 en 25. De tekst der lijkrede van v. Oyen door P. de Ram, in Annuaire de l'université de Louvain, XXIII, 1859, 193-225; de lijst van zijn werken in *Bibliographie académique,* Leuven, 1884, 250-251; cfr. Monchamp, *op. cit.,* 50-52.

stichting zijn) [76]): *Schrijen,* directeur, en *Renardy,* provisor; Tits en *Lonay,* leraren in de wijsbegeerte; Gotale, geeft theologische lessen aan de collega's die nog geen priester zijn en ook godsdienst aan de studenten; Bellefroid, *Nyssen, Peters,* Morren, Neyens, Léré, klasseleraren in de humaniora; Roersch, Herman, Linden, Smidts, Theunis, leraren in de moderne talen, de geschiedenis en de aardrijkskunde, slechts Roersch is priester; Klausener, Mansion, van Oyen, leraren in de wiskunde en natuurkunde, nog geen priester; van Laer en Heuvels, aan de normaalschool. Er zijn 360 studenten, plus 42 in de normaalschool. De aanwezigheid van niet-priesters behoudt de traditionele geest van Rolduc. Met het afstaan van Demal en Erens begint Rolduc ook zijn rol als „foerier" van de andere onderwijsinstellingen van het bisdom.

III. Verwikkelingen (1838-1841).

Mansion wordt diaken en Linden priester gewijd op 10 maart 1838. Met de grote vakantie gaat hij als professor van de retorica en prefect der studiën over naar het Maria-Theresia College van Herve, dat op 15 oktober heropend wordt. Hij zal, professor van de retorica blijvend, directeur worden in 1853, in 1859 de wijsbegeerte doceren te Sint-Truiden en vanaf 1862 te Luik in de „Ecole normale des humanités", hij sterft in die functie op 27 mei 1875. Te Rolduc werd hij vervangen door Jan-Baptist Janné, geboren te Cortessem op 23 mei 1816, als student in de wijsbegeerte te Rolduc ingeschreven in 1832 [77]), subdiaken sedert 13 augustus 1837.

Er ontstaat een incident met Gotale, hij is het schooljaar met de anderen begonnen, maar wil na korte tijd zijn ontslag nemen, om zich meer aan de studie te kunnen wijden. Mgr. van Bommel reageert op 20 oktober 1838 met een dubbele brief aan Schrijen, de eerste om aan Gotale te tonen, de andere als vertrouwelijk schrijven. In de eerste zegt de bisschop: „Mr Gotale doit donc en premier lieu considérer comme une très dangereuse et mauvaise tentation la pensée qui le préoccupe, ma voix ici doit être pour lui la voix de Dieu. Mr Gotale doit ensuite, et il y est tenu en vertu de ses engagemens, suivre vos conseils pour le moment présent, sans s'occuper encore de son avenir, en continuant de remplir ses devoirs dans le cercle de ses attributions en vue de Dieu seul, si momentanément il n'y sent plus aucun goût. Et si après l'année révolue, les mêmes dispositions l'obsèdent encore, j'attache trop de prix à conserver un si bon prêtre pour ne pas prendre alors telles mesures que de besoin afin de concilier les interêts de la maison avec les siens propres. Toute autre marche ne peut être que l'indication de l'homme ennemi, et je n'y souscrirai pas; mon devoir s'y oppose."

Deze tekst is interessant, want hij maakt gewag van de belofte (ses engagements) die een leraar te Rolduc meer dan een gewone priester bindt tegenover zijn overste. In het vertrouwelijk schrijven lezen wij: „Entre nous, cher Directeur, vous voyez de nouveau dans l'exemple que nous avons sous les yeux l'extrême inconvénient de se singulariser, de faire, en communauté, autrement qu'un autre. Quand j'ai appris lors de mon dernier séjour, la manière tout-à-fait contradictoire dont Mr. Gotale s'appliquait aux études, à la lecture des pères et cette espèce d'affectation à dévorer des *infolio,* à s'ennuyer partout où il n'était pas question de science, je me suis dit: il y a là quelque chose qui ne tiendra pas longtemps; tout ce qui est insolite à ce point est dangereux, la tête tourne facilement, lorsqu'on sort du centre commun et qu'on se fait à soi-même son orbite; le trop d'études comme le trop d'exercices de piété s'évanouit souvent, par un secret amour propre qu'on ne sent pas, en une vaine fumée." Gotale neemt aan nog een jaar te Rolduc te blijven.

Op 22 december ontvangen te Luik Herman en Theunis de kruinschering, de mindere or-

---

[76]) P. Viseleur, *Annuaire du clergé catholique du royaume de Belgique pour l'an MDCCCXXXVIII* (volgens de gegevens op 1 oktober 1837), Brussel, 1838, 64-65.

[77]) Hij trad te Luik in het groot seminarie op 1 oktober 1835, ontving de kruinschering op 19 december 1835, de mindere orden op 6 augustus 1836.

den en het subdiaconaat, Klausener het priesterschap. Op dat ogenblik heerst er op Rolduc een soort tyfus, twee studenten vallen als slachtoffer van de ziekte. Mgr. van Bommel schrijft: „Si une telle maladie se bornait à faire deux victimes, ce serait bien encore un miracle dû à la protection de Marie. Je vous conjure d'être toujours plein de courage... J'ai été enchanté de voir nos Messieurs... L'ordination a durée jusque'à midi et 1/2 et a été magnifique." Later schijnt nog een derde student gestorven te zijn [78]). In februari 1839 ligt directeur Schrijen ziek te bed, de bisschop schrijft dan aan professor Lonay [79]), aan kanunnik Bellefroid [80]) of aan het gehele lerarenkorps [81]). Nu komen er internationale moeilijkheden. Op 12 maart uit de bisschop in een brief aan Bellefroid zijn vreugde over het geleidelijke herstel van Schrijen maar tegelijk zijn bekommernis vanwege het verdrag

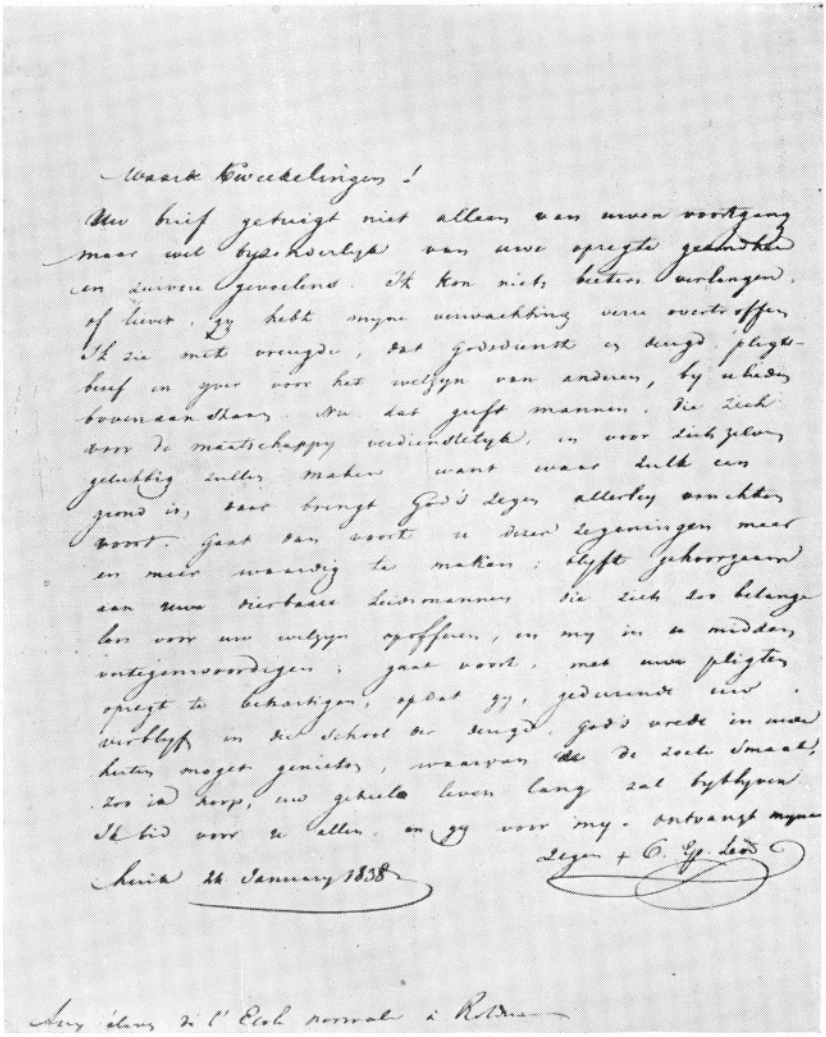
Waarde Kweekelingen!
Uw brief getuigt niet alleen van uwen voortgang maar wel bijzonderlijk van uwe opregte godsdienst en zuiveren gevoelens. Ik kon niets beter verlangen of hoop. Gij hebt mijne verwachting veeg overtroffen. Ik zie met vreugde, dat godsdienst en teugd, plichtbesef en zorg voor het welzijn van anderen, bij u hiden bovenaan staan. Zie dat geeft mannen, die zich voor de maatschappij verdienstelijk, en voor zichzelven gelukkig zullen maken want waar zulk een grond is, daar brengt God's zegen allerley vruchten voort. Gaat dan voort u deze zegeningen meer en meer waardig te maken: blijft gehoorzaam aan uwe vierbaare leidsmannen die zich ten belange ten voor uw welzijn opofferen, en my in te middeln vertegenwoordigen; gaat voort, met uwe plichten opregt te betrachten, opdat gij, jedwaarnt uw verblijf in die School de teugd, Gods vrede in uwe harten mogt genieten, waarvan de de zoete smaak, zoo ied korp, uw geheele leven lang zal blijven. Ik bid voor u allen, en gij voor my. ontvangt mijne zegen + C. J. van Bommel
Heist 24 January 1838
Aux élèves de l'Ecole normale à Rolduc

Brief van Mgr. van Bommel aan de leerlingen van de Ecole normale, geschreven op 24 januari 1838. De enige Nederlandse brief in de correspondentie met Rolduc.

[78]) Brief van 28 december 1838.
[79]) Brief van 1 maart 1839.
[80]) Brieven van 4 en 12 maart 1839.
[81]) Brieven van 2 en 6 maart 1839.

dat aan Nederland een deel van Limburg zal afstaan en te Brussel in de Kamer in behandeling is: „. . . endurer ce que la main de Dieu semble nous préparer de peines et de chagrins . . Ne raisonnons pas sur les effets d'une dissolution éventuelle et momentanée d'après les idées ordinaires appliquées à des circonstances ordinaires . . . il y a pour des circonstances extraordinaires des grâces de moment . . ." [82]). Mgr. van Bommel voorziet dus de mogelijke sluiting van Rolduc. Het verdrag wordt op 19 april getekend.

Op 11 augustus ontvangen te Luik Smidts en van Oyen de kruinschering, de mindere orden en het subdiaconaat, Herman en Theunis het diaconaat, Janné en Neyens het priesterschap. Schrijen wordt tot ere-kanunnik van de Luikse kathedraal bevorderd. Met de zomervakantie krijgt Gotale een rustige plaats als coadjutor te Lierneux. Hij studeert de Apocalyps, geeft ook aan verschillende jongens uit de plaats of uit de omtrek de eerste lessen, die het hen mogelijk maken naar een college of klein-seminarie te gaan. In maart 1852 neemt zijn pastoor ontslag en Gotale volgt hem op, hij laat grote herstellingswerken aan de kerk uitvoeren, treedt af in 1882. Hij verblijft dan eerst te Odeigne, maar in 1889 wordt zijn neef pastoor te Lierneux en gaat hij bij deze inwonen, hij sterft op 2 april 1892 [83]). Ook Roersch verlaat Rolduc, hij is benoemd tot pastoor te Beek, hij zal gepromoveerd worden tot deken van Sittard in 1848, tot ere-kanunnik van Roermond in 1863, en sterven op 3 januari 1874. En Heuvels wordt tot directeur van het stadscollege van Venlo gekozen [84]). Daar neemt hij ontslag op 1 maart 1844 [85]), wordt dan kapelaan te Margraten, directeur van het stadscollege te Roermond op 13 mei 1848, blijft daar tot juli 1851, wordt dan pastoor te Borgharen en te Amby, waar hij op 25 oktober 1869 geïnstalleerd wordt, in augustus 1888 wordt hij door kardinaal Lavigerie tot ere-kanunnik van Carthago benoemd [86]), hij sterft op 18 januari 1891. Als nieuwe leerkrachten komen te Rolduc aan: Lambertus Willem Vander-

[82]) Brief van 12 maart 1839 aan kanunnik Bellefroid.

[83]) Getuigenis van de E. H. Celestinus Guillaume (in handschrift): „Monsieur l'abbé Gotale fut de tous les prêtres que nous avons connus, le plus ascète. Il aimait la solitude, jeûnait plusieurs fois par semaine. Il était simple, charitable, éclairé, animé d'une foi vive. Toute sa vie il étudia avec passion. A l'époque où nous l'avons rencontré, il faisait de l'Apocalypse l'objet de ses investigations. L'Ecriture Sainte et la théologie avaient été par lui approfondies grâce à un travail long et suivi qu'il sut mener de front avec l'accomplissement des diverses charges dont il fut pourvu. Lierneux lui doit ses écoles catholiques du moins en partie, et l'embellissement de son église. Quantité d'élèves, la plupart devenus prêtres de Lierneux et des environs, du Grand-Duché, débutèrent chez lui, soit au temps de son vicariat, soit sous son pastorat, notamment tel grand-ducal devenu dans la suite doyen en Amérique." Cfr. ook C. Pierard, *Lierneux. Histoire de son église,* Luik, 1949, 54.

[84]) De onderhandelingen tussen het gemeentebestuur van Venlo en Mgr. van Bommel waren natuurlijk reeds vroeger begonnen. Ziehier het besluit van de Gemeenteraad van Venlo in de vergadering van 14 oktober genomen: „De Raad Overwegende dat door het demissioneren van den onderwyzer Hueber, by de hoogere stadsschool alhier, het dringend noodzakelyk geworden is om in de vervulling dezer vacature te voorzien, heeft goedgevonden en verstaan: als Regent met den rang van Directeur by de Stads hoogere School alhier, te benoemen den Eerwaarden Heer Heuvels, Roomsch Catholyk Priester, tot dus verre Directeur der normale school te Rolduc, om onmiddelyk in functie te treden. Voorts de Jaarwedde van voornoemden Directeur vast te stellen en te bepalen op vyftien honderd francs. En zal van deze benoeming onmiddelyk kennis worden gegeven aan hunne Excelentien Heeren Commissarissen des Konings te Maastricht". (Oud archief Venlo, doss. nr. 1 / B, Raadsnotulen en Besluiten, 1830-1850. — Welwillend medegedeeld door archivaris W. Hendriks.)

[85]) *Schrijven van Burgemeester en Schepenen van Venlo aan de Heer Heuvels:* „Venlo 20 Januari 1844. Wy hebben de Eer UwelEerw. te berichten dat de inhoud Uwer missieve van 30 December j.l. waarby UwEerw. te kennen geeft, dat na afloop van het eerste half Schooljaar 1843-1844 UEerw. den post als Directeur van het stads collegie zal nederleggen, door ons aan den Stedelyken raad is medegedeeld. Dat de Stedelyke Regering onder dankbetuiging voor de bewezen diensten deze, door UEerw. gegevene demissie heeft aangenomen, en UwelEerw. als dan eervol uit de voorschreven betrekking ontslaat. Wy verzoeken UwEerw. de verzekering onzer hoogachting wel te willen aanvaarden. Burgemeester en Schepenen der Stad Venlo (get.) P. L. de Lom de Berg. Ter ordonnentie van derzelve (get.) de Secretaris Gallot." (Oud Archief Venlo, doss. No 257, Berichten van den Magistraat, 1812-1850, Reg. nr. 73, Brief nr. 2717. — Welwillend door de heer W. Hendriks, archivaris, medegedeeld.)

[86]) Hij had op 8 augustus 1887 zijn gouden priesterjubileum gevierd, kardinaal Lavigerie, die toen per toeval te Maastricht vertoefde, was het feest onverwachts komen bijwonen. De Limburger Koerier van 11 augustus 1887 verhaalt onder meer: „Toen de Kardinaal, die groote Prins der Kerk, voor den grijzen jubilaris op de knieën viel en hem zijn zegen vroeg, kon niemand zijn tranen weerhouden. Te vergeefs weigerde de jubilaris, de Kardinaal riep uit: Non dimittam te nisi benedixeris mihi. Ik laat U niet los voordat gij mij gezegend hebt. Thans kon de jubilaris niet meer weigeren en hij strekte zijne zegenende handen uit over den grooten Prins der Kerk".

rijst, reeds hoger vermeld, priester gewijd te Luik op 13 augustus 1837 [87]), baccalaureus — na twee jaar studie — in het kerkelijk recht

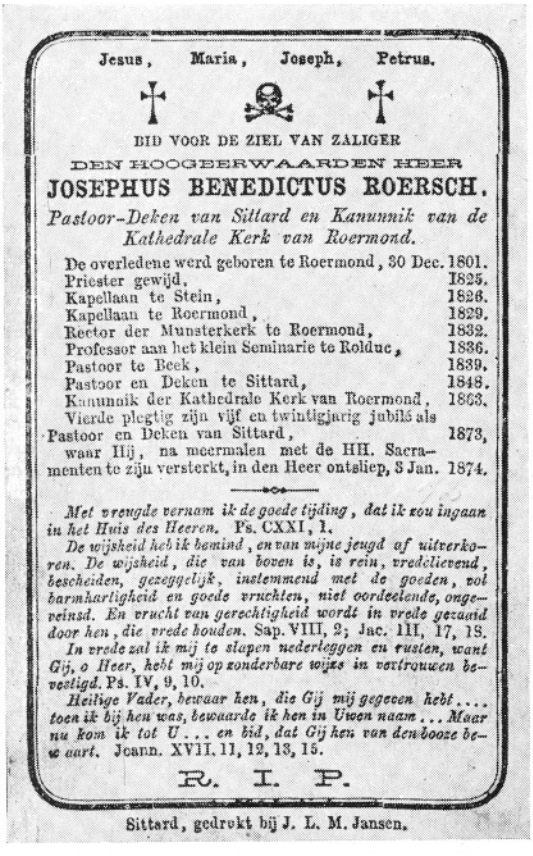

Jesus, Maria, Joseph, Petrus.

BID VOOR DE ZIEL VAN ZALIGER

DEN HOOGEERWAARDEN HEER

JOSEPHUS BENEDICTUS ROERSCH.

Pastoor-Deken van Sittard en Kanunnik van de Kathedrale Kerk van Roermond.

De overledene werd geboren te Roermond, 30 Dec. 1801.
Priester gewijd, 1825.
Kapellaan te Stein, 1826.
Kapellaan te Roermond, 1829.
Rector der Munsterkerk te Roermond, 1832.
Professor aan het klein Seminarie te Rolduc, 1836.
Pastoor te Beek, 1839.
Pastoor en Deken te Sittard, 1848.
Kanunnik der Kathedrale Kerk van Roermond, 1863.
Vierde plegtig zijn vijf en twintigjarig jubilé als Pastoor en Deken van Sittard, 1873,
waar Hij, na meermalen met de HH. Sacramenten te zijn versterkt, in den Heer ontsliep, 3 Jan. 1874.

Met vreugde vernam ik de goede tijding, dat ik zou ingaan in het Huis des Heeren. Ps. CXXI, 1.

De wijsheid heb ik bemind, en van mijne jeugd af uitverkoren. De wijsheid, die van boven is, is rein, vredelievend, bescheiden, gezeggelijk, instemmend met de goeden, vol barmhartigheid en goede vruchten, niet oordeelende, ongeveinsd. En vrucht van gerechtigheid wordt in vrede gezaaid door hen, die vrede houden. Sap. VIII, 2; Jac. III, 17, 18.

In vrede zal ik mij te slapen nederleggen en rusten, want Gij, o Heer, hebt mij op zonderbare wijze in vertrouwen bevestigd. Ps. IV, 9, 10.

Heilige Vader, bewaar hen, die Gij mij gegeven hebt.... toen ik bij hen was, bewaarde ik hen in Uwen naam... Maar nu kom ik tot U... en bid, dat Gij hen van den booze bewaart. Joann. XVII, 11, 12, 13, 15.

R. I. P.

Sittard, gedrukt bij J. L. M. Jansen.

Achterzijde van het bidprentje van Jozef Roersch.

op 30 juli 1839, en waarschijnlijk de reeds vermelde Coumans, priester gewijd te Luik op 21 december 1836 [88]). August Meyers [89]), geboren te Maastricht op 4 september 1816, die te Rolduc zelf zijn theologische studies doet, schijnt daar ook te doceren.

De stipte onderhouding van de regel voor de leraren schijnt te Rolduc te verzwakken. Pothast die vanaf het schooljaar 1839—1840 aldaar studeert, zal later aangaande het verbod van het roken noteren: „A l'Ecole normale, Mr van Laer fumait à son aise" en „Mr Lonay, s'il fumait à sa chambre No 12, poussait la fumée dans son poêle" [90]). Op 16 augustus 1840 ontvangen Herman en Theunis het priesterschap, Smidts en van Oyen het diaconaat, Meyers de kruinschering en de mindere orden.

Tijdens het schooljaar 1839—1840 vervangt Mr Knuts van Laer, wanneer deze ziek wordt, als directeur van de normaalschool [91]), maar in oktober 1840 gaat hij voorgoed terug naar Saint-Roch. Mgr. van Bommel schrijft aan directeur Schrijen op 9 oktober: „St Roch a un très grand besoin de renfort. Entre nous soit dit, cette maison est très faible quant aux études, et plus d'un régent pourrait être remplacé avec avantage . . . Mr Knuts y ferait par conséquent beaucoup de bien". Hij zal er directeur van de normaalschool worden in 1844 en tevens de leiding krijgen van de humaniora in 1853, in 1859 worden de twee functies gescheiden en behoudt Knuts slechts de afdeling klein-seminarie, in 1862 wordt hij ere-kanunnik, het jaar daarna verlaat hij Saint-Roch om diocesaan schoolinspecteur te worden, hij sterft te Luik op 9 december 1881.

Tijdens het schooljaar 1840—1841 wordt de retorica gesplitst in „rhétorique supérieure" en „inférieure". Een nieuwe leerkracht is te Rolduc aangekomen: Jacobus Antonius Henrotay, geboren op 9 september 1813 te Petit-Rechain, als student in de wijsbegeerte te Rolduc bij de opening van 1831 ingeschreven [92]), priester op 6 augustus 1836, baccalaureus in de godgeleerdheid te Leuven op 5 april 1838, dan begonnen met de licentiaatsstudie, maar hij schijnt nooit het examen, tot die graad vereist, gedaan te hebben.

In 1840 was Jan Augustinus Paredis, geboren te Bree op 28 mei 1795, pastoor-deken van Roermond, tot apostolisch administrator

[87]) Hij trad te Luik in het groot-seminarie op 1 oktober 1834, ontving de mindere orden op 1 mei 1835; subdiaken op 6 augustus 1836, diaken op 21 december 1836.

[88]) Hij trad te Luik in het groot-seminarie op 3 oktober 1833, ontving de mindere orden op 13 augustus 1834, het subdiaconaat op 16 augustus 1835, het diaconaat op 6 augustus 1836.

[89]) Ingeschreven in het geboorteregister onder de namen Petrus Augustus Hubertus, zoon van Bernard Meyers en Maria Agnes Hoeberechts.

[90]) *Autobiographie,* 20.

[91]) *Ibid.,* 27.

[92]) Trad te Luik in het groot-seminarie op 3 oktober 1833, subdiaken op 16 augustus en diaken op 19 december 1835.

van het Nederlands gedeelte van Limburg en tot titulair bisschop van Hirene benoemd. In een brief van 12 januari 1841 bekommert zich van Bommel om een mogelijk bezoek van Paredis aan Rolduc. Men moet hem zeer hoffelijk ontvangen. „Mais il est évident que la 1ère section intimement unie à la 2e section du séminaire de Liège [93]) formant avec elle une partie intégrante de l'évêché de Liège, aux termes mêmes de la bulle d'exécution du

In het H. Misoffer der Priesters en in de gebeden der geloovigen wordt aanbevolen,

DE ZIEL VAN ZALIGER

den HoogEerwaarden Heer

CHRISTIANUS HEUVELS,

oud-Leeraar te Rolduc, oud-Directeur der colleges te Venlo en Roermond, oud-pastoor van Borgharen, sinds 21 jaren pastoor te Amby, en ter gelegenheid van zijn gouden Priesterjubilé in 1887 benoemd tot Eere-Kanunnik van Carthago.

Zacht en kalm, overgegeven aan den aanbiddelijken wil des Heeren, gesteund door de gebeden zijner dierbare parochianen, herhaaldelijk gesterkt door de HH. Sacramenten, ontsliep hij te Amby, in den gezegenden ouderdom van bijna 78 jaren, den 18 Januari 1891.

Terwijl ik nog jong was, heb ik openlijk door mijn gebed de wijsheid gezocht. (Eccli. XXIV. 15.)

Ik ben alles voor allen geworden, om allen zalig te maken. (I Cor. IX, 22.) Ik weende over hem, die in lijden was, en mijne ziel had medelijden met den arme. (Job. XXX. 25.)

Mijn roem is de getuigenis van mijn geweten, dat ik in eenvoudigheid en oprechtheid in de wereld gewandeld heb. (II Cor. I, 12.)

Welaan dan goede en getrouwe knecht, ga binnen in de vreugde des Heeren. (Matth. XXV. 25.)

Dierbare parochianen, bloedverwanten en vrienden, u verlatende, vraag ik geene tranen, maar gebeden en offeranden. (H. Ambr.)

Helpt mij door uwe gebeden. (Rom. XV. 30.)

Allerzoetste Jezus, wees mij geen Rechter, maar een Verlosser. (50 d. afl.)

Mijn Jezus barmhartigheid. (50 d. afl.)

Zoete harten van Jezus en Maria, weest mijne toevlucht. (300 d. afl.)

M. Schols, — Maastricht.

Achterzijde van het bidprentje van Christiaan Heuvels.

Concordat 1827 [94]), Rolduc forme momentanément sur un territoire étranger une enclave du Diocèse de Liège, dont je demeure canoniquement le supérieur, le chef et le Directeur". Toch zal men aan Mgr. Paredis vragen de „juridiction nécessaire à la validité des sacrements . . . pour faire disparaître tout doute . . Et si Mgr. parlait de continuer le Séminaire pour toutes les branches d'études y compris la théologie, c'est à moi qu'il faudra l'adresser pour entrer à cet égard en arrangemens convenables, lesquels ne seront pris, qu'après vous avoir entendus, vous et ces Messieurs, *coram Deo,* à froid, et *non in commotione.* S'il parle au nom et de la part du Gouvernement d'autres arrangemens temporels relatifs aux bâtimens et aux terrains, c'est à l'administration du Séminaire de Liège qu'il conviendra de l'adresser ou à moi, s'il le préfère, qui en suis le chef, mais dans ce cas j'en referrai immédiatement à l'administration. Je suis persuadé que des arrangemens pourront être pris d'une manière convenable, du moment qu'il y a de la bonne volonté . . ."

De leraren Smidts en van Oyen worden priester, Meyers diaken gewijd op 6 maart 1841. In juni brengt Willem I, koning der Nederlanden, een bezoek aan Rolduc, alles verloopt op zijn best en van Bommel is er zeer tevreden over. Tijdens de grote vakantie wordt professor Tits benoemd tot hoogleraar in de godgeleerdheid te Leuven, hij krijgt de titel van doctor in de godgeleerdheid, wordt ere-kanunnik in 1843, maar sterft op 9 juli 1851 [95]). Naast Lonay wordt Henrotay professor in de filosofie te Rolduc; Morren verlaat zijn vierde latijnse om de inleidende lessen in de godgeleerdheid aan de studenten der filosofie te geven. Gregorius Garit, geboren te Verviers op 25 december 1817, schijnt te Rolduc tevens theologie te studeren en lessen te geven. Hij ontvangt te Luik op 18 december 1841 de kruinschering, de mindere orden en het subdiakonaat, terwijl Meyers priester gewijd wordt.

[93]) In België vormen — thans nog — het grootseminarie en het klein-seminarie, waar de filosofie gedoceerd wordt, een administratieve eenheid, waarvan dit laatste de eerste sectie, het groot-seminarie de tweede sectie is.

[94]) Op 27 juni 1827 te Rome getekend, maar in feite nooit toegepast.

[95]) Hij werd begraven in zijn geboortedorp Aalst. Op 18 november 1852 werd aldaar, na een plechtige mis met een Nederlandse lijkrede door de minderbroeder Servatius Dirks, een monument op zijn graf onthuld met een Franse toespraak door professor Thonissen. Cfr. S. Dirks, *Lijkrede van den eerw. heer Arnold Petrus Tits,* Hasselt, 1853; Annuaire de l'université catholique de Louvain, XVII, 1855, 270-277; Journal historique et littéraire, XIX, 1852-1853, 405-406.

IV. De laatste ploeg (1842—1843).

Ondanks al zijn bekommernissen blijft Mgr. van Bommel er op bedacht om het peil der studies hoog te houden. In een brief van 2 februari 1842 dringt hij eens te meer aan op de vorming der studenten tot de welsprekendheid: „Formons de bons humanistes, de bons philosophes, de bons philologues, mais formons aussi, et formons surtout d'excellents prédicateurs, qui possèdent le talent de la composition et le talent du débit en chaire. La plupart de nos élèves appartiennent aux classes de la société, où les enfans de 7 à 14 ans ne reçoivent pas dans le commerce du monde ce développement naturel qui plus tard est d'un si grand secours pour paraître et pour parler et bien s'énoncer en public. Ils demeurent comme noués, ils sont pesants, massifs, tout d'une pièce, guindés dans leurs mouvemens, interdits, d'un embarras, d'une timidité excessive. Cela fait que plus tard avec de grandes connaissances acquises, ils produisent cependant peu d'effet ou ils n'en produisent qu'après des années d'exercice. Je désire donc que tous ces Messieurs s'entraident mutuellement à suppléer à la première éducation de la masse de nos élèves, et que surtout dans les classes supérieures on soit très sévère vis à vis de ceux qui n'ayant point commencé à Rolduc, viennent d'ailleurs y tomber comme des morceaux de plomb [96]). Qu'on les oblige à suivre un cours de lecture d'abord, de déclamation ensuite, qu'on n'en envoie plus un seul au séminaire qui ne sache p. ex. lire parfaitement un mandement en chaire, déclamer convenablement un morceau de sa propre composition devant un nombreux auditoire. Il faut que les exercices soient tellement combinés à Rolduc que ce ne soient pas seulement quelques sujets distingués, qui sachent mériter quelques applaudissements dans une circonstance d'apparat; non, il faut qu'on soit moralement sûr que tous sans exception pourront se rendre intéressants, se faire écouter avec succès d'un nombreux auditoire, car enfin, telle est leur destination."

Constantinus Josephus Bogaerts, geboren te Paal op 31 december 1812, priester sedert 16 augustus 1835, licentiaat in het kerkelijk recht sinds 21 maart 1842, komt in mei meehelpen in de normaalschool [97]). Garit wordt diezelfde maand diaken gewijd. Mgr. van Bommel heeft beslist dat het klein-seminarie en de normaalschool van Rolduc naar Sint-Truiden zullen verplaatst worden. Wat het klein-seminarie betreft is men het er over eens, het in de gebouwen van de vroegere benedictijner abdij onder te brengen, maar over de normaalschool ontstaat er onenigheid tussen de bisschop en het lerarenkorps van Rolduc: de bisschop zou ze willen bouwen in de tuin en op de plaats van de hoeve der abdij, directeur en leraren vrezen dat er te weinig ruimte zal zijn, en wensen dat de normaalschool elders in de stad zou gevestigd worden. Mgr. van Bommel antwoordt op 20 juli aan Schrijen: „Depuis 12 ans que je gouverne le Diocèse luttant contre des difficultés incessantes, j'ai peu reçu de lettres qui m'aient autant affecté que celle que vous venez de m'écrire. Je me résigne . . . mais il m'est resté à moi une pénible impression, c'est que très certainement aucun de vous ou n'a pas cru que je visse clairement ces difficultés, ces dangers pour le corps professoral transféré à St Trond et privé de ces petites jouissances qu'on se promet de retirer de quelques vieux bâtimens ou de quelques verges de terre de plus, ou qu'on m'a cru incapable de les prévenir par d'autres moyens". De bisschop kondigt aan, dat hij te Rolduc zal komen vormen, maar enige dagen later verandert hij van mening en schrijft op 30 juli: „Je ne voulais venir cette semaine que pour ne pas me trouver à la distribution des prix, afin d' y échapper à une

[96]) De studenten die tijdens de humaniora uit een ander college naar Rolduc kwamen, konden zich dikwijls moeilijk aanpassen, daar het peil der studies nogal hoog lag.

[97]) Hij had gestudeerd aan de Latijnse school te Beringen en nadat dit instituut in juni 1825 door de regering gesloten was, aan het gemeentelijke college van Diest. Hij trad in het groot-seminarie van Luik na de heropening op 11 mei 1830. Hij ontving de mindere orden op 10 augustus 1832, het subdiaconaat op 12 augustus 1834, het diaconaat op 1 mei 1835. — Brief van Mgr. van Bommel aan Schrijen de dato 4 mei 1842.

position plus ou moins fausse que j'avais déja subie l'année dernière, mais qui aurait pu s'aggraver cette année-ci. Je ne viendrai plus, l'inconvénient de laisser momentanément sans confirmation ces 80 ou 90 jeunes gens est peu de chose. Pour apprécier ma détermination vous devriez savoir plusieurs choses qu'il serait trop long de vous détailler ici et que je préfère ne pas confier au papier." Mgr. van Bommel voelde dat zijn tegenwoordigheid moeilijk was te midden van de burgerlijke overheden, die van een andere regering, en de parochiële geestelijken, die van een andere Ordinarius afhingen. Hij zal nooit meer naar Rolduc komen. De intimiteit met de ouder en zelfstandiger geworden directeur en leraren is ook een beetje gebroken door de kwestie van de normaalschool. Op 6 augustus stuurt hij een brief aan het gezamenlijke lerarenkorps om uit te leggen dat hij om financiële redenen zich toch niet bij hun advies kan neerleggen en dat de normaalschool naast het seminarie te Sint-Truiden zal komen. Geen latere brief van dit jaar is bewaard.

Bij het begin van het nieuwe schooljaar wordt Garit benoemd als leraar van de derde latijnse aan het Maria-Theresia College te Herve, hij ontvangt de priesterwijding in 1843, wordt in 1854 kapelaan van de Sint-Jozefparochie te Verviers, pastoor te Olne in 1860, rector van het oude-vrouwenhuis te Luik in 1872, ere-kanunnik aldaar in 1884, sterft kort daarop op 20 april. De eerste brief voor 1843 van Mgr. van Bommel aan Schrijen, die bewaard is gebleven, dagtekent van 15 maart. Op 28 maart schrijft van Bommel: „Avez-vous déjà fait le programme de la semaine de l'entrée et de l'inauguration de St. Trond?" Met Pasen — 16 april 1843 — eindigde inderdaad het Luikse onderwijs te Rolduc.

Peters, Smidts en van Laer bleven ter plaatse, om onder de leiding van Mgr. Paredis een nieuwe inrichting in het leven te roepen. Peters wordt directeur, van Laer provisor, hij neemt tevens de leiding van de normaalschool, Smits wordt er regent. In de humaniora worden nu ook studenten die geen priester wensen te worden, aangenomen; voor de leraren schijnt van rookverbod en speciale belofte niet meer gesproken te zijn. Peters zal in 1854 tot Geheim Kamerheer van Z. H. de Paus benoemd worden en als directeur te Rolduc sterven op 7 november 1855. Intussen is van Laer in 1849 pastoor te Maasniel en in 1853 pastoor-deken te Wijk-Maastricht ge-

J. M. J.

†

In de HH. Sacrificiën der priesters en godvruchtige gebeden der geloovigen wordt aanbevolen de ziel van den weleerwaarden en hoog geleerden Heer

JOANNES-HENRICUS

VAN OYEN,

Doctoor in de wetenschappen en Professor aan de katholyke Universiteit van Leuven.

Geboren te Helden, 8 september 1816.
Professor te Rolduc, 1837.
Ontvangt de Priesterlyke wyding. 6 maart 1841.
Professor te St.-Truyen, 1843.
» aan de katholyke Universiteit van Leuven, 1854.
Sterft voorzien met de laatste HH. Sacramenten der stervende in het ouderlyk huis te Helden, 25 october 1858.

Hy was Godvreezend van zyne kindsheid af, ootmoedig en zachtmoedig van harte, beminde de wysheid, en deze is met hem opgegroeid, zynde alles voor allen om allen wel te doen. Zoo dat hy van God en de menschen bemind eene zalige gedachtenis overwaardig is.

Die velen tot de regtvaardigheid onderwyzen zullen als sterren glinsteren in alle eeuwigheid. (Dan. 12, 3.)

Genadige Heer Jesus geef zyne ziel de eeuwige rust.

Jesus, Maria, Joseph, ik geef u myn hart en myne ziel!
Jesus, Maria, Joseph, staat my by in mynen doodstryd!
Jesus, Maria, Joseph, laat my in vrede, in uwe vereeniging, sterven!

(300 *dagen aflaat, toevoegelyk aan de overledenen*)

Luik — Spee Zelis, Boekhandelaar.

Achterzijde van het bidprentje van Jan van Oyen.

worden, in 1859 krijgt hij ook de titel van Geheim Kamerheer en in 1871 die van kanunnik van het Roermondse kathedrale kapittel, hij sterft te Wijk op 25 januari 1883. Smidts wordt pastoor te Maasbracht op 17 juli 1860, hij bedankt op 31 december 1893 en sterft te Sittard op 27 oktober 1895 [98]). Coumans werd door de gemeenteraad van

[98]) Hij bouwde te Maasbracht een kerk, met grote tegenwerking van een aantal inwoners van het gehucht Maasbracht-Beek. Volgens zijn wens werd hij op het kerkhof te Maasbracht begraven.

Weert op 22 augustus 1843 tot leraar en op 2 september 1844 tot directeur van het college aldaar benoemd [99]), in 1852 werd hij rector van de kapel van O.L.V. in het Zand bij Roermond, op 22 juni 1861 werd hij pastoor te Maasbree, waar hij op 27 februari 1863 stierf.

De andere leraren gingen over naar Sint-Truiden, drie zullen er in functie sterven: Theunis op 12 juni 1853, kanunnik Bellefroid op 12 juli 1859 [100]), Léré op 12 juli 1884 [101]). Mgr. van Bommel kon om gezondheidsredenen de opening te Sint-Truiden op 2 mei 1843 niet bijwonen, maar vijf dagen later wees hij er in een brief aan Schrijen [102]) op, dat de levenswijze der leraren onveranderd zou blijven, ofschoon zij nu midden in een stadje woonden. Zij moesten zich tijdens het schooljaar blijven onthouden van 't roken en mochten geen uitnodigingen om buitenshuis te eten aannemen. De andere geestelijken te Sint-Truiden echter rookten en soms moest zulks ook bij uitzondering in het kleinseminarie toegelaten worden; omdat echter misbruiken ontstonden, hernieuwde Mgr. van Bommel op 14 december 1849 het absolute rookverbod. Bogaerts wordt met de grote vakantie van 1843 diocesaan inspecteur der lagere scholen in de Belgische provincie Limburg, ere-kanunnik van Luik in 1846, daarna leraar aan het groot-seminarie van 1849 tot 1852, moet dan rust nemen, wordt pastoor te Guigoven in 1858, vicaris-generaal te Luik in 1861, tevens titulair kanunnik in 1867, in 1874 gaat hij rusten en sterft te Zonhoven op 17 februari 1891 [103]). Vanderrijst wordt secretaris van het bisdom en ere-kanunnik van Luik in 1846, diocesaan inspecteur van 1853 tot 1863, dan deken van Hasselt, neemt ontslag op 18 april 1878 en sterft op 12 augustus van hetzelfde jaar. Henrotay wordt professor van het groot-seminarie te Luik na de grote vakantie van 1847, pastoor te Grand-Rechain in 1849, te Modave in augustus 1857 en sterft op 17 december 1888. Herman wordt kapelaan te Wandre in 1848, pastoor te Clavier in mei 1851 en sterft op 22 december 1854. Janné wordt diocesaan inspecteur in 1849, ere-kanunnik van Luik in 1853, hij sterft op 11 mei 1869. Nyssen wordt kapelaan te Montzen in 1850, pastoor aldaar in 1852, deken te Stavelot in 1856, hij sticht er het Sint-Remaclus college in 1867, neemt ontslag als deken in 1885 en sterft op 20 september 1886. Neyens is pastoor te Opitter van april 1852 tot april 1886 en sterft te Hamont op 24 mei 1888.

Mgr. van Bommel sterft te Luik op 7 april 1852; uit de brieven van zijn opvolger Mgr. Theodorus Josephus de Montpellier [104]) blijkt dat weldra het roken toegestaan wordt, dat de meditatie der leraren niet meer gezamenlijk plaats heeft, dat de onderwerping der leraren aan Schrijen vermindert, zodat deze ontslag vraagt in 1862; hij wordt dan tot titulair kanunnik benoemd te Luik en sterft aldaar op 30 december 1887. Morren had reeds ontslag genomen in 1855, hij ging dan te Peer wonen, waar hij stierf op 9 april 1886. Van Oyen wordt professor aan de universiteit van Leuven in 1854 en sterft op 25 oktober 1858. Klausener wordt pastoor van Henri-Chapelle in 1854, deken van Herve in 1860 en sterft op 7 december 1888. Meyers wordt directeur van het Sint-Quirinus college te Hoey in 1855, Lonay deken van Sint-Bartolemeus te Luik in 1857, neemt tien jaar later ontslag en sterft te Herstal op 24 december 1883. Mansion wordt pastoor te Lixhe in 1857 [105]), daarna te Modave van augustus

[99]) C. Sloots, *Haga Mariana,* Weert, 1948, 128 en 301.

[100]) Te zijner ere werd een monument opgericht in de kerk van het klein-seminarie te Sint-Truiden. Cfr. G. van Heeswijck, *Discours prononcé à l'occasion de l'inauguration du monument érigé à la mémoire de M. le chanoine Bellefroid,* Liège, 1864.

[101]) Hij kwam te Rolduc op 21 augustus 1883 de 50ste verjaardag van zijn priesterwijding herdenken.

[102]) Dit is de eerste van de 21 te Sint-Truiden bewaarde brieven, door Mgr. van Bommel na de verhuizing geschreven; de laatste is van 7 augustus 1850.

[103]) Cfr. J. Daris, *Le diocèse de Liège sous l'épiscopat de Mgr. Théodore de Montpellier 1852-1878,* Luik, 1892, 194-196.

[104]) Te Sint-Truiden worden er zeven zulke brieven bewaard, gaande van 1858 tot 1866; de toon is nogal streng en administratief.

[105]) Over zijn werkzaamheden aldaar cfr. P. Deboux-hotay en F. Dubois, *Histoire de la Seigneurie de Nivelle sur Meuse et de l'ancienne paroisse de Lixhe,* Liège, 1935, 66-67.

1865 tot september 1886, hij sterft op 21 maart 1890. Meyers komt te Sint-Truiden terug in 1862 als opvolger van Schrijen, hij ondervindt ook moeilijkheden, enkele studenten die geen priester wensen te worden schijnen aangenomen te zijn en die maatregel wordt algemeen nadat hij in 1866 vertrekt. Hij wordt overgeplaatst naar het groot-seminarie van Luik als leraar in de welsprekendheid en christelijke archeologie, en wordt in 1868 pastoor van Sint-Jan Evangelist te Luik [106]), hij sterft in die hoedanigheid op 21 maart 1893. Provisor Renardy wordt pastoor te Sippenaeken in 1870, neemt ontslag in 1884 en sterft te Moresnet op 17 januari 1885.

Aldus hebben wij de reconstructie beëindigd van het lerarenkorps van het Luikse Rolduc en zijn lotgevallen — een reconstructie die door de sporadische aanduidingen en documenten nogal moeilijk was. Wij danken bij voorbaat al degenen die er verbeteringen of aanvullingen in kunnen aanbrengen. Het algemene beeld zal blijven: het Luikse Rolduc was een nieuwe inrichting, die onmiddellijk een hoogtepunt bereikte dank zij het ononderbroken en vertrouwvolle contact tussen een zeer begaafde en ijverige bisschop enerzijds en de jonge en knappe directeur en zijn leraren anderzijds. Deze omstandigheden, op zich van voorbijgaande aard, deden niettemin de rijke bron ontstaan waaruit het Roermondse Rolduc en het Luikse Sint-Truiden ontsproten zijn. Daarbij is het leraarschap te Rolduc de priesterlijke vormingstijd geweest, niet alleen van directeuren van onderwijsinstellingen, maar ook van inspecteuren, dekens en andere geestelijken, die de elite vormden zowel van het bisdom Luik als van het vicariaat en latere bisdom Roermond.

PROF. DR. C. DE CLERCQ.

[106]) In 1881 organiseerde hij, bij het 50ste jaar sedert de opening van het Luikse klein-seminarie, te Rolduc een reunie van leraren en studenten uit de Luikse tijd. Cfr. *Souvenir de la fête commémorative du 20 septembre 1881 célébrée au séminaire de Rolduc à l'occasion du cinquantième anniversaire de l'inauguration du séminaire par Monseigneur van Bommel, Evêque de Liège le 17 octobre 1831,* Luik, 1881 (met de lijst der leerlingen uit de Luikse tijd). — In 1891 liet Meyers een groot standbeeld van bisschop Notger, vervaardigd door Herman Rixgens, oprichten midden in de kloosterpandhof naast zijn Sint-Janskerk te Luik.

Alfabetisch register der leraren van het Luikse Rolduc

met verwijzing naar de bladzijden van het Jaarboek.

Bellefroid, August 65, 69, 71
Bellefroid, Hendrik 71, 72, 74, 79, 80, 86
Bogaerts, Constantinus 84, 86
Coumans, Pieter 71, 82, 86
Demal, Jan 67, 69, 72, 77, 79
Dirix, Lambert 67, 68, 69, 73, 74, 75
Erens, Jan 72, 74, 75, 77, 79
Garit, Gregorius 83, 84
Gotale, Jan 73, 79, 81
Henrotay, Jacob 82, 86
Herman, Jan 77, 78, 79, 81, 82, 86
Heuvels, Christiaan 71, 76, 77, 79, 81, 83
Janné, Jan 79, 81, 86
Klausener, Frans 75, 76, 77, 79, 80, 86
Knuts, Jan 71, 76, 77, 82
Laer, Paul van 76, 79, 82, 85
Léré, Jan 65, 67, 69, 79, 86
Linden, Eugeen 75, 76, 77, 79
Lonay, Gerard 67, 69, 71, 73, 74, 79, 86
Mansion, Lodewijk 72, 76, 79, 86
Meyers, August 82, 83, 86, 87
Morren, Albert 74, 77, 79, 83, 86
Neyens, Bartholomeus 72, 77, 79, 81, 86
Nyssen, Jan 67, 69, 72, 74, 79, 86
Oyen, Jan van 77, 78, 79, 81, 82, 83, 85, 86
Peters, Hendrik 65, 69, 74, 79, 85
Renardy, Jan 67, 71, 79, 87
Roersch, Jozef 76, 79, 81, 82
Schrijen, Pieter 64, 65, 66, 69, 70, 72, 74, 77, 79, 80, 81, 84, 86
Smidts, Pieter 77, 79, 81, 82, 83, 85
Tits, Arnold 71, 72, 73, 75, 79, 83
Theunis, Mathias 77, 79, 81, 82, 86
Ubaghs, Gerard 65, 66, 68, 69, 72
Vanderrijst, Lambert 71, 81, 82, 86

Inhoud

Mgr. Drs. H. van der Mühlen 70 jaar 3

Kroniek 1956—1957 4

Lerarencorps 23

Leerlingen 24

Prijsuitdeling 32

Personalia 41

In memoriam Mhr. J. Eck 43

Filmclub Lumière 45

Vakantie-ervaringen 47

Vernieuwing van de technische installaties en verbouwingen op Rolduc 51

Enkele notities over de voormalige grafkelder in het Zuidelijk transept van de kerk van Rolduc 56

Rottenbuch en Rolduc 58

Het Luikse Rolduc en zijn leraren (1831—1843) 63

INHOUD

In memoriam Mgr Dr J. M. J. A. Hanssen (Ch. Janssen) 3
P. J. A. Moors 4
Mgr Drs H. J. van der Mühlen 5
Rolduc (L. Herberghs) 6
Kroniek 1957-1958 (L. Wijnen) 7
Rolduc zoals het reilt en zeilt 29
Het godsdienstig leven op Rolduc (A. Timmermans) 29
Toneel (J. Lenders) 31
Sport 35
Een bezoek aan de aula 1935 (G. Heystee) 38
Een transactie tussen het St. Servaaskapittel in Maastricht en de abdij Rolduc (Drs J. B. M. Tagage) 40
Gedichten van Kees Simhoffer 44
Karel Alberdingk Thijm in de Kleine Republiek (L. W. Wijnen) 46
De kloosterhervorming van 1860 en het jubileum van 1870 te Rolduc (Prof. Dr C. de Clercq) 69
Brief van Antoine Arnauld aan Louis Paul de Vaucel 87
Gedicht van S. P. Ernst bij gelegenheid van het jubileum van 1870 89
Schooljaar 1957-1958, Lerarencorps 96
Leerlingen 97
Prijsuitdeling 105
Personalia 113